

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग चार-ब

वर्ष ३, अंक ४९(२)]

शुक्रवार, मे ५, २०१७/वैशाख १५, शके १९३९

[पृष्ठे ६०, किंमत : रुपये ९.००

असाधारण क्रमांक ११३

प्राधिकृत प्रकाशन

महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र अधिनियमान्वये तयार केलेले
(भाग एक, एक-अ आणि एक-ल यांमध्ये प्रसिद्ध केलेले नियम व आदेश यांव्यतिरिक्त) नियम व आदेश.

उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ मे २०१६

अधिसूचना

महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५.

क्रमांक बीएड-४६१६/प्र.क्र.१(भाग-२)/मशि-२.—महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महा.२८) च्या कलम २३ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून व शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, क्रमांक बीएड. ४६१६/प्र.क्र.१/मशि-२, दिनांक ६ मे २०१६ चे अधिक्रमण करून महाराष्ट्र शासन, याद्वारे शिक्षणशास्त्र आणि शारीरिक शिक्षण यांमधील व्यावसायिक पदवी शिक्षण प्रशिक्षण अध्ययनक्रम (शिक्षणशास्त्र पदवी, शारीरिक शिक्षण पदवी) आणि शिक्षणशास्त्र आणि शारीरिक शिक्षण यांमधील व्यावसायिक पदव्युत्तर शिक्षक प्रशिक्षण अध्ययनक्रम (शिक्षणशास्त्र पदव्युत्तर पदवी, शारीरिक शिक्षण पदव्युत्तर पदवी) यांच्या प्रथम वर्षासाठी द्यावयाचे प्रवेश विनियमित करण्यासाठी पुढील नियम करीत आहे :—

१. संक्षिप्त नाव व प्रारंभ

(१) या नियमांना, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था [व्यावसायिक पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक प्रशिक्षण अध्ययनक्रमांना (शिक्षणशास्त्र पदवी, शारीरिक शिक्षण पदवी, शिक्षणशास्त्र पदव्युत्तर पदवी, शारीरिक शिक्षण पदव्युत्तर पदवी) द्यावयाच्या प्रवेशाचे विनियमन], नियम, २०१७ असे म्हणावे.

(२) ते दिनांक ५ मे २०१७ पासून अंमलात येतील.

२. व्याख्या

(१) या नियमांमध्ये, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) “ अधिनियम ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महा. २८), असा आहे ;

(ख) “ प्रवेश उपस्थिती केंद्र ” याचा अर्थ, जेथे उमेदवार प्रवेशाबाबतची कागदपत्राची पडताळणी करून आणि शुल्काचा भरणा करून प्रवेश निश्चित करण्यासाठी उपस्थित राहिल असे केंद्र, असा आहे ;

(१)

(ग) “अखिल भारतीय जागा ” याचा अर्थ, कोणत्याही पात्र भारतीय उमेदवारास उपलब्ध होणाऱ्या जागा, असा आहे ;

(घ) “आवेदनपत्राचा नमुना” याचा अर्थ, उमेदवाराने प्रवेशाकरिता संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) भरावयाचा विहित नमुना, असा आहे ;

(ङ) “स्वायत्त संस्था” याचा अर्थ, ज्या संस्थेस विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून स्वायत्तता प्रदान करण्यात आलेली आहे अशी संस्था, असा आहे ;

(च) “केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) जागा” याचा अर्थ, सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत (कॅप) ज्या जागांवर प्रवेश देण्यात येतात अशा जागा, असा आहे ;

(छ) “पाठ्यक्रम” याचा अर्थ, पदवी व पदव्युत्तर शैक्षणिक अध्ययनक्रम अर्थात, शिक्षणशास्त्र पदवी (बी.एड.), शारीरिक शिक्षण पदवी (बी.पी.एड.), शिक्षणशास्त्र पदव्युत्तर पदवी (एम.एड.), शारीरिक शिक्षण पदव्युत्तर पदवी (एम.पी.एड.) असा आहे ;

(ज) “विभाग” याचा अर्थ, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन, असा आहे ;

(झ) “ईएलसीटी” याचा अर्थ, शिक्षणशास्त्राच्या इंग्रजी माध्यमाच्या महाविद्यालयांत प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या उमेदवारांसाठी सक्षम प्राधिकाऱ्याने घेतलेली इंग्रजी भाषा ज्ञान चाचणी परीक्षा, असा आहे ;

(ञ) “पात्र उमेदवार” याचा अर्थ, अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) अनुसार शासनाने वेळोवेळी अधिसूचित केल्यानुसार विविध व्यावसायिक पाठ्यक्रमांसाठी पात्र असणारे उमेदवार, असा आहे ;

(ट) “सुविधा केंद्र” याचा अर्थ, जेथे आवेदनपत्रासंबंधातील सामग्रीची विक्री, संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) अर्ज भरणे, कागदपत्रांची पडताळणी व तक्रारींचे निवारण करणे यांसारख्या सेवा पुरविल्या जातात, असे केंद्र, असा आहे ;

(ठ) “मूळ विद्यापीठ” याचा अर्थ, यातील नियम ५(१) मध्ये विनिर्दिष्ट केल्यानुसार विद्यापीठ क्षेत्र, असा आहे ;

(ड) “एचएससी” याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाद्वारे घेण्यात येणारी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र (इयत्ता १२ वी) परीक्षा अथवा मान्यताप्राप्त मंडळाकडून देण्यात येणारे, त्यास समतुल्य असे प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(ढ) “संस्थास्तरीय कोटा” याचा अर्थ, शासनाने किंवा समुचित प्राधिकरणाने वेळोवेळी जाहीर केल्यानुसार संस्थास्तरावर पात्र उमेदवारांच्या प्रवेशासाठी उपलब्ध असणाऱ्या जागा, असा आहे ;

(ण) “परस्पर गुणवत्ता” याचा अर्थ, विविधवर्गा/प्रवर्गांतील उमेदवारांचा संबंधात गुणानुक्रम असा आहे ;

(त) “अल्पसंख्याकांसाठी जागा” याचा अर्थ, ती संस्था ज्या अल्पसंख्याक समाजाकरिता आहे अशा, राज्यातील अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांकरिता राखून ठेवलेल्या जागा, असा आहे ;

(थ) “बिगर स्वायत्त संस्था” याचा अर्थ, ज्या संस्था स्वायत्त संस्था नाहीत अशा संस्था, असा आहे ;

(द) “मूळ विद्यापीठाबाहेरील (ओएचयू)” याचा अर्थ, मूळ विद्यापीठ क्षेत्राबाहेरील क्षेत्र, असा आहे ;

(ध) “भारताचे समुद्रपार नागरिक” याचा अर्थ, केंद्र सरकारने नागरिकत्व अधिनियम, १९५५ च्या कलम ७ क अनुसार घोषित केलेला, भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व म्हणून नोंदणी केलेला उमेदवार किंवा व्यक्ती असा असून, त्यामध्ये भारतीय वंशाच्या व्यक्तींचा समावेश होतो ;

स्पष्टीकरण.—या खंडाच्या प्रयोजनार्थ, सर्व विद्यमान भारतीय वंशाच्या व्यक्ती म्हणजे, ज्या गृह मंत्रालय, भारत सरकार, अधिसूचना क्र.२६११/०४/९८-एफ (I) , दिनांक १९ ऑगस्ट, २००२ अनुसार नोंदणी केलेली असून त्या कार्डधारक आहेत आणि ज्यांना आता गृह मंत्रालय, भारत सरकार, अधिसूचना क्र. २५०१४/९/२०१४-एफ(I), दिनांक ९ जानेवारी २०१५ अनुसार भारताचे कार्डधारक समुद्रपार नागरिक असल्याचे समजण्यात येईल ;

(न) “शारीरिक परीक्षा” याचा अर्थ, सक्षम प्राधिकाऱ्याने सामायिक प्रवेश परीक्षेचा भाग म्हणून घेतलेली शारीरिक क्षमता चाचणी, असा आहे ;

(प) “अध्ययन क्रम” याचा अर्थ, शिक्षणशास्त्र आणि शारीरिक शिक्षणातील पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षक प्रशिक्षण कार्यक्रम, असा आहे ;

(फ) “अर्हता परीक्षा” याचा अर्थ, ज्या परीक्षेच्या आधारे एखादा उमेदवार प्रवेशाकरिता पात्र होतो अशी परीक्षा किंवा तिला समतुल्य असलेली परीक्षा, असा आहे ;

(ब) “एसएससी” याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाद्वारे घेण्यात येणारी माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र (इयत्ता १० वी) परीक्षा किंवा मान्यताप्राप्त मंडळाकडून देण्यात येणारे, त्यास समतुल्य असे प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(२) या नियमांमध्ये वापरलेल्या, परंतु व्याख्या न केलेल्या शब्दांना व शब्दप्रयोगांना अधिनियमामध्ये अनुक्रमे जो अर्थ नेमून दिलेला असेल तोच अर्थ असेल.

३. **आवेदनपत्र मागविणे.**—(१) सक्षम प्राधिकारी त्या शैक्षणिक वर्षाकरिता ज्या व्यावसायिक पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशासाठी राज्य सामायिक प्रवेश परीक्षा (सीईटी) किंवा पर्यायी प्रवेश परीक्षा आवश्यक असेल अशा व्यावसायिक पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशाकरिता सामायिक प्रवेश प्रक्रिया (सीईटी) आणि/किंवा केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमध्ये सहभागी होण्याकरिता उमेदवारांकडून संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) अर्ज मागवील.

(२) या नियमांच्या नियम ७(१), ७(२), ७(३), ७(४) आणि ७(५) मध्ये तरतूद केलेल्या व्यावसायिक पाठ्यक्रमांसाठी प्रवेश घेऊ पाहणारे उमेदवार सक्षम प्राधिकरणाकडे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेतून प्रवेश मिळावा यासाठी आवेदनपत्र सादर करतील ;

(३) उमेदवाराने आवेदनपत्रासोबत लागू असतील त्याप्रमाणे आवश्यक प्रमाणपत्रे संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने विहित केलेल्या आवश्यक प्रपत्रात सादर करावीत.

४. **सीईटी परीक्षेचे माध्यम, स्वरूप, अभ्यासक्रम व वेळापत्रक इत्यादी जाहीर करणे.**—(१) सक्षम प्राधिकरण राज्य सामायिक प्रवेश प्रक्रियेसंबंधी (सीईटी) पुढील माहिती घोषित करील :—

- (क) सीईटी परीक्षेचे माध्यम ;
- (ख) सीईटी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप ;
- (ग) सीईटी परीक्षा घेण्याची पद्धती ;
- (घ) सीईटी परीक्षेचे वेळापत्रक ;
- (ङ) सीईटी प्रवेशपत्र वितरण ;
- (च) सीईटी परीक्षेचा निकाल ;
- (छ) कॅंप परीक्षेचे वेळापत्रक इत्यादी.

(२) सक्षम प्राधिकरण संचालक, उच्च शिक्षण यांच्याशी विचारविनियम करून सीईटीसंबंधी परीक्षेचा अभ्यासक्रम घोषित करील.

(३) उच्च शिक्षण संचालनालय “माहिती पुस्तिका” प्रसिद्ध करेल.

५. **उमेदवारीचे प्रकार.**—

(१) **महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी,—**

(एक) **मूळ विद्यापीठाची उमेदवारी.**—संस्था, ज्या विद्यापीठाच्या अधिकारक्षेत्राखाली स्थित आहे, त्या विद्यापीठाच्या कोणत्याही विद्याशाखेचा पदवीधर किंवा पदव्युत्तर उमेदवार या उमेदवारी प्रकाराची निवड करू शकेल.

प्रकार (१)	पात्रतेचे निकष (२)	मूळ विद्यापीठ (३)
क	(एक) पदवी/पदव्युत्तर पदवी परीक्षा महाराष्ट्र राज्यातील मान्यताप्राप्त संस्थेमधून उत्तीर्ण झालेला उमेदवार आणि (दोन) जो महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी आहे/महाराष्ट्र राज्यात जन्मलेला आहे, असा उमेदवार, आणि	अर्हता परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठ क्षेत्राच्या अधिकारक्षेत्रांतर्गत येत असेल ते विद्यापीठ.
ख	जो उमेदवार प्रकार - ए, मधील (दोन) च्या निकषांची पूर्तता करित नसेल, परंतु उमेदवार किंवा त्याचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र राज्याचे अधिवासी असून त्यांच्याकडे अधिवास प्रमाणपत्र आहे, असा उमेदवार.	अधिवास प्रमाणपत्र देणाऱ्या प्राधिकरणाचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठक्षेत्राच्या अधिकारक्षेत्रांतर्गत येत असेल ते विद्यापीठ.
ग	जो उमेदवार प्रकार - ए, मधील (दोन) च्या निकषांची पूर्तता करित नसेल, परंतु ज्या उमेदवाराचे वडील किंवा आई भारत सरकारचे किंवा भारत सरकारच्या उपक्रमातील कर्मचारी आहेत व ज्यांची पदस्थापना	उमेदवाराच्या वडिलांच्या किंवा आईच्या पदस्थापनेचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठक्षेत्राच्या अधिकारक्षेत्रात येत असेल ते विद्यापीठ.

प्रकार (१)	पात्रतेचे निकष (२)	मूळ विद्यापीठ (३)
घ	महाराष्ट्र राज्यात झालेली आहे व कॅपसाठी आवेदनपत्र सादर करण्याच्या शेवटच्या तारखेच्या आधी ते महाराष्ट्र राज्यात कामावर रुजू झालेले आहेत, असा उमेदवार जो उमेदवार प्रकार - ए, मधील (दोन) च्या निकषांची पूर्तता करीत नसेल, परंतु त्याचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र शासनाचे किंवा महाराष्ट्र शासनाच्या उपक्रमाचे कर्मचारी आहेत, असा उमेदवार.	उमेदवारांच्या वडिलांच्या किंवा आईच्या पदस्थापनेचे ठिकाण त्यांची महाराष्ट्राबाहेर प्रतिनियुक्ती करण्यात आली असेल तर, अंतिम पदस्थापनेचे ठिकाण ज्या संबंधित विद्यापीठ-क्षेत्राच्या अधिकार क्षेत्रात येत असेल ते विद्यापीठ.
ड	जे उमेदवार वादग्रस्त महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमा क्षेत्रामध्ये स्थित मान्यताप्राप्त पदवी/पदव्युत्तर परीक्षा उत्तीर्ण असतील आणि ज्यांची मातृभाषा मराठी आहे, असा उमेदवार	मूळ विद्यापीठाबाहेरील जागांसाठी उमेदवाराचा विचार करण्यात येईल.

(दोन) **मूळ विद्यापीठाबाहेरील उमेदवारी.**—ज्याच्या अधिकारक्षेत्रांतर्गत ती संस्था स्थित असेल अशा, नियम ५ (१) (एक) अनुसार मूळ विद्यापीठाबाहेरील महाराष्ट्रातील विद्यापीठाच्या कोणत्याही विद्याशाखेतील पदवीधर किंवा पदव्युत्तर उमेदवार, या उमेदवारीचा पर्याय निवडू शकतील.

(२) **अखिल भारतीय उमेदवारी.**—भारतीय नागरिकत्व असणारे उमेदवार, या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(३) **अल्पसंख्याक उमेदवारी.**—राज्यांतर्गत असलेल्या आणि शासनाने अधिसूचित केलेल्या एखाद्या विशिष्ट भाषिक किंवा धार्मिक अल्पसंख्याक समाजातील, महाराष्ट्राचे अधिवासी असलेले उमेदवार या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(४) **अनिवासी भारतीय उमेदवारी.**—अधिनियमाच्या कलम २, खंड (ढ) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे शर्तीची पूर्तता करणारे, उमेदवार या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(५) **विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार.**—अधिनियमाच्या कलम २ च्या खंड (झ) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे विदेशी विद्यार्थी उमेदवार, नियम २ च्या खंड (ध) मध्ये व्याख्या करण्यात आलेले भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले उमेदवार व अधिनियमाच्या कलम २ च्या खंड (ण) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार, या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(६) **जम्मू व काश्मीर स्थलांतरितांसाठी उमेदवारी.**—(क) आतंकवादी कारवायांमुळे १९९० पासून जम्मू व काश्मीरमधून भारताच्या कोणत्याही भागात किंवा जम्मू व काश्मीरच्या असुरक्षित सीमाक्षेत्रातून, जम्मू व काश्मीरमधील त्यामानाने सुरक्षित ठिकाणी विस्थापित होऊन आलेले आहेत अशा नागरिकांची मुले; किंवा

(ख) भारतीय प्रशासन सेवा (भाप्रसे) किंवा भारतीय पोलीस सेवा (भापोसे) किंवा भारतीय विदेश सेवा (भाविसे) यांमधील अधिकाऱ्यांची मुले आणि आतंकवादी कारवायांचा बिमोड करण्यासाठी जम्मू व काश्मीरमध्ये बदली झालेल्या, तसेच प्रवेशाकरिता आवेदनपत्र सादर करण्याच्या अंतिम दिनांकास किंवा त्यापूर्वी कामावर रुजू झालेल्या लष्करी व नियमलष्करी दलातील कर्मचाऱ्यांची मुले ; किंवा

(ग) आतंकवादाचा सामना करण्यासाठी जम्मू व काश्मीरमध्ये कार्यरत असलेल्या पोलीस दलातील कर्मचाऱ्यांची व अधिकाऱ्यांची मुले,
या प्रवर्गाखाली पात्र असतील.

६. **विविध पाठ्यक्रमांकरिता मंजूर प्रवेशक्षमता.**—जे प्राधिकरण संबंधित पाठ्यक्रमांना मान्यता देण्याकरिता सक्षम आहे त्या प्राधिकरणाने दिलेल्या मान्यतेनुसार आणि संबंधित विद्यापीठाने दिलेल्या संलग्नतेनुसार प्रथम वर्ष पदवी पाठ्यक्रमाची मंजूर प्रवेशक्षमता असेल.

७. **जागा वाटप.**—मूळ विद्यापीठातील तसेच मूळ विद्यापीठाबाहेरील आणि राज्यस्तरावरील, विविध प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता जागांच्या वाटपाची टक्केवारी ही, अनुसूची एकमध्ये (भाग-ए व भाग-बी) आणि अनुसूची-दोन मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या शासन धोरणानुसार असेल :-

(१) **महाराष्ट्र राज्य उमेदवारीसाठी जागा.**—या नियमांच्या नियम ५(१) मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेले उमेदवार हे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(२) **अखिल भारतीय उमेदवारीसाठी जागा.**—या नियमांच्या नियम ५(२) मध्ये दिल्याप्रमाणे उमेदवारी असलेले उमेदवार हे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(३) **अल्पसंख्याक कोट्यातील जागा.**—या नियमांच्या नियम ५(३) मध्ये नमूद केलेली उमेदवारी असणारे उमेदवार अनुसूची-एक (भाग-ए) मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे या जागांसाठी पात्र असतील. या जागा अधिनियमाच्या कलम ६ मधील पोट-कलम (२) च्या तरतुदीनुसार भरण्यात येतील ;

(४) **अनिवासी भारतीय किंवा विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेल्या उमेदवारांची उमेदवारी.**—या नियमांच्या नियम ५(४) आणि ५(५) मध्ये नमूद करण्यात आलेली उमेदवारी असणारे उमेदवार या कोट्यातील जागांवर प्रवेशासाठी पात्र असतील :-

(एक) जास्तीत जास्त ५% जागा अनिवासी भारतीय उमेदवार किंवा विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व किंवा मूळ भारतीय वंशाच्या व्यक्ती असलेले उमेदवार यांच्यामधून सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून भरता येतील ;

(दोन) अनिवासी भारतीय उमेदवार किंवा विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व किंवा मूळ भारतीय वंशाच्या व्यक्ती यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्यास अशा रिक्त जागा सक्षम प्राधिकाऱ्यास परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे, महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असणाऱ्या पात्र उमेदवारांमधून भरता येतील.

(५) **जम्मू काश्मिरमधून विस्थापित अशी उमेदवारी असणारे उमेदवार :-**

(एक) या नियमांच्या नियम ५(६) मध्ये नमूद करण्यात आलेली उमेदवारी असणारे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(दोन) या कोट्यातील जागांची संख्या शासनाच्या धोरणानुसार असेल ;

(तीन) या जागा सक्षम प्राधिकारी पाठ्यक्रमाच्या मंजूर प्रवेशक्षमतेअंतर्गत भरेल ;

८. **गुणवत्ता यादी तयार करणे.**—(१) **गुणानुक्रम देणे,**—

(एक) **बी.एड. व एम. एड. पाठ्यक्रम.**—(क) ज्या उमेदवारांनी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठी आवेदनपत्र सादर करण्याकरिता विनिर्दिष्ट केलेल्या अंतिम दिनांकास किंवा त्या दिनांकापूर्वी आवेदनपत्र सादर केले आहे, अशा सर्व पात्र उमेदवारांना गुणानुक्रम देण्यात येईल. गुणवत्ता यादी सामायिक प्रवेश परीक्षेच्या गुणाच्या प्राप्तांकाच्या किंवा पात्रता परीक्षेमधील प्राप्त गुणांच्या आधारे किंवा या नियमाच्या पोट-कलम ३ मध्ये नमूद केलेल्या निकषानुसार तयार करण्यात येईल.

(ख) जे उमेदवार इंग्रजी माध्यम शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयांमध्ये प्रवेश घेण्यास इच्छुक आहेत आणि ज्यांनी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठी आवेदनपत्र सादर करण्याकरिता विनिर्दिष्ट केलेल्या अंतिम दिनांकास किंवा त्या दिनांकापूर्वी आवेदनपत्र सादर केले आहे, अशा सर्व पात्र उमेदवारांना सीईटी आणि ईएलसीटी मधील एकत्रितपणे मिळवलेल्या सीईटी प्राप्तांकाच्या आधारे गुणानुक्रम देण्यात येईल.

(दोन) **बी.पी.एड. व एम.पी.एड. पाठ्यक्रम.**—ज्या उमेदवारांनी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळवण्यासाठी आवेदनपत्र सादर करण्याकरिता विनिर्दिष्ट केलेल्या अंतिम दिनांकास किंवा ज्या दिनांकापूर्वी आवेदनपत्र सादर केले आहे अशा सर्व पात्र उमेदवारांना गुणानुक्रम देण्यात येईल. लेखी आणि शारिरीक क्षमता परीक्षेमध्ये एकत्रितपणे मिळवलेल्या सीईटी प्राप्तांकाच्या आधारे गुणवत्ता यादी तयार करण्यात येईल.

(२) **पडताळणीमुळे गुणांमध्ये होणारा बदल.**—गुणांची पडताळणी केल्यामुळे अर्हता परीक्षेमधील गुणांमध्ये फेरबदल झाले असतील आणि संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने किंवा मंडळाने ते गुण यथोचितरित्या प्रमाणित केलेले असतील तर, ते गुण, केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठीच्या सक्षम प्राधिकाऱ्याला किंवा त्याच्या पदनिर्देशित प्रतिनिधींना तात्काळ कळविण्यात येतील. तथापि, अशा बदलामुळे होणारा परिणाम, केवळ त्यानंतर होणाऱ्या प्रवेशाच्या फेरीसाठी (फेऱ्यांसाठी) विचारात घेण्यात येईल.

(३) **विविध पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशासाठी गुणानुक्रम देणे.**—

(१) **प्रथम वर्ष (बी. एड.) पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशाकरिता,**—(एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच्या आधारे किंवा संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने घेतलेल्या अन्य कुठल्याही परीक्षेतील गुणांच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल,—

(क) अर्हता परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(ख) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;

(ग) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;
- (ख) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;

(२) **प्रथम वर्ष (बी.पी.एड.) पाठ्यक्रमाच्या प्रवेशाकरिता.**—(एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२) ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) सीईटीच्या शारीरिक क्षमता परीक्षेतील गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ख) अर्हता परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ग) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;
- (घ) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येतील :

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;
- (ख) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य.

(३) **प्रथम वर्ष, एम. एड. पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशाकरिता.**—(एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) बी.एड. परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ख) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;
- (ग) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

- (क) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;
- (ख) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य.

(४) प्रथम वर्ष (एम.पी.एड.) पाठ्यक्रमाच्या प्रवेशाकरिता.— (एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२) ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत उमेदवाराला मिळालेल्या गुणांच्या किंवा प्राप्तांकाच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :—

- (क) बी.पी.एड. परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ख) सीईटीच्या शारीरिक क्षमता परीक्षेतील गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ग) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारी ;
- (घ) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकत्रित गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवाराची गुणवत्ता यादी ही, पात्रता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येतील :

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :—

- (क) सीईटीच्या शारीरिक क्षमता परीक्षेतील अधिकतम टक्केवारी ;
- (ख) अर्हता परीक्षेतील गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;
- (ग) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;
- (घ) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य.

९. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया (कॅप).- (१) विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था, अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (३) मध्ये निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे केंद्रीभूत प्रक्रियेमार्फत (कॅप) विद्यार्थ्यांना प्रवेश देतील. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेत (कॅप) टप्पे खाली नमूद केल्याप्रमाणे असतील,—

- (क) सक्षम प्राधिकाऱ्याने माहिती पुस्तिका प्रदर्शित करणे किंवा प्रसिद्ध करणे ;
- (ख) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमध्ये सहभाग होण्यासाठी उमेदवाराने आवेदनपत्राचा नमुना संगणकीय (ऑन-लाईन) आवेदनपत्राचा नमुना संगणकीय (ऑन-लाईन) पद्धतीने भरणे ;
- (ग) उमेदवाराने सुविधा केंद्रावर व्यक्तिशः संगणकीय (ऑन-लाईन) आवेदनपत्राच्या नमुन्यास पुष्टी देणे व कागदपत्रांची पडताळणी करून घेणे;
- (घ) तात्पुरत्या गुणवत्ता याद्या प्रदर्शित करणे किंवा प्रकाशित करणे, तक्रारी असल्यास , त्या दाखल करून घेणे आणि अंतिम गुणवत्ता याद्या प्रदर्शित करणे किंवा प्रसिद्ध करणे ;
- (ङ) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) पहिल्या आणि दुसऱ्या फेऱ्यांसाठी उपलब्ध असलेल्या, प्रवर्गनिहाय जागा (जागांची रचना) प्रदर्शित करणे ;
- (च) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) पहिल्या फेरीपूर्वी, पाठ्यक्रम व संस्थेच्या पसंतीक्रम असणारा संगणकीय (ऑन-लाईन) विकल्प नमुना भरणे व त्यास पुष्टी देणे. उमेदवारांना सक्षम प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे त्यांच्या पसंतीने संस्थेबाबतचे व पाठ्यक्रमाबाबतचे शक्य असतील असे पसंतीक्रम उतरत्या क्रमाने भरता येतील. बी. एड. किंवा एम. एड. पाठ्यक्रमांसाठी अर्ज करणारे उमेदवार अनुसूची-एक व दोन अनुसार त्यांचे विकल्प भरतील. बी.पी.एड. किंवा एम.पी.एड. पाठ्यक्रमांसाठी अर्ज करणारे उमेदवार अनुसूची-एक अनुसार त्यांचे विकल्प भरतील. उमेदवाराने विकल्प अर्जास पुष्टी दिल्यानंतर, तो अर्ज केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या आणि दुसऱ्या फेरीमध्ये जागा वाटपासाठी विचारात घेण्यात येईल ;
- (छ) वाटप केलेली संस्था आणि पाठ्यक्रम दर्शविणारे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या व दुसऱ्या फेरीतील तात्पुरते जागा वाटप प्रदर्शित करणे ;

(२) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेदरम्यान (कॅप) जागा वाटप केलेले असल्यास, जागा स्विकारण्यापूर्वी, उमेदवाराला खाली तरतूद केल्याप्रमाणे जागा वाटपाच्या नंतरच्या फेरीसाठी (फेऱ्यांसाठी), कोणत्याही पसंतीक्रमाच्या शैक्षणिक संस्थेकरिता फ्रीझ किंवा फ्लोट या विकल्पांची निवड करता येईल :-

(क) **फ्रीझ :-** उमेदवार त्यांना देऊ केलेली जागा स्विकारतील आणि त्यांना जागा वाटपाच्या पुढील कोणत्याही फेऱ्यांमध्ये सहभागी होण्याची इच्छा असणार नाही, अशा उमेदवारांचा नंतरच्या प्रवेश फेऱ्यांमध्ये विचार केला जाणार नाही ;

(ख) **फ्लोट :-** उमेदवार त्यांना देऊ करण्यात आलेली जागा स्विकारतील आणि वरच्या पसंतीक्रमाच्या इतर कोणत्याही संस्थेमध्ये प्रवेश देऊ करण्यात आला तर, तो स्विकारतील असा निर्देश करतील. अन्यथा त्यांनी सध्या स्विकारलेला शैक्षणिक अध्ययनक्रम स्विकारतील, अशा उमेदवारांचा त्यानंतरच्या प्रवेश फेऱ्यांमध्ये विचार केला जाईल ;

(ग) ज्या उमेदवारांनी फ्लोट हा पर्याय निवडलेला असेल आणि त्यांना वरच्या पसंतीक्रमाची त्यांच्या निवडीची जागा मिळाली असेल, अशा वेळी त्या उमेदवारांनी अगोदरच्या फेरीमध्ये स्विकारलेली जागा ते आपोआप गमावतील ;

(घ) ज्या उमेदवारांना त्यांच्या पहिल्या पसंतीचा प्रवेश देऊ करण्यात आला आहे अशा उमेदवारांना फ्लोट हा पर्याय उपलब्ध असणार नाही.

(३) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची (कॅपची) तिसरी फेरी आयोजित करणे.— (क) या फेरीकरिता उपलब्ध जागा संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करण्यात येतील. उमेदवारांना संगणकीय पद्धतीने (ऑन-लाईन) विकल्प नमुना भरण्यास किंवा पूर्वी भरलेल्या नमुन्यामध्ये बदल करण्यास मुभा देण्यात येईल. या फेरीदरम्यान वाटप करावयाच्या जागा पुढील शर्तीच्या अधीनतेने देण्यात येतील,—

(एक) ही फेरी सुरु होण्यापूर्वी, उमेदवारांना फ्लोटिंग या विकल्पावरून फ्रिझिंग किंवा ज्याने स्विकृती शुल्क भरून त्याचा प्रवेश कायम केला असेल त्याने प्रवेशासाठी उपस्थित राहावयाच्या केंद्रावर अर्ज सादर करून नेमके त्या उलट क्रमाने आपला विकल्प बदलता येईल ;

(दोन) ज्या उमेदवारांना अगोदरच्या कोणत्याही फेऱ्यांमध्ये कोणतीही जागा मिळालेली नाही अथवा ज्यांनी अगोदरच्या फेऱ्यांमध्ये त्यांचा प्रवेश घेऊन तो रद्द केला आहे अथवा नाकारला आहे अथवा ज्यांनी फ्रीझचा विकल्प निवडलेला होता परंतु ते या अंतिम फेरीमध्ये फ्लोटिंग विकल्प निवडण्यास इच्छुक आहेत असे उमेदवार या फेरीमध्ये भाग घेण्यास पात्र असतील ;

(तीन) ज्यांनी फ्लोटिंग या विकल्पाची निवड केली असेल आणि जे या फेरीकरिता देखील अर्ज करित असतील असे उमेदवार, त्यांना पूर्वीच्या फेरीमध्ये वाटप झालेल्या संस्थेचे नाव त्यांच्या पसंतीक्रमाच्या यादीत नमूद करणार नाहीत. यादीच्या शेवटी ती संगणक आज्ञावलीद्वारे समाविष्ट करण्यात येईल. एकदा का वरच्या पसंतीक्रमानुसार नवीन जागेचे वाटप करण्यात आले की मग, अगोदर करण्यात आलेले वाटप आपोआप रद्द होईल ;

(चार) फ्लोटिंग हा विकल्प या फेरीमध्ये वाटप केलेल्या जागांसाठी असणार नाही.

(ख) उमेदवाराने उपस्थिती केंद्रावर उपस्थित होऊन केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) वाटपानुसार देऊ केलेली जागा स्विकारणे.

(४) संस्थेमध्ये उपस्थित राहून प्रवेश कायम करणे.— केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) अंतिम फेरीनंतर, उमेदवार त्यास अंतिमतः वाटप केलेल्या संस्थेमध्ये उपस्थित राहिल व त्या संस्थेतील आपला प्रवेश कायम करील.

१०. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) वाटपाचे टप्पे आणि पद्धती.— केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेअंतर्गत (कॅप अंतर्गत) येणाऱ्या जागांचे वाटप पुढील पद्धतीनुसार करण्यात येईल,—

(१) महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेले उमेदवार.- संगणकीकृत वाटपाचे टप्पे पुढीलप्रमाणे आहेत,—

टप्पा एक : सर्व उमेदवारांसाठी,—

(क) विविध प्रवर्गातील सर्व उमेदवारांचा (खुला, राखीव, पुरुष, महिला) त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार जागा वाटपाकरिता विचार करण्यात येईल ;

(ख) मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांचा, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागांसाठी विचार करण्यात येईल किंवा खुल्या प्रवर्गातील जागा त्यांच्या गुणवत्तेनुसार उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या संबंधित राखीव प्रवर्गात जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(ग) विशेष मागास प्रवर्गातील उमेदवारांचा, त्यांच्या गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल आणि अशा जागा उपलब्ध होत नसतील तर असे उमेदवार विशेष मागास प्रवर्गामध्ये त्यांचा समावेश होण्यापूर्वी ते ज्या मागासवर्ग प्रवर्गामध्ये होते अशा त्या मूळ मागासवर्ग प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी त्यांचा विचार करण्यात येईल ;

(घ) विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांच्या त्यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागा वाटपासाठी विचार करण्यात येईल, अशा प्रकारच्या जागा त्यांच्या गुणवत्तेच्या उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(ङ) संरक्षण प्रवर्गातील उमेदवारांच्या, त्यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागांकरिता त्यांच्या गुणवत्तेच्या आधारे किंवा अशा जागा त्यांच्या गुणवत्तेनुसार उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल.

स्पष्टीकरण.— शासन निर्णय माजीसै-२००६/(२४१/०६)/मशि-६, दिनांक १० सप्टेंबर २००७ अनुसार शासनाचे विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे बी. एड. पाठ्यक्रमांसाठी संरक्षण दल प्रवर्गातील उमेदवारांसाठीचे आरक्षण ५% पर्यंत आहे.

(च) एकापेक्षा अधिक प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता एकच जागा उपलब्ध असेल तर खालील क्रमानुसार जागा वाटप केले जाईल.

(एक) महिलांसाठी जागा ;

(दोन) विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी जागा ;

(तीन) संरक्षण प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी जागा.

टप्पा दोन :- महिलांसाठी राखीव असलेल्या जागांचे पुरुष उमेदवारांना वाटप.— मागासवर्ग प्रवर्गातील किंवा खुल्या प्रवर्गातील महिला उमेदवारांना जागांचे वाटप झाल्यानंतर, जर जागा रिक्त राहिल्या तर अशा रिक्त राहिलेल्या जागांचे वाटप संबंधित मागासवर्गातील किंवा खुल्या प्रवर्गातील पुरुष उमेदवारांना करण्यात येईल.

टप्पा तीन :- विशेष मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता.- जर मागासवर्ग प्रवर्गातील जागा रिक्त राहिल्या तर अशा रिक्त राहिलेल्या जागांच्या कमाल २% इतक्या मर्यादेपर्यंत, विशेष मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांना अशा जागांचे वाटप करण्यात येईल.

टप्पा चार :- मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांच्या संबंधित गटासाठी.- जर पुढील मागासवर्ग प्रवर्गातील संबंधित गटातील जागा रिक्त राहिल्या तर, त्या रिक्त राहिलेल्या जागांचे वाटप संबंधित गटामधील उमेदवारांना करण्यात येईल ;

गट-१ : (एक) अनुसूचित जाती व बौद्ध धर्मातरित अनुसूचित जाती (एससी) ;

(दोन) विनिर्दिष्ट क्षेत्राबाहेर राहणाऱ्या जमातीसह अनुसूचित जमाती (एसटी).

गट-२ : (एक) विमुक्त जाती/निरधिसूचित जमाती [व्हीजे/डीटी/एनटी(ए)] ;

(दोन) भटक्या जमाती १ (एनटी-बी).

गट-३ : (एक) भटक्या जमाती २ (एनटी-सी) ;

(दोन) भटक्या जमाती ३ (एनटी-ड) ;

(तीन) इतर मागासवर्ग (ओबीसी).

स्पष्टीकरण :- गट-१ साठी जर अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील जागा, त्यातील उमेदवार उपलब्ध न झाल्यामुळे रिक्त राहिल्या असतील तर त्या जागांचे अनुसूचित जाती प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटप करण्याकरिता विचार केला जाईल किंवा तसेच उलटपक्षी अनुसूचित जाती प्रवर्गातील जागांबाबत केले जाईल.

टप्पा पाच :- सर्व मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी.- जर मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्या असतील, तर अशा जागांचा विचार कोणत्याही मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटप करण्यात विचारात घेण्यात येतील.

टप्पा सहा :- विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी.- जर विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्या असतील तर, अशा जागांचा कोणत्याही विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटपासाठी विचार करण्यात येईल.
भाग चार-ब-११३-२

टप्पा सात :- सर्व उमेदवारांसाठी (कोणत्याही प्रकारचे आरक्षण वगळून).- (१) सर्व उमेदवारांना परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे वाटप करण्याकरिता या जागांचा विचार करण्यात येईल ;

(२) महिला उमेदवारांसाठी राखीव जागांचे वाटपाची पद्धत शासनाच्या सामान्य प्रशासन विभागाच्या परिपत्रक क्र.आरएसव्ही १०१२/सीएन-१६/१२/१६ए, दि. १३ ऑगस्ट २०१४ मध्ये दिल्यानुसार असेल.

टप्पा आठ :- सर्व उमेदवारांसाठी (मूळ विद्यापीठ व मूळ विद्यापीठेतर असा निर्देश वगळून).— रिक्त राहिलेल्या जागांचा मूळ विद्यापीठ व मूळ विद्यापीठेतर असा निर्देश वगळून, परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे सर्व उमेदवारांना वाटपासाठी विचार केला जाईल.

(२) अखिल भारतीय उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांसाठीच्या जागा.—

(क) या जागांचे, परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमाफत वाटप करण्यात येईल ;

(ख) या सर्व जागा “ सर्वसाधारण प्रवर्गातील ” जागा म्हणून समजण्यात येतील आणि या जागांसाठी, मागासप्रवर्ग, महिला, विकलांग व्यक्ती व संरक्षण इत्यादी प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता कोणतेही आरक्षण उपलब्ध करून देण्यात येणार नाही.

(३) अल्पसंख्याक कोट्यातील जागा : संगणकीय प्रणाली वापरून करण्यात येणाऱ्या जागांच्या वाटपांचे टप्पे पुढीलप्रमाणे आहेत,—

टप्पा एक : भाषिक किंवा धार्मिक अल्पसंख्याक संस्थेमधील अल्पसंख्याक कोट्यांतर्गत जागांचे वाटप संबंधित अल्पसंख्याक उमेदवारांमधील उमेदवारास करण्यात येईल ;

टप्पा दोन : जर जागा रिक्त राहत असतील तर, त्यांचे वाटप महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल ;

टप्पा तीन : जर जागा रिक्त राहत असतील तर त्यांचे वाटप, अखिल भारतीय उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल.

(४) जम्मू व काश्मीरची उमेदवारी असणारे उमेदवार.— जम्मू व काश्मीरची उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांच्या अधिसंख्य जागांचे वाटप हे समुचित प्राधिकरणाने आयोजित केलेल्या प्रवेश चाचणी मधील गुणसंख्येच्या किंवा गुणांच्या आधारावर ५(६) याप्रमाणे पात्र असणाऱ्या उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल.

११. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅंपच्या) पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरीद्वारे जागा वाटप करणे.—

(१) कॅंपच्या तिनही (पहिली, दुसरी व तिसरी) फेऱ्यांमध्ये संगणकीय प्रणाली वापरून जागांचे वाटप करण्यात येईल ;

(२) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची फेरी एक.—

(क) अल्पसंख्याक संस्थांकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल,—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा एक,

(दोन) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चा टप्पा एक व दोन,

(तीन) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा दोन,

(चार) नियम १० चा पोट-नियम (२),

(पाच) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा तीन;

(ख) अल्पसंख्याक संस्था वगळता अन्य संस्थांकरिता जागांचे वाटप पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल.—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चा टप्पा एक व दोन,

(दोन) नियम १० चा पोट-नियम (२),

(३) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची फेरी दोन.—

(क) अल्पसंख्याक संस्थांकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल,—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा एक,

- (दोन) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे एक ते चार,
- (तीन) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा दोन,
- (चार) नियम १० चा पोट-नियम (२),
- (पाच) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा तीन.

- (ख) अल्पसंख्याक संस्था वगळता अन्य संस्थाकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल,—
  - (एक) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे १ ते चार,
  - (दोन) या नियमांच्या नियम १० चा पोट-नियम (२).

(४) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची फेरी तीन.—

- (क) अल्पसंख्याक संस्थेकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार करण्यात येईल,—
  - (एक) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा एक,
  - (दोन) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे एक ते सात,
  - (तीन) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा दोन,
  - (चार) नियम १० चा पोट-नियम (२),
  - (पाच) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा तीन.

- (ख) अल्पसंख्याक संस्था वगळता अन्य संस्थाकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार करण्यात येईल,—
  - (एक) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे एक ते सात,
  - (दोन) नियम १० चा पोट-नियम (२).

(५) जागा वाटप न होणे आणि उमेदवार प्रवेशासाठी उपस्थित न राहणे यामुळे जर जागा रिक्त राहिल्या असतील तर, अशा जागांचे वाटप हे, परस्पर गुणवत्तेच्या आधारावर जागेच्या प्रकाराच्या असंबद्ध ५(१), ५(२) व ५(३) मधील सर्व उमेदवारांसाठी त्यापुढील फेरीत करण्यात येईल.

१२. सर्वसाधारण तरतुदी.—

(क) कॅंपच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेऱ्यांमधील मूळ विद्यापीठ जागांचे, मूळ विद्यापीठेतर जागांचे वाटप, महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार केले जाईल. उमेदवारांना, परस्पर गुणवत्ता, त्यांनी भरलेले विकल्प आणि कॅंपच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेऱ्यांमध्ये, त्यावेळी उपलब्ध असलेल्या जागा, यानुसार जागांचे वाटप केले जाईल ;

(ख) जागा वाटपाच्या विशिष्ट टप्प्यासाठी पात्र ठरलेल्या सर्व उमेदवारांचा, जरी त्यांना अगोदरच्या टप्प्यामध्ये जागा वाटप करण्यात आलेले असेल किंवा नसेल तरी, त्या टप्प्यामध्ये जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(ग) कोणत्याही टप्प्याच्या जागा वाटपादरम्यान, त्यावेळी असणाऱ्या जागांच्या उपलब्धतेप्रमाणे उमेदवाराने भरलेल्या विकल्पानुसार, त्याचा जागावाटपातील क्रम वर सरकत राहिल ;

(घ) विना अनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थामध्ये या नियमांमधील नियम ७(२), ७(३) आणि ७(४) मध्ये नमूद केलेल्या जागा वाटपासाठी कोणत्याही प्रकारचे आरक्षण असणार नाही ;

(ङ) सर्व राखीव प्रवर्गातील उमेदवारांच्या (विशेष मागास प्रवर्गातील उमेदवारांचा त्यांच्या मूळ प्रवर्गामध्ये) त्यांच्यासाठी राखीव जागांवर सर्व टप्प्यांमध्ये जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(च) क्रम वर सरकल्यामुळे, रिक्त होणाऱ्या जागांचा, त्या टप्प्याच्या जागा वाटपाच्या तरतुदीनुसार त्याच टप्प्यावरील पुढील प्रक्रियेमध्ये जागा वाटप करण्याकरिता विचार करण्यात येईल ;

(छ) भरण्यात आलेल्या पसंती क्रमामधील पहिल्या उपलब्ध विकल्पानुसार करण्यात आलेले वाटप हे अंतिम वाटप म्हणून अबाधित ठेवण्यात येईल ;

(ज) संकेतस्थळावर प्रदर्शित करण्यात आलेल्या जागा वाटपाच्या यादीमध्ये, उमेदवारांना देऊ करण्यात आलेल्या तात्पुरत्या जागांचे वाटप दर्शविण्यात येईल. यासंदर्भात उमेदवारांशी व्यक्तिशः कोणताही पत्रव्यवहार केला जाणार नाही किंवा त्यांना जागा वाटप पत्र पाठविली जाणार नाहीत ;

(झ) ज्या उमेदवारास जागेचे वाटप करण्यात आले असेल तो उमेदवार “ तात्पुरते जागावाटप पत्र ” संकेतस्थळावरून डाऊनलोड करून घेईल. जागा स्वीकृतीच्या वेळेस उमेदवारास प्रवेश उपस्थिती केंद्रावर, समक्ष प्राधिकाऱ्याच्या नावे दर्शनी धनाकर्ष जमा करावा लागेल. मूळ कागदपत्रांची पडताळणी केल्यावर आणि उमेदवार सर्व पात्रता निकषांची पूर्तता करत असल्याची खात्री पटल्यावर उपस्थिती केंद्राकडून जागा नक्की केली जाईल व प्रभारी केंद्रप्रमुख स्वीकृतीची संगणकीय पावती देईल ;

(ञ) जागा-स्वीकृती शुल्क, सर्वसाधारण प्रवर्गातील, विमुक्त जाती/निरधिसूचित जमाती, भटक्या जमाती, विशेष मागासवर्ग/इतर मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी रु.३,०००, आणि अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी रु.१,००० एवढे असेल. हे शुल्क कॅप प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर उमेदवार संबंधित संस्थेत उपस्थित झाल्यास रु.१,००० एवढे प्रक्रिया शुल्क वजा करून, उर्वरित शुल्क संस्थेकडे उमेदवाराकडून भरावयाच्या फी पोटी समायोजना हस्तांतरित केले जाईल. उमेदवाराने संस्थेत उपस्थित होण्यापूर्वी प्रवेश रद्द केला तर, प्रक्रिया शुल्काचे रु.१,००० वजा करून उर्वरित रक्कम उमेदवारास परत करण्यात येईल ;

(ट) जागा- स्वीकृतीकरिता व्यक्तिशः उपस्थित न राहणे म्हणजे उमेदवाराने देऊ केलेली जागा नाकारली असल्याचे समजण्यात येईल ;

(ठ) जर कोणतीही कागदपत्रे किंवा प्रमाणपत्र विधि अप्राप्त किंवा खोटी असल्याचे आढळून आले आणि/किंवा उमेदवाराने पात्रता निकषांची पूर्तता केली नाही तर वाटप करण्यात आलेली जागा कोणत्याही वेळी रद्द करण्यात येईल ;

(ड) ज्या उमेदवारांना वाटप करण्यात आलेली जागा नाकारावयाची असेल त्यांना स्वीकृती शुल्क भरण्यासाठी उपस्थिती केंद्रावर जाण्याची आवश्यकता नाही. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या फेरीत वाटप केलेली जागा नाकारणारे उमेदवार, तिच्या दुसऱ्या फेरीमध्ये सहभागी होऊ शकणार नाहीत.

(ढ) उमेदवार उपस्थिती केंद्रावर उपस्थित झाल्यानंतर जर संबंधित संस्थेमध्ये उपस्थित होण्यास अयशस्वी ठरला तर उमेदवाराने भरलेले जागा स्वीकृती शुल्क तो आपोआप गमावेल.

१३. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेनंतर रिक्त राहिलेल्या जागांसाठी संस्थास्तरावरील प्रवेश.— केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेनंतर सर्व फेऱ्या पार पडल्यानंतर जागा रिक्त राहिल्यास या जागा संस्थास्तरावर सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या पूर्व मान्यतेने संस्थास्तरावरील टप्प्याद्वारे भरण्यात येतील. संस्थेचा प्राचार्य या जागांसाठीची प्रवेश प्रक्रिया खालील पद्धतीचा वापर करून पार पाडील.—

(क) उपलब्ध जागांवरील प्रवेश हे पारदर्शक रितीने व ज्यांनी कागदपत्र पडताळणीसाठी सक्षम प्राधिकाऱ्याकडे आणि नंतर संस्थेकडे आवेदनपत्र सादर केलेले आहे अशा उमेदवारांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार प्रवेश करण्यात येतील ;

(ख) ज्यात प्रवेशाचे नियम विनिर्दिष्ट केलेले आहेत, अशी संस्थेची माहिती पुस्तिका किंवा निर्देशपुस्तिका प्रवेशप्रक्रिया सुरू करण्यापूर्वी पुरेसा वेळ मिळेल अशा रितीने प्रकाशित करण्यात यावी. माहिती पुस्तिकेमधील सर्व माहिती ही संस्थेच्या संकेतस्थळावर देखील प्रदर्शित करण्यात यावी ;

(ग) संस्था प्रवेशाचे वेळापत्रक आणि संस्थेकडून प्रत्येक पाठ्यक्रमातील भरावयाच्या एकूण जागांची संख्या, यांची जाहिरात सक्षम प्राधिकरणाने निश्चित केलेली देय रक्कम भरून, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या संकेतस्थळावर आणि संस्थेच्या संकेतस्थळावर अधिसूचित करून आवेदनपत्र मागविले ;

(घ) प्रवेशासाठी वेळोवेळी शासनाने अधिसूचित केलेले व समुचित प्राधिकाऱ्यांने विनिर्दिष्ट केलेले पात्रतेचे निकष पूर्ण करणारे इच्छुक उमेदवार, संस्थास्तरावरील प्रवेशासाठी संबंधित संस्थेचे संस्थाचालक किंवा प्राचार्य यांच्याकडे आवेदनपत्र सादर करतील व अशा जागा या नियमाच्या नियम ८(३) मधील तरतुदीनुसार तयार केलेल्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे भरण्यात येतील ;

(ङ) संस्था, कॅपनंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश देण्यासाठी, उमेदवारांची परस्पर गुणवत्ता यादी (याद्या) तयार करील व सूचना फलकावर प्रदर्शित करील आणि ती यादी संस्थेच्या संकेतस्थळावरसुद्धा प्रसिद्ध करील ;

(च) घेतलेल्या आणि रद्द केलेल्या सर्व प्रवेशाबाबतची माहिती संगणकीय (ऑनलाईन) प्रणालीमार्फत तात्काळ संस्था अद्ययावत करतील ;

(छ) जर केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या फेऱ्या पार पडल्यानंतर केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची एखादी जागा रिक्त राहिल्यास किंवा रिक्त झाल्यास ती जागा केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेदरम्यान ती ज्या प्रवर्गाकरिता राखून ठेवलेली होती, त्याप्रवर्गाच्या उमेदवारामधूनच भरण्यात येईल. तद्नंतरही जागा रिक्त राहिल्यास, त्या जागा, अर्जदाराच्या गुणवत्तेच्या आधारे परस्पर भरण्यात येतील.

१४. गुणवत्ता यादी व प्रवेश देण्यात आलेल्या उमेदवारांच्या यादीस मान्यता—

(१) प्रवेश प्रक्रिया संपल्यानंतर, अधिनियमाच्या कलम ९ च्या पोट-कलम (५) मध्ये नमूद केल्यानुसार प्रत्येक खाजगी विनाअनुदानित व्यावसायिक शिक्षण संस्था संचालक, उच्च शिक्षण व प्रवेश नियामक प्राधिकरण यांच्याकडे प्रवेश मान्यतेसाठीचा प्रस्ताव सादर करील.

(२) प्रवेश मान्यतेसाठीच्या प्रस्तावामध्ये, कोटा आहे अशा सर्व विद्यार्थ्यांची यादी, उमेदवारीचा प्रकार, आरक्षण, अर्हता गुण इत्यादी तसेच संस्थास्तरावर प्रवेश देण्यात आलेल्या उमेदवारांच्या प्रवेशासाठीच्या आवश्यक कागदपत्रांचा समावेश असेल.

(३) जर अल्पसंख्याक संस्था संबंधित अल्पसंख्याक समाजाच्या उमेदवारांमधून मंजूर प्रवेश क्षमतेच्या किमान ५१% प्रवेश देण्यास लागोपाठ तीन वर्षे अपयशी ठरली तर तद्नुसार सक्षम प्राधिकारी त्याची सूचना विभागाला देईल. विभाग या अधिनियमाच्या कलम ६ चे पोट-कलम (२) च्या तरतूदीअन्वये, अशी प्रकरणे आपल्या अभिप्रायासह अल्पसंख्याक विकास विभागाला पाठवील.

१५. संस्थेमधील प्रवेश रद्द केल्यानंतर शुल्काचा परतावा—

(क) उमेदवार, प्रवेश रद्द करण्यासाठी संगणकीय (ऑनलाईन) अर्ज करील आणि संस्थेमधील प्रवेश रद्द करण्यासाठी, प्रणाली निर्मित (सिस्टीम जनरेटेड) अर्जाची स्वाक्षरीत प्रत संस्थेला सादर करील.

(ख) उमेदवाराकडून प्रवेश रद्द करण्याबाबत यथोचितरित्या स्वाक्षरीत विनंती अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर, संस्था तात्काळ प्रवेश रद्द करील आणि संस्थेच्या लॉगईन मार्फत प्रवेश रद्द करण्याबाबत संगणकीय (ऑनलाईन) पोच तयार करील आणि उमेदवाराला स्वाक्षरीत प्रत देईल.

(ग) प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकापूर्वी प्रवेश रद्द केल्यास, एकूण शुल्कामधून रु.१,००० एवढे प्रक्रिया शुल्क वजा करून किंवा समुचित प्राधिकरणाच्या किंवा राज्य शासनाच्या यथास्थिती मार्गदर्शक तत्त्वानुसार शुल्क परताव्यासाठी केलेल्या नियमान्वये दोन दिवसांत देण्यात येईल.

(घ) जर सक्षम प्राधिकाऱ्याने घोषित केलेल्या प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकानंतर प्रवेश रद्द केला असेल तर, प्रतिभूमी ठेव आणि तारण धन ठेव वगळता कोणताही परतावा मिळणार नाही.

(ङ) कोणत्याही व्यक्तीने प्रवेश घेण्याच्या हेतूने सादर केलेली पदवी, पदविका किंवा इतर कोणतेही बक्षिस किंवा इतर कागदपत्रे, त्या व्यक्तीचा सदर संस्थेत कोणत्याही सेवेचा लाभ घेण्याचा हेतू नसल्यास, कोणतीही संस्था कोणताही पाठ्यक्रम किंवा अभ्यास उपक्रमांतर्गत शुल्क भरण्याबाबत सदर व्यक्तीला प्रेरित अथवा सक्ती करून पदवी, बक्षिस प्रमाणपत्र किंवा अन्य कागदपत्रे देण्यास नकार देऊ शकत नाहीत.

१६. पहिल्या वर्षानंतर पाठ्यक्रम किंवा संस्था बदलणे—

(१) विनाअनुदानित संस्थेतील प्रथम वर्षाचा पाठ्यक्रम यशस्वीपणे पूर्ण केल्यानंतर संस्था बदलण्याची विनंती करणाऱ्या उमेदवाराला, जागांच्या उपलब्धतेच्या अधीन राहून दुसऱ्या कोणत्याही विनाअनुदानित संस्थेत तसे करण्याची मुभा देण्यात येईल आणि हे बदल प्रथम वर्षाच्या किंवा प्रथम व द्वितीय सत्राच्या एकत्रित गुणांच्या आधारे करण्यात येतील. पाठ्यक्रमासाठी संबंधित विद्यापीठाने निर्धारित केल्याप्रमाणे उमेदवारांच्या पात्रतेची सुनिश्चिती करण्याची जबाबदारी संबंधित संस्थेच्या प्राचार्याची असेल.

(२) एका वर्षानंतर उमेदवारांचा बदल पुढील पद्धतीने करण्यात येईल,-

(क) प्रथम वर्षात एकदा प्रवेश घेतलेला उमेदवार त्याच शैक्षणिक वर्षात इतर कोणतीही संस्था बदलून मागण्यास पात्र असणार नाही;

(ख) प्रथम वर्षाची परीक्षा किंवा प्रथम व द्वितीय सत्रामध्ये सर्व विषयांमध्ये उत्तीर्ण असणारा किंवा उत्तीर्ण होण्यासाठी आवश्यक असलेल्या विषयांपैकी एका विषयात अनुत्तीर्ण असलेला उमेदवार, त्याच विद्यापीठांच्या परिक्षेत्रामध्ये संस्था बदलून घेण्यास पात्र असल्याचे समजण्यात येईल;

(ग) विनाअनुदानित संस्थेतील विद्यार्थ्यांना कोणत्याही परिस्थितीत शासकीय किंवा शासकीय अनुदानित संस्था, विद्यापीठ विभाग, विद्यापीठ संचलित संस्था कोणत्याही टप्प्यावर बदलून घेता येणार नाही. तथापि, शासकीय किंवा शासकीय अनुदानित, विद्यापीठ विभाग,

विद्यापीठ संचलित संस्थेतील उमेदवाराला, विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थेमध्ये बदल करून देण्याची मागणी करता येईल;

(घ) विद्यार्थी कोणत्याही टप्प्यावर स्वायत्त शैक्षणिक संस्थेमध्ये बदली होऊन जाऊ शकत नाही;

(ङ) विनाअनुदानित संस्थेमध्ये बदलून जाणे-विनाअनुदानित संस्थांचे प्राचार्य हे उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या पूर्व मान्यतेने, संस्थेचे ना-हरकत प्रमाणपत्र, विद्यापीठाचे पात्रता प्रमाणपत्र व रिक्त जागांबाबतची स्थिती सादर केल्यावर बदल करून घेण्याच्या मागणीसाठी इतर संस्थामधील उमेदवारांचा विचार करतील. उमेदवार जो पाठ्यक्रम बदलून घेत आहे, त्या पाठ्यक्रमासाठी संबंधित विद्यापीठाने निर्धारित केल्याप्रमाणे, उमेदवारांच्या पात्रतेची सुनिश्चिती संस्थेचे प्राचार्य किंवा संचालक करतील;

(च) संस्थेच्या प्राचार्यांच्या शिफारशीशिवाय उच्च शिक्षण संचालनालयाकडून कोणताही अर्ज दाखल करून घेतला जाणार नाही;

(छ) जर बदल करून घेण्याच्या प्रक्रियेपूर्वी विद्यापीठाचा निकाल घोषित झाला नसेल तर, त्या विद्यापीठाचे उमेदवार बदल करून घेण्याबाबतच्या मागणीपासून वंचित राहतील.

(३) जम्मू आणि काश्मीर स्थंलातरितांसाठीच्या कोट्यावर प्रवेश घेतलेल्या उमेदवारांना संस्था बदलून घेता येणार नाही.

(४) व्यावसायिक शिक्षण संस्थेतील उमेदवार जे या अधिनियमाच्या कार्यक्षेत्राबाहेर आहेत ते विनाअनुदानित व्यावसायिक शिक्षण संस्थेत पात्रतेच्या निकषानुसार या अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) च्या तरतुदीअन्वये आणि उप-नियम (२) च्या शर्तीच्या पूर्ततेनुसार बदलीस पात्र असतील.

(५) उच्च शिक्षण संचालनालयाद्वारे अशा बदल्यांची सर्व यादी, अंतिम मान्यतेसाठी प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या कार्यालयाला पाठविण्यात येईल.

अनुसूची-एक
(प्रथम वर्ष प्रवेशासाठी)
(नियम ७ व ९ पहा)
भाग-अ

क. मंजूर क्षमतेअंतर्गत जागांचे वाटप—

अ.क्र.	संस्थेचा प्रकार	जागांची संख्या — मंजूर प्रवेशक्षमतेच्या टक्केवारीप्रमाणे			
		महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवार	अखिल भारतीय स्तरावरील जागा	अल्पसंख्याक समाजासाठीचा कोटा	अनिवासी भारतीय, भारतीय वंशाच्या व्यक्ती, विदेशी उमेदवार यांचा ५% कोटा
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
१	बी.एड./एम.एड. साठीच्या विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (अल्पसंख्याकासाठीच्या संस्था वगळून)	स्वायत्त— ९०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (७०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर) बिगर स्वायत्त— ९०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (७०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर)	५% ^	काही नाही	५%
२	बी.एड./एम.एड. साठीच्या विनाअनुदानित अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था	स्वायत्त * ३९% मूळ विद्यापीठ बिगर स्वायत्त * ३९% मूळ विद्यापीठ	५% ^	किमान ५१%@	५%
३	बी.पी.एड./एम.पी.एड. साठीच्या विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (अल्पसंख्याकासाठीच्या संस्था वगळून)	स्वायत्त- ८०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (६०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर) बिगर स्वायत्त- ८०% महाराष्ट्र राज्य जागा \$ (६०% मूळ विद्यापीठ २०% मूळ विद्यापीठेतर)	१५% ^	काही नाही	५%
४	बी.पी.एड./एम.पी.एड. साठीच्या विनाअनुदानित अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था	स्वायत्त * २९% मूळ विद्यापीठ बिगर स्वायत्त * २९% मूळ विद्यापीठ	१५% ^	किमान ५१%	५%

कॅप जागा = मंजूर प्रवेश संख्या

\$ महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवारांसाठी जागा = केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेतील जागा — (अखिल भारतीय उमेदवारांसाठी जागा + अल्पसंख्याक उमेदवारांसाठीच्या जागा)

% टक्केवारी

* अल्पसंख्याक उमेदवारांसाठीच्या जागा वगळता महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेला व अखिल भारतीय उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांमधून निर्धारित टक्केवारीत भरण्यात येतील.

@ अल्पसंख्याक संस्था, येथे नमूद किमान टक्क्यांप्रमाणे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमध्ये जागा भरू शकेल. ही संख्या १००% पर्यंत वाढू शकेल. तथापि, प्रत्येक संस्था केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया सुरू होण्यापूर्वी, त्यांच्या संस्थेतील अल्पसंख्याक कोट्यातून भरावयाच्या जास्तीत जास्त टक्के (जागा) घोषित करतील आणि सक्षम प्राधिकाऱ्याला कळवतील.

^ जम्मू व काश्मीर मधून विस्थापित झालेल्या उमेदवारांसाठीचे एक जागा राखीव असेल, शासनाच्या धोरणानुसार सक्षम प्राधिकरणाद्वारे ही जागा भरण्यात येईल. जर ही जागा रिक्त राहिल्यास, अखिल भारतीय उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांद्वारे ही जागा भरण्यात येईल.

भाग-ब

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयातील पद्धतीच्या (मेथडॉलॉजी) आधारे जागांचे (विद्याशाखानिहाय/विषयनिहाय) वाटप :-

(क) मानव्य विद्याशाखा :

(१) इंग्रजी शिकविण्याची पद्धती	१५%
(२) मराठी शिकविण्याची पद्धती	१५%
(३) हिंदी शिकविण्याची पद्धती	१०%
एकूण	४०%

(तीन पेक्षा जास्त भाषा शिकवल्या जाणाऱ्या महाविद्यालयांमध्ये, महाविद्यालयात सर्व उपलब्ध भाषा पद्धतींमध्ये जागांचे समान वाटप करण्यात येईल.)

(क) विज्ञान शाखा :

(१) विज्ञान शिकविण्याची पद्धती	१५%
(२) गणित शिकविण्याची पद्धती	१०%
(३) संगणक/माहिती तंत्रज्ञान/अभियांत्रिकी	०५%
एकूण	३०%

(ग) (१) वाणिज्य/ व्यवस्थापन/विधि	०३%
(२) कृषिशास्त्र विज्ञान/वैद्यकशास्त्र	०२%
एकूण	०५%

(घ) समाजशास्त्र :

(१) इतिहास शिकविण्याची पद्धती	१०%
(२) भूगोल शिकविण्याची पद्धती	१०%
(३) समाजशास्त्र आणि इतर सर्व विषय किंवा वरील (ख), (ग) आणि (घ) (१) व (२) मध्ये समाविष्ट नसलेल्या विद्याशाखा पद्धती	०५%
एकूण	२५%

एकूण (क + ख + ग + घ) १००%

स्पष्टीकरण.—या नियमांच्या अनुसूची एक व दोनच्या प्रयोजनार्थ, विद्याशाखा याचा अर्थ पदवी किंवा पदव्युत्तर स्तरावर अभ्यासलेले म्हणजेच अभियांत्रिकी, संगणकशास्त्र, माहिती तंत्रज्ञान, वैद्यकशास्त्र, कृषिशास्त्र, समाजशास्त्र, अर्थशास्त्र, अरेबिक इत्यादी विषय असा आहे.

टीप.—वरील क, ख, ग, घ, मध्ये दर्शविण्यात आलेले विषयावर वाटप, अनुसूची-एक मध्ये दर्शविलेला विविध कोटा भरताना अबाधित राखण्यात यावे.

अनुसूची-दोन
(नियम ९ पहा)

बी.एड. पाठ्यक्रमासाठी अध्यापन पद्धतीकरिता विषय निवडणे—

उमेदवाराने पुढीलपैकी एका विषयाची अध्यापन पद्धती म्हणून निवड करावी :—

(१) पदवीसाठी अभ्यासलेले विषय/शालेय स्तरावर शिकविले जाणारे पदव्युत्तर विषय,—

(क) जर उमेदवाराने शालेय विषयात पदवी मिळविली असेल तर, आवेदनपत्रात निवडलेला विषय नमूद करताना, तो पदवी स्तरावर अनिवार्य विषय असता कामा नये, तो विषय वैकल्पिक/विशेष/दुय्यम असावा किंवा पदव्युत्तर स्तरावर शिकविलेला असावा. पद्धती म्हणून निवडावयाचा विषय हा, माध्यमिक/उच्च माध्यमिक स्तरावरील विषयांपैकी एक असला पाहिजे. संबंधित विषय पद्धती शिकविण्याची विद्याशाखा उपलब्ध असलेल्या महाविद्यालयात उमेदवार प्रवेश घेण्यास पात्र असेल.

(ख) जर दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक अध्यापन पद्धती निवडण्यासाठी उमेदवार इच्छुक असेल आणि पात्र असेल, तर त्याने/तिने तसा उल्लेख आवेदनपत्रात करावा. तथापि, उमेदवारास अनिवार्य विषय, पद्धती विषय म्हणून घेता येणार नाही. पद्धती विषय म्हणून निवडलेला विषय वैकल्पिक/विशेष किंवा दुय्यम स्तरावर अभ्यासलेले असणे आवश्यक आहे. अनिवार्य विषय, अध्यापन पद्धतीचा विषय म्हणून घेता येणार नाही.

(ग) जर उमेदवाराने अतिरिक्त विषय घेऊन एखादी अतिरिक्त पदवी मिळविली असेल तर, उमेदवारास तो विषय पद्धती मिमांसेचा विषय घेता येईल.

(२) शालेय विषयांव्यतिरिक्त इतर विषयातील पदवीधर,—

(क) शालेय विषयांव्यतिरिक्त इतर विषयात पदवीधर असलेल्या उमेदवाराने त्यांची/तिची विद्याशाखा आवेदनपत्रात अध्यापन पद्धती मिमांसेऐवजी नोंदवावी. सर्व महाविद्यालयांमध्ये अध्यापन पद्धती उपलब्ध असतील असे नाही. तथापि, सर्व महाविद्यालयांमध्ये संबंधित विषयांसाठी/विद्याशाखांसाठी जागा राखीव ठेवलेल्या असतात. कोणत्याही अशा महाविद्यालयात गुणवत्तेनुसार आणि पसंतीक्रमानुसार प्रवेशित उमेदवारास त्यांचा/तिचा विषय अध्यापन पद्धती म्हणून देण्याबाबत दावा करण्याचा अधिकार असणार नाही. जर उमेदवारास त्याचा पदवीचा विषय अध्यापन पद्धती म्हणून निवडण्याची इच्छा असेल तर त्याने/तिने संबंधित पद्धती, ज्या महाविद्यालयांच्या पर्याय निवडण्याच्या अर्जात समाविष्ट असेल अशा महाविद्यालयांना प्राधान्य द्यावे.

(ख) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे उपरोक्त मार्गाने उमेदवाराने प्रवेश घेतला असल्यास त्याचा अध्यापन पद्धतीचा निर्णय उमेदवाराने प्रवेश घेतलेल्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्याद्वारे त्याने पदवी/पदव्युत्तर स्तरावर सादर केलेल्या संबंधित विषयाच्या आधारे घेण्यात येईल. उदाहरणार्थ, माहिती तंत्रज्ञान, कृषिशास्त्र आणि संगणकशास्त्र या विषयांच्याबाबत उमेदवाराला विज्ञान, गणित यांची अध्यापन पद्धती म्हणून निवड करावी लागेल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

रोहिणी भालेकर,
शासनाच्या उप सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mantralaya, Mumbai 400 032, dated the 5th May 2017

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAIDED PRIVATE PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (REGULATION OF ADMISSION AND FEES) ACT, 2015.

No.B.Ed.4616/C.R.1(Part-2)/Mashi-2.—In exercise of the powers conferred by section 23 of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015 (Mah. XXVIII of 2015), and in supersession of Government Notification, Higher and Technical Education Department, No. B.Ed.4616/C.R.1/Mashi-2, dated 6th May 2016, the Government of Maharashtra hereby makes the following rules to regulate the admissions to the First Year of Professional Undergraduate Teacher Training Programme in Education and Physical Education (Bachelor of Education, Bachelor of Physical Education) and Professional Post-graduate Teacher Training Programme in Education and Physical Education (Master of Education, Master of Physical Education), namely:—

1. *Short title and commencement.*—(1) These rules may be called the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admission to the Professional Undergraduate and Post-graduate Teacher Training Programme i.e. Bachelor of Education, Bachelor of Physical Education, Master of Education, Master of Physical Education) Rules, 2017.

(2) They shall come into force with effect from 5th May of 2017.

2. *Definitions.*—(1) In these rules, unless the context otherwise requires,—

(a) “Act” means the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015 (Mah. Act XXVIII of 2015);

(b) “Admission Reporting Centre” means a center where the Candidate shall report for confirmation of admission by verification of documents and payment of fees ;

(c) “All India Seats” means seats available to an eligible Indian National Candidate;

(d) “Application Form” means prescribed form filled up online by the Candidate for admission;

(e) “Autonomous Institution” means the institution to which autonomy is granted by the University Grants Commission;

(f) “CAP Seats” means the seats filled in through the centralized process of admission carried out by the Competent Authority ;

(g) “Courses” means the undergraduate and post graduate educational programmes i.e. Bachelor of Education (B.Ed.), Bachelor of Physical Education (B.P.Ed.), Master of Education (M.Ed.), Master of Physical Education (M.P.Ed.);

(h) “Department” Means the Higher and Technical Education Department of Government of Maharashtra ;

(i) “ELCT” means English Language Content Test conducted by competent authority for the candidates who are desirous of seeking admission in English medium colleges of Education;

(j) “Eligible Candidates” means the candidates who are eligible for different professional Courses as notified by the Government, from time to time, under sub-section (1) of section 3 of the Act;

(k) “Facilitation Centre” means a center where the facilities like sale of application kits, filling online forms, verification of documents and grievances, etc, are provided ;

(l) “Home University (HU)” means the university area as specified in sub rule (1)(i) of rule 5 herein;

(m) “HSC” means the Higher Secondary School Certificate (Standard XII) examination conducted by the Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education or its equivalent certificate awarded by a recognized Boards ;

(n) “Institutional Quota” means seats available for admission to eligible Candidates at Institution level as declared by the Government or appropriate authority, from time to time;

(o) “*Inter-Se-Merit*” means the order of merit declared by the Competent Authority in respect of various classes or category of Candidates;

(p) “Minority Quota” means seats earmarked for the Minority Community students from within the State, belonging to the Minority Community to which the institution belongs;

(q) “Non-Autonomous Institution” means those institutions which are not ‘Autonomous Institutions ;

(r) “OHU” means the area Outside Home University area;

(s) “Overseas Citizen of India (OCI)” means a candidate or person registered as an Overseas Citizenship of India as declared by the Central Government under section 7A of the Citizenship Act, 1955 and includes Persons of Indian Origin (PIO) ;

Explanation.—For the purposes of this clause, all the existing Persons of Indian Origin (PIO) cardholders registered under Notification of the Government of India, Ministry of Home Affairs No. F.No. 26011/04/98-F.I, dated 19th August 2002 shall now be deemed to be Overseas Citizens of India (OCI) cardholders by virtue of Notification of Government of India, Ministry of Home Affairs, No.25024/9/2014-F.I, dated 9th January of 2015;

(t) “Physical Examination” means the physical efficiency test conducted by the competent authority as a part of CET ;

(u) “Programme” means the undergraduate and post-graduate teacher Training programme in Education and Physical Education;

(v) “Qualifying Examination” means examinations on the basis of which a candidate becomes eligible for admission or its equivalent examination ;

(w) “SSC” means the Secondary School Certificate (Standard X) examination conducted by the Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education or its equivalent certificate awarded by a recognized Boards.

(2) Words and expressions used but not defined in these rules, shall have the same meanings respectively assigned to them in the Act.

3. *Invitation of Application.*—(1) The Competent Authority shall invite Online Applications from Candidates for participating in CET and or CAP for seeking admission to the Professional Course for which State CET or alternative entrance examination is required for the academic year.

(2) The Candidates seeking admissions to the professional Course for the seats provided in rule 7(1), 7(2), 7(3), 7(4) and 7(5) of these rules shall apply to the Competent Authority for admission through Centralized Admission Process(CAP).

(3) The Candidate should submit, along-with the application, the requisite certificates, as applicable in the necessary Proforma issued by the concerned Competent Authority.

4. *Declaration of Medium, Pattern, Syllabus, Schedule, etc. of CET and CAP.*—(1) The Competent Authority shall, in relation to Common Entrance Test (CET), declare :—

(a) Medium of CET;

(b) Pattern of CET;

- (c) Mode of CET;
- (d) Schedule of CET;
- (e) Issue of Hall Ticket;
- (f) Result of CET;
- (g) *Schedule of CAP, etc.*

(2) The Competent Authority shall declare the Syllabus relating to CET in consultation with the Director of Higher Education.

(3) The Directorate of Higher Education shall publish the "Information Brochure".

5. *Candidature Type,—*

(1) *Maharashtra State Candidature,—*

(i) *Home University Candidature.*—A graduate or post-graduate candidate in any faculty of the University under the jurisdiction of which that institute is located can opt for this candidature type.

Type	Eligibility Criterion	Home University
A	(i) Candidates passing graduation/post-graduation Examination from a Recognized institution in Maharashtra State, and (ii) Candidate who is Domicile of Maharashtra or Born in Maharashtra.	Place of passing of Qualifying Examination falling within the jurisdiction of the respective University area.
B	A Candidate does not satisfy as the criterion (ii) in Type A above, but whose Father or Mother is domiciled in the State of Maharashtra and possesses Domicile Certificate.	Place of Domicile Certificate issuing authority falling within the jurisdiction of the respective University area.
C	A Candidate does not satisfy as the criterion (ii) in Type A above, but whose Father or Mother is an employee of the Government of India or Government of India Undertaking who is posted and reported to duty in Maharashtra State before the last date for submitting the Application Form for Centralized Admission Process.	Place of posting of Father or Mother of candidate falling within the jurisdiction of the respective University area.
D	A Candidate does not satisfy as the criterion (ii) in Type A above, but whose Father or Mother is an employee of the Government of Maharashtra or Government of Maharashtra Undertaking.	Place of posting of Father or Mother of candidate. If deputed outside Maharashtra the place of last posting falling within the jurisdiction of the respective University area.
E	Candidate passing Graduation/Post-Graduation Examination from a recognized institution from located in a disputed Maharashtra—Karnataka Border Area and Mother tongue is Marathi.	Candidate shall be considered for the Outside Home University Seats.

(ii) *Other Than Home University Candidature.*—A graduate or post-graduate candidate in any faculty of the university in Maharashtra other than Home University as per rule 5 (1) (i), under the jurisdiction of which that institute is located can opt for this candidature type.

(2) *All India Candidature.*—The Candidates having Indian Nationality are eligible under this category.

(3) *Minority Candidature.*—The Maharashtra domiciled Candidate belonging to a particular Linguistic or Religious Minority Community from within the State and as notified by the Government are eligible under this Category.

(4) *NRI Candidature.*—The Candidate who fulfills the conditions as defined in clause(n) of section 2 of the Act are eligible under this Category.

(5) *Foreign Student or OCI or PIO Candidature.*—The Foreign Student Candidates, as defined in clause (i) of section 2 of the Act, the Overseas Citizen of India (OCI) candidate, as defined under clause (s) of rule 2 and Persons of Indian Origin (PIO) as defined in clause (o) of section 2 of the Act are eligible under this Category.

(6) *Jammu and Kashmir Migrant Candidature,*—

(a) The children of citizens, who are displaced from Jammu and Kashmir to any part of India or from unsafe border area of Jammu and Kashmir to a relatively safer place in Jammu and Kashmir from 1990 onwards due to terrorist activities; or

(b) The children of officers belonging to Indian Administrative Services (IAS) or Indian Police Services(IPS) or Indian Foreign Services (IFS) and children of staff belonging to military and paramilitary forces transferred to Jammu and Kashmir to combat terrorist activities and joined the post on or before the last date for submission of application for admission; or

(c) The children of staff and officers of Jammu and Kashmir police engaged in combating terrorism ;

are eligible under this category.

6. *Sanctioned Intake for various Courses.*— The Sanctioned Intake for First Year Degree and Post-Graduation Course shall be as per the approval given by the authority which is competent for giving approval to respective Course and affiliation given by the respective affiliating University.

7. *Allocation of Seats.*—The percentage of allocation of seats for various types of candidates in the Home University, Other than Home University and at State Level shall be in accordance with the policy of the Government as specified in Schedule-I (Part-A and Part-B) and Schedule-II,—

(1) *Maharashtra State Candidature Seats.*—The Candidates having Maharashtra State Candidature as specified in rule 5(1) of these rules, shall be eligible for these seats.

(2) *All India Candidature Seats.*—The Candidates having Candidature as given in rule 5(2) of these rules shall be eligible for these seats.

(3) *Minority Quota Seats.*—The Candidates having Candidature mentioned in rule 5(3) of these rules shall be eligible for these seats as specified in Schedule-I (Part A). These seats shall be filled in accordance with the provisions of sub-section (2) of section 6 of the Act.

(4) *NRI or Foreign Student or OCI or PIO Candidature.*—The Candidates having Candidature as given in rule 5(4), 5(5) of these rules shall be eligible for these seats.

(i) The maximum 5% seats may be filled in from the NRI or Foreign Student or OCI or PIO Candidates, by the Competent Authority.

(ii) The seats reserved for this NRI or Foreign Student or OCI or PIO quota remains vacant, those vacant seats may be filled in by the Competent Authority, from the Eligible Candidates of Maharashtra State Candidature seats on the basis of *Inter-Se-Merit*.

(5) *Jammu and Kashmir Migrant Candidature:—*

(i) The Candidates having candidature as given in rule 5(6) of the these rules shall be eligible for these seats.

(ii) The number of seats for this quota shall be as per the policy of the Government.

(iii) These seats shall be filled in by the Competent Authority within the sanctioned intake capacity of the Course.

8. *Preparation of Merit List.—*(1) Assignment of merit number,—

(i) *B.Ed. and M.Ed. courses.—*(a) All the eligible Candidates who have submitted Application Form on or before the last date specified for the submission of Application Form for admission through CAP shall be assigned a merit number. The merit list shall be prepared on the basis of CET score or on the basis of marks obtained at qualifying examination, or any other criterion as specified in sub-rule (3) of this rule.

(b) All the eligible Candidates desirous of seeking admission to English Medium Colleges of Education and submitted Application Form on or before the last date specified for the submission of Application Form for admission through CAP shall be assigned a merit number on the basis of CET score secured collectively in CET and ELCT.

(ii) *B.P.Ed. and M.P. Ed courses.—*All the eligible Candidates who have submitted Application Form on or before the last date specified for the submission of Application Form for admission through CAP shall be assigned a merit number. The merit list shall be prepared on the basis of CET score secured collectively in written and physical examination.

(2) *Change of Marks due to verification.—*If the marks in the qualifying examination are modified due to verification and the same is duly certified by the concerned Competent Authority or Board, the same shall be reported to the Competent Authority for admission through CAP or its designated representatives immediately. However, the effect of such change will be taken into consideration only for the subsequent round(s) of admission.

(3) *Assignment of Merit Number for various Courses.—* (I) For admission to First Year B.Ed. Course,—

(i) The merit list for the Candidates as per rule 5(1), 5(2), 5(3) and 5(6) of these rules, shall be prepared on the basis of marks or score secured by the Candidate in the CET conducted by the Competent Authority or score secured in any other examination conducted by the concerned appropriate authority for the purpose of admission to these Courses :

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

(a) higher percentage of marks in Qualifying Examination ;

(b) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination;

(c) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination.

(ii) The merit list for the NRI/OCI/PIO and Foreign Students Candidates stated at rule 5(4) and 5(5) shall be prepared on the basis of the percentage of marks in Qualifying Examination:

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

(a) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination ;

(b) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination.

(II) *For admission to First Year B.P.Ed. Course.*—(i) The merit list for the Candidates as per rule 5(1), 5(2), 5(3) and 5(6) of these rules, shall be prepared on the basis of marks or score secured by the Candidate in the CET conducted by the Competent Authority :

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

- (a) higher marks in Physical Examination of CET ;
- (b) higher percentage of marks in Qualifying Examination ;
- (c) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination;
- (d) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination ;

(ii) The merit list for the NRI/OCI/PIO and Foreign Students Candidates stated at rule 5(4) and 5(5) shall be prepared on the basis of the percentage of marks in Qualifying Examination:

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

- (a) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination;
- (b) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination;

(III) *For admission to First Year M.Ed. Course.*— (i) The merit list for the Candidates as per rule 5(1), 5(2), 5(3) and 5(6) of these rules, shall be prepared on the basis of marks or score secured by the Candidate in the CET conducted by the Competent Authority :

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

- (a) higher percentage of marks in B.Ed. Examination;
- (b) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination;
- (c) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination.

(ii) The merit list for the NRI/OCI/PIO and Foreign Students Candidates stated at rule 5(4) and 5(5) shall be prepared on the basis of the percentage of marks in Qualifying Examination:

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

- (a) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination;
- (b) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination.

(IV) *For admission to First Year M.P.Ed. Course.*—(i) The merit list for the Candidates as per rule 5(1), 5(2), 5(3) and 5(6) of these rules, shall be prepared on the basis of marks or score secured by the Candidate in the CET conducted by the Competent Authority:

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

- (a) higher percentage of marks in B.P.Ed. Examination ;
- (b) higher marks in Physical Examination of CET ;
- (c) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination;
- (d) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination.

(ii) The merit list for the NRI/OCI/PIO and Foreign Students Candidates stated at rule 5(4) and 5(5) shall be prepared on the basis of the percentage of marks in Qualifying Examination:

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

- (a) higher marks in Physical Examination of CET;
- (b) higher percentage of marks in Qualifying Examination;
- (c) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent Examination;
- (d) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent Examination.

9. *Centralized Admission Process (CAP).*—(1) The Unaided Private Professional Educational Institution shall admit Candidates through the Centralized Admission Process (CAP) as referred in sub-section (3) of section 3 of the Act. The stages of CAP shall be as stated below,—

- (a) Display or publishing of Information Brochure by the Competent Authority;
- (b) Filling Online Application Form by Candidate for participation in the Centralized Admission Process;
- (c) Document Verification at Facilitation Centre by the Candidate in person;
- (d) Display or publishing of provisional merit lists, submission of grievances, if any, and Display or publishing of final merit lists;
- (e) Display of available Categorywise Seats (Seat Matrix) for CAP Rounds I and II.
- (f) Filling up and Confirmation of Online Option Form having preferences of Courses and Institutions before CAP Round I. Candidates may fill in choices of Institutes and Course in decreasing order of their preference as specified by Competent Authority. The candidates applying for B.Ed. or M.Ed. Courses shall fill in their options in accordance to Schedule-I and II. The candidates applying for B.P.Ed. or M.P.Ed. Courses shall fill in their options in accordance to Schedule-I. The option form once confirmed shall be considered for allotment in CAP Rounds I and II.
- (g) Display of Provisional Allotment of CAP Rounds I and II indicating allotted institute and Course.

(2) During the CAP, before accepting the allotted seat a Candidate can opt to 'Freeze' or 'Float' the choice of institution for subsequent round(s), if any, of seat allocation, as provided below,—

- (a) *Freeze* : Candidates accept the offered seat and they do not want to participate in any further rounds of seat allocation. Such Candidates will not be considered in subsequent rounds of admission;
- (b) *Float* : Candidates accept the offered seat and indicate that, if admission to the institution of higher preference in any Institution is offered, they will accept it. Else, they will continue with the currently accepted Course. Such Candidates will be considered in subsequent rounds of admission;
- (c) For Candidates who choose the Float option, and secures a seat in the Institute of his choice of higher preference, then it would automatically result in the forfeiture of the seat accepted by the Candidate in the earlier round;
- (d) Float options will not be available to a Candidate who is offered admission to his first choice.

(3) *Conduct of CAP Round-III.*—(a) The seats available for this round shall be published on the website. The Candidates are allowed to fill in or edit the already filled online option form. The seats to be allotted during this round shall be subject to following conditions.—

- (i) Before start of this round, the Candidates can change their seat acceptance options from Float to Freeze or *vice-versa* by submitting an application at Admission Reporting Center (ARC) where he has confirmed his admission by paying the seat acceptance fee;

(ii) Candidates who have not been allotted any seat in any of the previous rounds or who did not participate (failure of filling option form) in previous round those who have taken and cancelled their admission in the earlier rounds or rejected seat and those who have Freeze the admission in earlier rounds but are desirous of Floating in this final round are eligible to participate in this round;

(iii) Candidates who have opted for Floating and also applying for this round shall not fill in the allotted institution in their choice list, it will be added by the software at the end of the list. Once the upward allotment is made the earlier allotment automatically stands cancelled;

(iv) Float options are not available for the seats allotted in this round.

(b) Reporting and accepting the offered seat will be as per the allotment by the Candidate at Admission Reporting Centre.

(4) *Reporting and confirmation of admission.*—After final CAP Round, the Candidate shall report to the institution finally allotted to him and confirm his admission in institution.

10. *CAP allotment stages and process of allotment.*—Allotment of seats under CAP shall be made in the following manner,—

(1) *Maharashtra State Candidature Candidate.*—The stages of computerized allotment are as follows,—

Stage –I.—*For all the Candidates.*—

(a) All the Candidates (Open, Reserved or Female) belonging to various categories shall be considered for allotment of seats as per their *Inter-Se-Merit*.

(b) Backward Class Category Candidates shall be considered for allotment in Open Category seat by virtue of their *Inter-Se-Merit* or in their respective Category of reservation, if Open Category seats are not available at their merit.

(c) SBC Category Candidates shall be considered for allotment in Open Category by virtue of their merit and in case of SBC Candidates who were in Backward Class prior to their inclusion in SBC Category shall be considered in their original Backward Class Category.

(d) Persons with Disability Category Candidates shall be considered for allotment for the seats reserved for them otherwise in Open Category as per their *Inter-Se-Merit* if the seats reserved for them are not available at their merit.

(e) Defence Category Candidates shall be considered for allotment for the seats reserved for them by virtue of their merit or in Open Category as per their *Inter-Se-Merit* if the seats reserved for them are not available at their merit.

Explanation.—The reservation for Defence Category candidates for B.Ed. Courses is upto 5% as per the G.R. Majise-2006/(241/06)/mashi-6, dated 10th September 2007 or as specified by the Government from time to time.

(f) If a seat is available for a candidate in more than one category, then the seat allotment shall be done in the sequence as given below;

(i) Seat for Ladies;

(ii) Seat for person with disability candidate;

(iii) Seat for defence;

Stage – II.—*For allotment of seats reserved for Female to Male Candidates.*—If the seat remains vacant after allotment to Female Candidates of the Backward Class Category or Open Category, such seat shall be allotted to the Male Candidates belonging to respective Backward Class or Open Category.

Stage –III.—*For SBC Category Candidates.*—If the Backward Class Category seat remains vacant, such seat shall be considered for allotment to the Candidates of SBC Category, limited to the extent of 2% seats.

Stage –IV.—*For respective groups of Backward Class Category Candidates.*—If the seat remains vacant in the respective group of following Categories, such seats shall be considered for allotment to the Candidates from within the respective group,—

Group 1.—(i) Scheduled Castes and Scheduled Castes converted to Buddhism (SC);

(ii) Scheduled Tribes including those living outside the specified areas (ST).

Group 2.—(i) VimuktaJatis/De-Notified Tribes (VJ/DT), NT(A);

(ii) Nomadic Tribes 1 (NT-B).

Group 3.—(i) Nomadic Tribes 2 (NT-C);

(ii) Nomadic Tribes 3 (NT-D);

(iii) Other Backward Class(OBC).

Explanation.—For Group 1, if the seat remains vacant in ST Category due to non-availability of its Candidates, such seat shall be considered for allotment to the Candidate belonging to the SC Category or *vice versa*.

Stage-V : *For all Backward Class Category Candidates.*—If the seat reserved for Backward Class Category Candidate remains vacant, such seat shall be considered for allotment to the Candidate of any Backward Class Category.

Stage –VI : *For Persons with Disability Candidates.*—If the seat reserved for Persons with Disability remains vacant, such seat shall be considered for allotment to any Persons with Disability Candidates.

Stage–VII: *For all Candidates (without any type of Reservation),—*

(i) The seats shall be considered for allotment to all the Candidates based on *Inter-Se-Merit*.

(ii) For seats reserved for Female Candidate, the procedure for reservation as given in Government Circular of General Administration Department No. RSV. 1012/CN-16/12/16A, Dated 13th August 2014 shall be adopted.

Stage –VIII : *For all Candidates (without HU and OHU Seat Tag).*—The seats remaining vacant shall be consider for allotment to all the candidate based on *Inter-Se-Merit* by removing the HU and OHU Seat Tag.

(2) *All India Candidature Candidate.*—(a) The allotment to these seats shall be done through CAP on the basis of score of CET or as specified by the appropriate authority;

(b) All these seats are treated as “General Category” seats and no reservation is provided in these seats for Candidates of Backward Class Category, Ladies, Persons with Disability and Defence, etc.

(3) *Minority Quota Seats* : The stages of computerized allotment are as follows,-

Stage- I : The seats under minority quota in the minority institution linguistic or religious shall be allotted to the candidate belonging respective minority candidates.

Stage- II : If the remains vacant, they shall be allotted to the Maharashtra state candidature candidates.

Stage- III :Further, If the seats remains vacant, they shall be allotted to the all India candidature candidates.

(4) *For Jammu and Kashmir Migrant Candidature Candidates* : The Supernumerary seats for Jammu and Kashmir Migrant Candidature candidates shall be allotted to the eligible candidates as in 5(6) on the basis of the Score or Marks in the Entrance test conducted by the appropriate authority, further if seats remain vacant then the seat shall be allotted to the candidates on the basis of CET conducted by the Competent Authority.

11. *Allotment of seats by CAP Round I, II and III .—*

(1) CAP Round I, II and III shall be conducted by computerized allotment.

(2) In CAP Round I.-

(a) For Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,-

- (i) Stage I of sub-rule (3) of rule 10,
- (ii) Stages I and II of sub-rule (1) of rule 10,
- (iii) Stage II of sub-rule (3) of rule 10,
- (iv) Sub-rule (2) of rule 10,
- (v) Stage III of sub-rule (3) of rule 10;

(b) For other than Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,-

- (i) Stages I and II of sub-rule (1) of rule 10,
- (ii) sub-rule (2) of rule 10;

(3) In CAP Round II.-

(a) For Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,-

- (i) Stage I of sub-rule (3) of rule 10,
- (ii) Stages I to IV of sub-rule (1) of rule 10,
- (iii) Stage II of sub-rule (3) of rule 10,
- (iv) Sub-rule (2) of rule 10,
- (v) Stage III of sub-rule (3) of rule 10;

(b) For other than Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,-

- (i) Stages I to IV of sub-rule (1) of rule 10,
- (ii) Sub-rule (2) of rule 10 of these rules.

(4) In CAP Round III.-

(a) For Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,-

- (i) Stage I of sub-rule (3) of rule 10,
- (ii) Stages I to VII of sub-rule (1) of rule 10,
- (iii) Stage II of sub-rule (3) of rule 10,
- (iv) Sub-rule (2) of rule 10,
- (v) Stages III of sub-rule (3) of rule 10;

(b) For other than Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,-

- (i) Stages I to VII of sub-rule (1) of rule 10,
- (ii) Sub-rule (2) of rule 10.

12. *General provisions.*—(a) Allotment in CAP Round-I, II and III of Home University Seats, Other than Home University seats will be carried out as per *Inter-Se-Merit* of Candidates having Maharashtra State Candidature. The seats will be allotted to Candidates as per *Inter-Se-Merit*, options filled and seats available at that point of time in the stage of CAP Round-I, II and III;

(b) All Candidates eligible for a particular stage of allotment will be considered for allotment of a seat in that stage, even if they have been allotted or not allotted a seat in the previous stage;

(c) During the allotment of any stage, the Candidate may get upward shift in the allotment with reference to the options filled by the Candidate according to availability of seats at that point of time;

(d) There shall not be any reservation under different categories in an Unaided Professional Educational Institution, for allocation of seats stated in rule 7(2), 7(3) and 7(4) of these rules;

(e) All reserved Category Candidates (including SBC in their original Category) shall be considered for allotment in all stages;

(f) Due to upward shifts, the seats falling vacant shall be considered for allotment in further iterations of the same stage as per the provisions of that stage of allotment;

(g) Allotment against the first available option in the order of preference filled in shall be retained as final allotment;

(h) The allotment list displayed on website will show the provisional allotment offered to the Candidates. No personal communication or allotment letters in this regard shall be issued to the Candidates;

(i) A Candidate who has been allotted a seat shall download the "Provisional Seat Allotment Letter". At the time of seat acceptance Candidate has to pay a demand draft in favour of Competent Authority at an Admission Reporting Centre. Seat will be confirmed by the Reporting Centre after verification of the original documents and ensuring that the Candidate meets all the eligibility norms. The centre-in-charges shall issue the Online Receipt of acceptance;

(j) The Seat Acceptance Fee shall be Rs.3,000 for Candidates of General Category, VJ/DT, NT, SBC/OBC Category and Rs. 1,000 for SC, ST Category Candidates. This fee shall be transferred to the institution after deducting Rs.1,000 towards processing fee, if the Candidate reports to the institution after completion of CAP process which shall be adjusted towards fees to be paid by the Candidate to the institution. On cancellation of admission before reporting to the institution, the amount shall be refunded after deduction of Rs.1,000 towards processing charges;

(k) Failure to report in person for Seat acceptance will be considered as if the Candidate has rejected the offer;

(l) Allotted Seat will be cancelled if, at any time, any of the documents or certificates is found to be invalid or fraudulent and or the Candidate does not meet the eligibility norms;

(m) Candidates who want to reject the allocated seat can do so by not remitting the seat acceptance fee at the Reporting Centre. Candidates who reject allocated seat cannot participate in CAP Round II;

(n) The seat acceptance fee paid by the candidate shall be forfeited if the Candidate fails to report to the institute after reporting to the ARC.

13. *Institution Level Round for vacant seat after CAP.*— If the seats remains vacant after all CAP Rounds, the said seats shall be filled in by the institution through Institution Level

Round with the prior approval of the Competent Authority. The Principal of the institution shall carry out the admissions for these seats in the following manner,—

(a) Admissions shall be made in a transparent manner and strictly as per the *Inter-Se-Merit* of the Candidates who have applied to the Competent Authority for verification of documents and then to the Institution.

(b) Information brochure or prospectus of the Institution which specifies rules of admission should be published well before the commencement of the process of admission. All the information in the brochures should also be displayed on the Institution's website.

(c) Institution shall invite applications by notifying schedule of admission and the number of seats in each course to be filled by the institution, by advertisement on the website of the Institution and also on the website of the Competent Authority by paying charges as decided by the Competent Authority.

(d) Aspiring Candidates fulfilling the eligibility criteria as notified by the Government and specified by the appropriate authority, from time to time, shall apply to the Principal or Director of the respective institution for admission at the Institution level and such seats shall be filled on the basis of *Inter-Se-Merit* prepared by following the procedure specified in rule 8 (3) of these rules.

(e) The institution shall display the *Inter-Se-Merit* lists of the Candidates to be filled in at the institution level, along with the vacant seats after CAP, on the notice board and shall publish the same on the website of the institution.

(f) All the admissions and cancellations shall be updated immediately through online system.

(g) If any CAP seat remains or becomes vacant after the CAP Rounds, then the same shall be filled in by the Candidate from the same Category for which it was earmarked during the CAP. Further if the seats remain vacant then the seats shall be filled on the basis of *Inter-Se-Merit* of the applicant.

14. *Approval of Merit List and the Admitted Candidates List.*—(1) After completion of Admission process every Unaided Private Professional Educational Institution shall submit the Admission-approval proposal to the Director, Higher Education and the Admission Regulating Authority in accordance with the sub-section (5) of the section 9 of the Act.

(2) The Admission approval proposal shall include the list of all Candidates admitted which shall have the Quota, Candidature Type, Reservation, Qualification Marks, etc., as well as, the required documents of the Candidates admitted at institution level.

(3) If a minority institution fails to admit minimum fifty-one percent of its Sanctioned Intake from the persons belonging to the concerned minority, for a period of three consecutive years the Competent Authority shall inform the Department accordingly, The Department shall forward such cases along with observations to the Minorities Development Department as per the provisions under sub-section (2) of section 6 of the Act.

15. *Refund of fees after cancellation of admission by Institutions.*— (a) The Candidate shall apply online for cancellation and submit duly signed copy of system generated application for cancellation of admission to the institution.

(b) After receiving duly signed admission cancellation request letter from the Candidate as per schedule published by the Competent Authority, the institution shall cancel the admission immediately and generate online acknowledgement of cancellation of admission through institution login and issue a signed copy to the Candidate.

(c) The refund of fees on or before cut-off date of the admissions declared by the Competent Authority, shall be made within two days i.e. total fee minus the processing charges of Rs.1,000, or refund rule shall be as per the guidelines of the appropriate authorities or the State Government, as the case may be.

(d) If the admission is cancelled after the cut-off date of the admission declared by the Competent Authority, there shall be no refund except the Security Deposit and Caution Money Deposit.

(e) No institution, who has in its possession or custody, of any document in the form of certificates of degree, diploma or any other award or other document deposited with it by a person for the purpose of seeking admission in such institution, shall refuse to return such degree, certificate, award or other document with a view to induce or compel such person to pay any fee or fees in respect of any course or program of study which such person does not intend to pursue or avail any facility in such institution.

16. *Change of Institution after First year.*—(1) The Candidate seeking for a change in Institution or shift after successfully completing the first year of studies in unaided institution will be allowed to do so in any other unaided institution subject to the availability of seats and changes will be carried out based on the marks of first year or first and second semester together. The Principal of the Institution shall be responsible for ascertaining the eligibility of the candidates as laid down by the concerned University for the Course.

(2) Transfer of Candidates (Institution) after one year shall be made in the following manner,—

(a) The Candidate once admitted in First Year shall not be eligible for transfer to any other institution during the same academic year;

(b) The Candidate passing the First Year or both first and second semester examinations in full or failed in one of the heads of passing are considered as eligible for transfer of Institution in the jurisdiction of the same university only;

(c) There shall be no transfer of students at any stage in any case from Unaided Institutions to Government or Government Aided, University Departments, University Managed Institutions. However, the Candidate from Government or Government Aided, University Departments, University Managed Institutions may seek transfer to Unaided Educational Institution;

(d) There shall be no transfer of students at any stage to Autonomous Institutions;

(e) *Transfer to Unaided Institutions.*—The Principals of Unaided institutions shall consider the Candidates from other institutions for transfer with prior approval from the Directorate of Higher Education on submission of No Objection Certificate (NOC) from institution, Eligibility Certificate from University and Vacancy position. The Principal or Director shall ascertain the eligibility of Candidates as laid down by the concerned University for the course to which the Candidate is being transferred;

(f) No application without recommendation of the Principal of Institution shall be entertained by the Directorate of Higher Education;

(g) If the result of the University is not declared before the process of transfer, Candidates of that University will lose claim on transfer.

(3) The Candidates admitted on the Jammu and Kashmir migrant seat under are not eligible for change of Course or Institution.

(4) The candidates from the professional educational institutions which are outside the purview of this act shall be eligible for transfer to the unaided private professional educational institutions subject to the fulfilment of eligibility criterion and requirements stipulated under the proviso 1 of section 3 of the Act and the fulfilment of the conditions stated above in (2).

(5) List of all such transfers shall be communicated by the Directorate of Higher Education to the office of the Admissions Regulating Authority for final approval.

Schedule-I

Part-A

(For First Year Admission)

(See rule 7 and 9)

Allocation of seats within Sanctioned Intake

Sr. No.	Type of Institution	No. of Seats- as % of Sanctioned Intake			
		CAP Seats			
		Maharashtra State (M.S.)Candidates	All India Seats	Minority Quota	5%Quota for NRI, PIO, Foreign National
1	Unaided Private Professional Educational Institutions for B.Ed/M.Ed (excluding minority institutions)	Autonomous-90% MH Seats [§] (70% HU 20% OHU) Non-Autonomous-90% MH Seats [§] (70% HU 20% OHU)	5%^	Nil	5%
2	Unaided Minority Educational Institutions for B.Ed/M./Ed.	Autonomous*39% HU Non- Autonomous *39% HU	5%	Minimum51% [@]	5%
3	Unaided Private Professional Educational Institutions for B.P.Ed/M.P.Ed (excluding minority institutions)	Autonomous-80% MH Seats [§] (60% HU 20% OHU) Non-Autonomous-80% MH Seats [§] (60% HU 20% OHU)	15%^	Nil	5%
4	Unaided Minority Educational Institutions for B.P.Ed/M.P.Ed.	Autonomous*29% HU Non- Autonomous *29% HU.	15%	Minimum51% [@]	5%

Cap Seats = Sanctioned Intake

§ M.S. Seats = Cap Seats- (All India Seats + Minority Quota)

% Percentage

* The seats excluding the Minority Quota and shall be filled in the stipulated percentage from the Maharashtra Candidature Candidate and All India Candidature Candidate.

@ These are the minimum percentage of seats to be filled in the Minority Institution through CAP, this may be extended up to 100%. However before commencement of the CAP, such Institution shall declare and inform to the Competent Authority, the maximum percentage of minority quota to be filled in their institution.

^ One seat reserved for Jammu and Kashmir Migrant Candidates. This seat shall be filled by the Competent Authority as per the policy of the Government. If the seat remains vacant, it shall be filled through All India Candidature candidate.

Part-B

Distribution of seats based on Methodology (Discipline wise/subject wise) in the Colleges of Education :-

(A) Humanities Faculty :

(1) Methodology of Teaching English	15 percent
(2) Methodology of Teaching Marathi	15 percent
(3) Methodology of Teaching Hindi	10 percent

Total ... 40 percent

(In the colleges having more than three languages, seats will be equally distributed among all available language methods in the college.)

(B) Science Faculty:

(1) Methodology of Teaching Science	15 percent
(2) Methodology of Teaching Mathematics	10 percent
(3) Computer/InformationTechnology/Engineering	05 percent

Total ... 30 percent

(C) (1) Commerce/ Management/Law

03 percent

(2) Agricultural, Science/Medical Science

02 percent

Total ... 05 percent

(D) Social Sciences:

(1) Methodology of Teaching History 10 percent

(2) Methodology of Teaching Geography 10 percent

(3) Methodology of Teaching Social Science 05 percent and all other subjects or discipline which are not covered above (B), (C) and (D) (1) and (2)

Total ... 25 percent

Total(A+B+C+D) ... 100 percent

Explanation.—For the purpose of Schedules I and II of these rules, discipline means the subjects studied at graduation or post-graduation level. i.e. Engineering, Computer Science, Information Technology, Medicine, Agriculture, Sociologies, Political Science, Economics, Arabics, etc.;

Note.—Subjectwise distribution shown in A, B, C, D above be maintained while filling in various quotas shown in schedule I.

Schedule I
(See Rule 9)

Selection of Subject for Teaching Method for B.Ed. Course.—The Candidates should select one of the following subject as teaching method :—

(1) *Subjects studied for Graduation or Post Graduation subjects taught at School Level,*—

(a) If the candidate has obtained degree in school subject then while mentioning the chosen subject in application, it should not be compulsory subject at degree level. It should be optional/Special/Subsidiary or must have studied at Post graduate level. The subject to be selected as a method must be one of the subjects at Secondary/Higher Secondary level. The candidate will be eligible to be admitted in the colleges where facility of teaching concerned subject method is available.

(b) If a candidates desires and is eligible for selecting two or more teaching methods, then he/she should mention those in the application form. However, a candidate cannot offer the compulsory subject as a Method Subject. The subjects to be offered for methodology must have been studied as Optional, Special or Subsidiary level. Compulsory subject cannot be offered as a Method of Teaching.

(c) If a candidate has secured additional degree in an additional subject, then the candidate can offer that subject as a Method.

(2) *Graduates in other than School Subject,*—

(a) In case of Graduates other than school subject, the candidate should mention his/her discipline in the Application form instead of the Teaching Method. The respective teaching methods are not available in all the Colleges of Education. However, seats are reserved for the respective subjects / discipline in all the Colleges of Education. The Candidates admitted as per merit and the preference in any such college shall have no right to claim his/her subject as a Method of Teaching. If a candidate wishes to opt for his graduation subject as a Teaching Method then he/she should give preference to those colleges having the concerned Method in the Option Form.

(b) The Candidate admitted from above discipline through Centralized Admission Process, his method will be decided by Principal of the college, where the candidate has secured admission, based on the related subject offered at Graduation/Post Graduation by the candidate. For example in case of Information Technology, Agriculture and Computer Science subjects, the candidate will have to opt for Science, Mathematics as Methods of Teaching.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

ROHINI BHALEKAR,
Deputy Secretary to Government.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ५ मे २०१७

अधिसूचना

महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५.

क्रमांक सीईटी-२०१५/प्र.क्र.२४३(भाग-२)/मशि-२.— महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महा.२८) च्या कलम २३ द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून व शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक : सीईटी-२०१५/प्र.क्र. २४३/मशि-२, दि. २ एप्रिल २०१६ चे अधिक्रमण करून महाराष्ट्र शासन, याद्वारे पूर्ण वेळ व्यावसायिक विधी पदवीपूर्व पाठ्यक्रमांच्या (तीन वर्षे व पाच वर्षे) प्रथम वर्षासाठी द्यावयाचे प्रवेश विनियमित करण्यासाठी पुढील नियम करीत आहे :-

१. संक्षिप्त नाव व प्रारंभ :-

(१) या नियमांना, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (पूर्णवेळ व्यावसायिक विधी पदवीपूर्व पाठ्यक्रमांच्या द्यावयाच्या प्रवेशाचे विनियमन), नियम, २०१७ असे म्हणावे.

(२) ते दिनांक ५ मे, २०१७ पासून अंमलात येतील.

२. व्याख्या :-

(१) या नियमांमध्ये, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,—

(क) “ अधिनियम ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (२०१५ चा महा. २८), असा आहे ;

(ख) “ प्रवेश उपस्थिती केंद्र ” याचा अर्थ, जेथे उमेदवार प्रवेशाबाबतच्या कागदपत्रांची पडताळणी सादर करून आणि शुल्काचा भरण करून प्रवेश निश्चित करण्यासाठी उपस्थित राहिल असे केंद्र, असा आहे ;

(ग) “ अखिल भारतीय जागा ” याचा अर्थ, कोणत्याही पात्र भारतीय उमेदवारास उपलब्ध होणाऱ्या जागा, असा आहे ;

(घ) “ आवेदनापत्राचा नमुना ” याचा अर्थ, उमेदवाराने प्रवेशाकरिता संगणकीय पद्धतीने (ऑन-लाईन) भरावयाचा विहित नमुना, असा आहे ;

(ङ) “ केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅंप) जागा ” याचा अर्थ, सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत (कॅंप) ज्या जागांवर प्रवेश देण्यात येतात अशा जागा, असा आहे ;

(च) “ पाठ्यक्रम ” याचा अर्थ, पाच वर्षांचा संकलित पदवी पाठ्यक्रम म्हणजे विधी स्नातक (एलएल.बी.) आणि तीन वर्षांचा पदवी पाठ्यक्रम म्हणजे विधी स्नातक (एलएल.बी.) असा आहे ;

(छ) “ विभाग ” याचा अर्थ, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, महाराष्ट्र शासन, असा आहे ;

(ज) “ पात्र उमेदवार ” याचा अर्थ, अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) अनुसार शासनाने वेळोवेळी अधिसूचित केल्यानुसार विविध व्यावसायिक पाठ्यक्रमांसाठी पात्र असणारे उमेदवार, असा आहे ;

(झ) “ सुविधा केंद्र ” याचा अर्थ, जेथे आवेदनपत्रासंबंधातील सामग्रीची विक्री, संगणकीय पद्धतीने (ऑन-लाईन) अर्ज भरणे, कागदपत्रांची पडताळणी व तक्रारींचे निवारण करणे यांसारख्या सेवा पुरविल्या जातात, असे केंद्र, असा आहे ;

(ञ) “ एचएससी ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाद्वारे घेण्यात येणारी उच्च माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र (इयत्ता १२ वी) परीक्षा अथवा मान्यताप्राप्त मंडळाकडून देण्यात येणारे, त्यास समतुल्य असे प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(ट) “ संस्थास्तरीय कोटा ” याचा अर्थ, शासनाने किंवा समुचित प्राधिकरणाने वेळोवेळी जाहीर केल्यानुसार संस्थास्तरावर पात्र उमेदवारांच्या प्रवेशासाठी उपलब्ध असणाऱ्या जागा, असा आहे ;

(ठ) “ परस्पर गुणवत्ता ” याचा अर्थ, उमेदवारांच्या विविध वर्ग/प्रवर्गांच्या संबंधात सक्षम प्राधिकारी यांनी जाहीर केलेला गुणानुक्रम असा आहे ;

(ड) “ अल्पसंख्याकांसाठी जागा ” याचा अर्थ, ती संस्था ज्या अल्पसंख्याक समाजाकरिता आहे अशा, राज्यातील अल्पसंख्याक समाजातील विद्यार्थ्यांकरिता राखून ठेवलेल्या जागा, असा आहे ;

(ढ) “ भारताचे समुद्रपार नागरिक ” याचा अर्थ, केंद्र सरकारने नागरिकत्व अधिनियम, १९५५ च्या कलम ७ क अनुसार घोषित केलेला, भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व म्हणून नोंदणी केलेला उमेदवार किंवा व्यक्ती असा असून, त्यामध्ये भारतीय वंशाच्या व्यक्तींचा समावेश होतो ;

स्पष्टीकरण.— या खंडाच्या प्रयोजनार्थ, सर्व विद्यमान भारतीय वंशाच्या व्यक्ती म्हणजे, ज्या गृह मंत्रालय, भारत सरकार, अधिसूचना क्र. २६११/०४/९८-एफ (I) , दिनांक १९ ऑगस्ट, २००२ अनुसार नोंदणी केलेली असून त्या कार्डधारक आहेत आणि ज्यांना आता गृह मंत्रालय, भारत सरकार, अधिसूचना क्र. २५०१४/९/२०१४-एफ(I), दिनांक ९ जानेवारी, २०१५ अनुसार भारताचे कार्डधारक समुद्रपार नागरिक असल्याचे समजण्यात येईल ;

(ण) “ अर्हता परीक्षा ” याचा अर्थ, ज्या परीक्षेच्या आधारे एखादा उमेदवार प्रवेशाकरिता पात्र होतो अशी परीक्षा किंवा तिला समतुल्य असलेली परीक्षा, असा आहे ;

(त) “ एसएससी ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाद्वारे घेण्यात येणारी माध्यमिक शाळा प्रमाणपत्र (इयत्ता १० वी) परीक्षा किंवा मान्यताप्राप्त मंडळाकडून देण्यात येणारे, त्यास समतुल्य असे प्रमाणपत्र, असा आहे ;

(थ) “ अधिसंख्य जागा ” याचा अर्थ, समुचित प्राधिकरणाने आणि शासनाने वेळोवेळी दिलेल्या, मंजूर प्रवेशक्षमतेहून अधिक असतील अशा जागा, असा आहे ;

(२) या नियमांमध्ये वापरलेल्या, परंतु व्याख्या न केलेल्या शब्दांना व शब्दप्रयोगांना अधिनियमामध्ये अनुक्रमे जो अर्थ नेमून दिलेला असेल तोच अर्थ असेल.

३. आवेदनपत्र मागविणे.— (१) सक्षम प्राधिकारी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थामध्ये त्या शैक्षणिक वर्षाकरिता राज्य सामायिक प्रवेश प्रक्रिया (सीईटी) किंवा पर्यायी प्रवेश परीक्षा आवश्यक असेल अशा व्यावसायिक पाठ्यक्रमांच्या प्रवेशाकरिता सामायिक प्रवेश प्रक्रिया (सीईटी) आणि/किंवा केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमध्ये सहभागी होण्याकरिता उमेदवारांकडून संगणकीय पद्धतीने (ऑन-लाईन) अर्ज मागवील.

(२) व्यावसायिक पाठ्यक्रमाकरिता उमेदवारांनी प्रवेश घेण्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यपद्धती असेल,—

(क) या नियमांच्या नियम ७(१), ७(२), ७(३) आणि ७(५) मधील व्यावसायिक पाठ्यक्रमांसाठी प्रवेश घेऊ पाहणारे उमेदवार सक्षम प्राधिकरणाकडे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेतून प्रवेश मिळावा यासाठी आवेदनपत्र सादर करतील ;

(ख) या नियमांच्या नियम ७(४) मध्ये नमूद केलेली उमेदवारी असणारे उमेदवार कागदपत्रे प्रथम सक्षम प्राधिकरणाकडे पडताळणीसाठी सादर करतील, आणि त्यानंतर नियम १३ मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे अशा पात्र उमेदवारांना प्रवेश देणे संस्थांना शक्य व्हावे म्हणून संबंधित संस्थेला सादर करतील ;

(३) उमेदवाराने आवेदनपत्रासोबत लागू असतील त्याप्रमाणे आवश्यक प्रमाणपत्रे संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने विहित केलेल्या आवश्यक प्रपत्रात सादर करावीत.

४. सीईटी परीक्षेचे माध्यम, स्वरूप, अभ्यासक्रम व वेळापत्रक इत्यादी जाहीर करणे.— (१) सक्षम प्राधिकरण राज्य सामायिक प्रवेश प्रक्रियेसंबंधी (सीईटी) पुढील माहिती घोषित करील :—

- (क) सीईटी परीक्षेचे माध्यम ;
- (ख) सीईटी प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप ;
- (ग) सीईटी परीक्षा घेण्याची पद्धती ;
- (घ) सीईटी परीक्षेचे वेळापत्रक ;
- (ङ) सीईटी प्रवेशपत्र वितरण ;
- (च) सीईटी परीक्षेचा निकाल जाहीर करणे ;
- (छ) केंप परीक्षेचे वेळापत्रक इत्यादी.

(२) सक्षम प्राधिकरण संचालक, उच्च शिक्षण यांच्याशी विचारविनियम करून सीईटीसंबंधी परीक्षेचा अभ्यासक्रम घोषित करील.

(३) संबंधित संचालनालय “ माहिती पुस्तिका ” प्रसिद्ध करेल.

५. उमेदवारीचे प्रकार :

(१) महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी.—

(एक) तीन वर्षांच्या पदवी पाठ्यक्रमाकरिता (एलएल.बी.)

(क) जो उमेदवार संसदेच्या किंवा राज्य विधानमंडळाच्या कायद्याद्वारे स्थापन केलेल्या महाराष्ट्रातील कोणत्याही विद्यापीठामधून किंवा अभिमत विद्यापीठ म्हणून मान्यताप्राप्त अशा महाराष्ट्रातील समकक्ष राष्ट्रीय संस्थेमधून किंवा भारतीय विद्यापीठाच्या दर्जाशी समकक्ष दर्जा आहे असे घोषित करण्यास सक्षम असणाऱ्या प्राधिकरणाने समकक्ष विद्यापीठ म्हणून मान्यता दिलेल्या महाराष्ट्रातील विदेशी विद्यापीठाच्या कोणत्याही विद्याशाखेचा पदवीधर किंवा पदव्युत्तर पदवी मिळविलेला असेल,

(ख) जो महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी आहे किंवा महाराष्ट्र राज्यात जन्मलेला आहे, असा उमेदवार, किंवा

(ख) उमेदवाराचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र राज्याचे अधिवासी आहेत ; किंवा

(ख) उमेदवाराचे वडील किंवा आई केंद्र शासनाचे किंवा केंद्र शासनाच्या उपक्रमातील कर्मचारी आहेत व ज्यांची नियुक्ती महाराष्ट्र राज्यात झाली असून केंपकरिताच्या आवेदनपत्र सादर करण्याच्या शेवटच्या दिवसाच्या आधी महाराष्ट्र राज्यात कामावर रुजू झाले आहेत ; किंवा

(ख) उमेदवाराचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र शासनाचे किंवा महाराष्ट्र शासनाच्या उपक्रमातील कर्मचारी आहेत ; किंवा

(ख) महाराष्ट्र कर्नाटक वादग्रस्त सीमाक्षेत्रातील मान्यताप्राप्त संस्थेची एसएससी आणि/किंवा एचएससी परीक्षा किंवा तिला समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण झालेले आणि ज्यांची मातृभाषा मराठी आहे, असे उमेदवार.

(दोन) पाच वर्षांच्या संकलित पदवी पाठ्यक्रमाकरिता (एलएल.बी.)

(क) जो उमेदवार महाराष्ट्र राज्यातील मान्यताप्राप्त संस्थेमधून एसएससी आणि एचएससी परीक्षा उत्तीर्ण आहे किंवा ज्या उमेदवाराने भारतातील किंवा भारताबाहेरील विद्यापीठामधून किंवा माध्यमिक शिक्षण मंडळ अथवा केंद्राने किंवा राज्य शासनाने स्थापन केलेल्या आणि महाराष्ट्रात स्थित असलेल्या मंडळातून समकक्ष परीक्षा (जसे की, ११ + १, अ श्रेणी असलेली किंवा उच्च माध्यमिक शालांत प्रमाणपत्र पाठ्यक्रम परीक्षा) उत्तीर्ण केली आहे ; आणि

(ख) जो महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी आहे किंवा महाराष्ट्र राज्यात जन्मलेला आहे, असा उमेदवार, किंवा

(ख) उमेदवाराचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र राज्याचे अधिवासी आहेत ; किंवा

(ख) उमेदवाराचे वडील किंवा आई केंद्र शासनाचे किंवा केंद्र शासनाच्या उपक्रमातील कर्मचारी आहेत व ज्यांची नियुक्ती महाराष्ट्र राज्यात झाली असून केंपकरिताच्या आवेदनपत्र सादर करण्याच्या शेवटच्या दिवसाच्या आधी महाराष्ट्र राज्यात कामावर रुजू झाले आहेत ; किंवा

(ख) उमेदवाराचे वडील किंवा आई महाराष्ट्र शासनाचे किंवा महाराष्ट्र शासनाच्या उपक्रमातील कर्मचारी आहेत ; किंवा

(ख) महाराष्ट्र कर्नाटक वादग्रस्त सीमाक्षेत्रातील मान्यताप्राप्त संस्थेची एसएससी आणि/किंवा एचएससी परीक्षा किंवा तिला समकक्ष परीक्षा उत्तीर्ण झालेले आणि ज्यांची मातृभाषा मराठी आहे, असे उमेदवार.

(२) अखिल भारतीय उमेदवारी.— भारतीय नागरिकत्व असणारे उमेदवार, या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(३) अल्पसंख्याक उमेदवारी.— राज्यांतर्गत असलेल्या आणि शासनाने अधिसूचित केलेल्या एखाद्या विशिष्ट भाषिक किंवा धार्मिक अल्पसंख्याक समाजातील, महाराष्ट्राचे अधिवासी असलेले उमेदवार या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(४) अनिवासी भारतीय उमेदवारी.— अधिनियमाच्या कलम २, खंड (ढ) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे शर्तीची पूर्तता करणारे, उमेदवार या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(५) विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार.— अधिनियमाच्या कलम २ च्या खंड (झ) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे विदेशी विद्यार्थी उमेदवार, नियम २ च्या खंड (ढ) मध्ये व्याख्या करण्यात आलेले भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेले उमेदवार व अधिनियमाच्या कलम २ च्या खंड (ण) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार, या प्रवर्गाखाली पात्र आहेत.

(६) जम्मू व काश्मीर स्थलांतरितांसाठी उमेदवारी.— (क) आतंकवादी कारवायांमुळे १९९० पासून जम्मू व काश्मीरमधून भारताच्या कोणत्याही भागात किंवा जम्मू व काश्मीरच्या असुरक्षित सीमाक्षेत्रातून, जम्मू व काश्मीरमधील त्यामानाने सुरक्षित ठिकाणी विस्थापित होऊन आलेले आहेत अशा नागरिकांची मुले ; किंवा

(ख) भारतीय प्रशासन सेवा (भाप्रसे) किंवा भारतीय पोलीस सेवा (भापोसे) किंवा भारतीय विदेश सेवा (भाविसे) यामधील अधिकाऱ्यांची मुले आणि आतंकवादी कारवायांचा विमोड करण्यासाठी जम्मू व काश्मीरमध्ये बदली झालेल्या, तसेच प्रवेशाकरिता आवेदनपत्र सादर करण्याच्या अंतिम दिनांकास किंवा त्यापूर्वी कामावर रुजू झालेल्या लष्करी व नियमलष्करी दलातील कर्मचाऱ्यांची मुले ; किंवा

(ग) आतंकवादाचा सामना करण्यासाठी जम्मू व काश्मिरमध्ये कार्यरत असलेल्या पोलीस दलातील कर्मचाऱ्यांची व अधिकाऱ्यांची मुले; या प्रवर्गाखाली पात्र असतील.

६. मंजूर प्रवेशक्षमता व अधिसंख्य जागा.— (१) जे प्राधिकरण संबंधित पाठ्यक्रमांना मान्यता देण्याकरिता सक्षम आहे त्या प्राधिकरणाने दिलेल्या मान्यतेनुसार आणि संबंधित विद्यापीठाने दिलेल्या संलग्नतेनुसार तीन वर्षांच्या पदवी पाठ्यक्रमाच्या आणि पाच वर्षांच्या संकलित पदवी पाठ्यक्रमांच्या प्रथम वर्षाची मंजूर प्रवेशक्षमता असेल.

(२) कायम विनाअनुदानित व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमध्ये शासन धोरणानुसार समुचित प्राधिकरणाने वेळोवेळी मान्यता दिल्यानुसार अधिसंख्या जागा प्रवेशासाठी उपलब्ध असतील.

७. जागा वाटप.— राज्यस्तरावरील, विविध प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता जागांच्या वाटपाची टक्केवारी ही, अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या शासन धोरणानुसार असेल :-

(१) महाराष्ट्र राज्य उमेदवारीसाठी जागा.— या नियमांच्या नियम ५(१) मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेले उमेदवार हे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(२) अखिल भारतीय उमेदवारीसाठी जागा.— या नियमांच्या नियम ५(२) मध्ये दिल्याप्रमाणे उमेदवारी असलेले उमेदवार हे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(३) अल्पसंख्याक कोट्यातील जागा.— या नियमांच्या नियम ५(३) मध्ये नमूद केलेली उमेदवारी असणारे उमेदवार अनुसूची-एक मध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे या जागांसाठी पात्र असतील. या जागा अधिनियमाच्या कलम ६ मधील पोट-कलम २ च्या तरतुदीनुसार भरण्यात येतील ;

(४) संस्थास्तरावरील कोट्यातील जागा.— अनुसूचीमध्ये विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे संस्थेला पात्र उमेदवारांना प्रवेश देता येतील, हे प्रवेश खालील शर्तीच्या अधीन देण्यात येतील :-

(एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३), ५(४), ५(५) आणि ५(६) मध्ये नमूद करण्यात आलेली उमेदवारी असणारे उमेदवार या कोट्यातील जागांवर प्रवेशासाठी पात्र असतील ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ८ मध्ये देण्यात आल्या प्रमाणे जास्तीत जास्त ५% जागा अनिवासी भारतीय, विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व किंवा मूळ भारतीय वंशाच्या व्यक्ती असलेल्या उमेदवारांमधून संस्थास्तरावर उमेदवारांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे भरता येतील ;

(तीन) अनिवासी भारतीय, विदेशी विद्यार्थी किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व किंवा मूळ भारतीय वंशाच्या व्यक्ती असलेल्या उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्यास अशा रिक्त जागा संस्थेस पात्र उमेदवारांमधून भरता येतील ;

परंतु, या रिक्त जागा भरताना महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांना परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे प्राधान्य देण्यात येईल.

(५) जम्मू आणि काश्मिरमधून विस्थापित अशी उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांसाठी अधिसंख्य जागा :-

(एक) या नियमांच्या नियम ५(६) मध्ये नमूद करण्यात आलेली उमेदवारी असणारे या जागांसाठी पात्र असतील ;

(दोन) या कोट्यातील जागांची संख्या शासनाच्या धोरणानुसार असेल ;

(तीन) या जागा सक्षम प्राधिकारी भरेल ;

(चार) या जागा रिक्त राहिल्यास व्यपगत होतील.

८. गुणवत्ता यादी तयार करणे.— (१) गुणानुक्रम देणे.— ज्या उमेदवारांनी केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठी आवेदनपत्र सादर करण्याकरिता विनिर्दिष्ट केलेल्या अंतिम दिनांकास किंवा त्या दिनांकापूर्वी आवेदनपत्र सादर केले आहे, अशा सर्व पात्र उमेदवारांना गुणानुक्रम देण्यात येईल. गुणवत्ता यादी सामायिक प्रवेश परीक्षेच्या गुणाच्या प्राप्तांकाच्या आधारे किंवा अर्हता परीक्षेत मिळविलेल्या गुणांच्या आधारे किंवा या नियमांच्या पोट-कलम (३) मध्ये विनिर्दिष्ट केलेल्या इतर कोणत्याही निकषांच्या आधारे तयार करण्यात येईल.

(२) पडताळणीमुळे गुणांमध्ये होणारा बदल.— गुणांची पडताळणी केल्यामुळे अर्हता परीक्षेतील गुणांमध्ये फेरबदल झाले असतील आणि संबंधित सक्षम प्राधिकाऱ्याने किंवा मंडळाने ते गुण यथोचितरित्या प्रमाणित केलेले असतील तर, ते गुण केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत प्रवेश मिळण्यासाठीच्या सक्षम प्राधिकाऱ्याला किंवा त्याच्या पदनिर्देशित प्रतिनिधींना तात्काळ कळविण्यात येतील. तथापि, अशा बदलामुळे होणारा परिणाम, केवळ प्रवेशाच्या नंतरच्या फेरीसाठी (फेऱ्यांसाठी) विचारात घेण्यात येईल.

(३) गुणानुक्रम देणे.—

(एक) या नियमांच्या नियम ५(१), ५(२), ५(३) व ५(६) अनुसार उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, सक्षम प्राधिकरणाने घेतलेल्या सीईटीत (सामायिक प्रवेश परीक्षेत) उमेदवाराला मिळालेल्या प्राप्तांकाच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, सारखेच गुण, प्राप्तांक किंवा टक्केवारी असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

(क) तीन वर्षांचा पदवी पाठ्यक्रम ;

(एक) संविधिक विद्यापीठाची पदव्युत्तर पदवी असणाऱ्या उमेदवारांना प्राथम्याने प्राधान्य देण्यात येईल ;

(दोन) संविधिक विद्यापीठाच्या पदव्युत्तर पदवी परीक्षेतील गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(तीन) संविधिक विद्यापीठाच्या पदवी परीक्षेतील गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(चार) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(ख) पाच वर्षांचा संकलित पदवी पाठ्यक्रम (एलएल.बी.) :-

(एक) अर्हता परीक्षेतील (एचएससी किंवा समतुल्य) परीक्षेत गुणांची अधिकतम टक्केवारी;

(दोन) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत प्रथम भाषा या विषयातील अधिकतम गुण;

(तीन) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;

(चार) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत इंग्रजी या विषयातील अधिकतम गुणांच्या टक्केवारीस ;

(दोन) या नियमांच्या नियम ५(४) व ५(५) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे अनिवासी भारतीय किंवा भारताचे समुद्रपार नागरिकत्व असलेल्या किंवा भारतीय वंशाची व्यक्ती असलेले उमेदवार आणि विदेशी विद्यार्थी उमेदवारांची गुणवत्ता यादी ही, अर्हता परीक्षेमध्ये उमेदवारास मिळालेल्या गुणांच्या टक्केवारीच्या आधारे तयार करण्यात येईल :

परंतु, टक्केवारी सारखीच असल्यास, उमेदवारांमधील सापेक्ष गुणवत्ता पुढील प्राधान्यक्रमाने व खाली विनिर्दिष्ट केलेल्या पद्धतीने ठरविण्यात येईल :-

(क) तीन वर्षांचा पदवी पाठ्यक्रम ;

(एक) एचएससी किंवा समतुल्य परीक्षेतील एकत्रित गुणांची अधिकतम टक्केवारी ;

(दोन) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;

(ख) पाच वर्षांचा संकलित पदवी पाठ्यक्रम (एलएल.बी.) :-

(एक) एचएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत प्रथम भाषा या विषयातील अधिकतम गुणास प्राधान्य ;

(दोन) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत एकूण गुणांच्या अधिकतम टक्केवारीस प्राधान्य ;

(तीन) एसएससी परीक्षेत किंवा समतुल्य परीक्षेत इंग्रजी या विषयातील अधिकतम गुणांच्या टक्केवारीस ;

९. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया (कॅंप).— (१) विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था, अधिनियमाच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (३) मध्ये निर्दिष्ट केल्याप्रमाणे केंद्रीभूत प्रक्रियेमार्फत (कॅंप) विद्यार्थ्यांना प्रवेश देतील. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेत (कॅंप) टप्पे खाली नमूद केल्याप्रमाणे असतील :-

(क) सक्षम प्राधिकाऱ्याने माहिती पुस्तिका प्रदर्शित करणे किंवा प्रसिद्ध करणे ;

(ख) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमध्ये भाग घेण्यासाठी उमेदवाराने आवेदनपत्राचा नमुना संगणकीय (ऑन-लाईन) पद्धतीने भरणे ;

(ग) उमेदवाराने सुविधा केंद्रावर व्यक्तित्शः कागदपत्रांची पडताळणी करून घेणे ;

(घ) तात्पुरत्या गुणवत्ता याद्या प्रदर्शित करणे किंवा प्रकाशित करणे, तक्रारी असल्यास , त्या दाखल करून घेणे आणि अंतिम गुणवत्ता याद्या प्रदर्शित करणे किंवा प्रसिद्ध करणे ;

(ङ) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅंप) पहिल्या आणि दुसऱ्या फेऱ्यांसाठी उपलब्ध असलेल्या, प्रवर्गनिहाय जागा (जागांची रचना) प्रदर्शित करणे ;

(च) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) पहिल्या फेरीपूर्वी, पाठ्यक्रम व संस्थेचा पसंतीक्रम असणारा संगणकीय (ऑनलाईन) विकल्प नमुना भरणे व त्यास पुष्टी देणे. उमेदवारांना सक्षम प्राधिकरणाने विनिर्दिष्ट केल्याप्रमाणे त्यांच्या पसंतीने संस्थेबाबतचे शक्य असतील असे जास्तीतजास्त पसंतीक्रम उतरत्या क्रमाने भरता येतील. उमेदवाराने विकल्प अर्जास पुष्टी दिल्यानंतर, तो अर्ज केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या आणि दुसऱ्या फेरीमध्ये जागा वाटपासाठी विचारात घेण्यात येईल ;

(छ) वाटप केलेली संस्था दर्शविणारे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या व दुसऱ्या फेरीतील तात्पुरते जागा वाटप प्रदर्शित करणे ;

(२) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेदरम्यान (कॅप) जागा वाटप केलेले असल्यास, जागा स्वीकारण्यापूर्वी, उमेदवाराला खाली तरतूद केल्याप्रमाणे जागावाटपाच्या नंतरच्या फेरीसाठी (फे-यांसाठी), शैक्षणिक संस्थेकरिता फ्रीझ किंवा फ्लोट या विकल्पांची निवड करता येईल.

(क) फ्रीझ.— उमेदवार त्यांना देऊ केलेली जागा स्वीकारतील आणि त्यांना जागा वाटपाच्या पुढील कोणत्याही फेऱ्यांमध्ये सहभागी होण्याची इच्छा असणार नाही, अशा उमेदवारांचा नंतरच्या प्रवेश फेऱ्यांमध्ये विचार केला जाणार नाही ;

(ख) फ्लोट.— उमेदवार त्यांना देऊ करण्यात आलेली जागा स्वीकारतील आणि वरच्या पसंतीक्रमाच्या इतर कोणत्याही संस्थेमध्ये शैक्षणिक अध्ययनक्रमाला प्रवेश देऊ करण्यात आला तर, तो स्वीकारतील असा निर्देश करतील. अन्यथा त्यांनी सध्या स्वीकारलेला शैक्षणिक अध्ययनक्रमदेखील स्वीकारतील, अशा उमेदवारांचा त्यानंतरच्या प्रवेश फेऱ्यांमध्ये विचार केला जाईल ;

(ग) ज्या उमेदवारांनी फ्लोट हा पर्याय निवडलेला असेल आणि त्यांना वरच्या पसंतीक्रमाची त्यांच्या निवडीची जागा मिळाली असेल, अशा वेळी त्या उमेदवारांनी अगोदरच्या फेरीमध्ये स्वीकारलेली जागा ते आपोआप गमावतील ;

(घ) ज्या उमेदवारांना त्यांच्या पहिल्या पसंतीचा प्रवेश देऊ करण्यात आला आहे अशा उमेदवारांना फ्लोट हा पर्याय उपलब्ध असणार नाही.

(३) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची (कॅपची) तिसरी फेरी आयोजित करणे.— (क) या फेरीकरिता उपलब्ध जागा संकेतस्थळावर प्रसिद्ध करण्यात येतील. उमेदवारांना संगणकीय पद्धतीने (ऑनलाईन) विकल्प नमुना भरण्यास किंवा पूर्वी भरलेल्या नमुन्यामध्ये बदल करण्यास मुभा देण्यात येईल. या फेरीदरम्यान वाटप करावयाच्या जागा पुढील शर्तीच्या अधीनतेने देण्यात येतील,—

(एक) ही फेरी सुरू होण्यापूर्वी, उमेदवारांना फ्लोटिंग या विकल्पावरून फ्रिझिंग किंवा ज्याने स्वीकृती शुल्क भरून त्याचा प्रवेश कायम केला असेल, त्याने प्रवेशासाठी उपस्थित राहावयाच्या केंद्रावर अर्ज सादर करून नेमके त्या उलट क्रमाने आपला विकल्प बदलता येईल ;

(दोन) ज्या उमेदवारांना अगोदरच्या कोणत्याही फेऱ्यांमध्ये कोणतीही जागा मिळालेली नाही अथवा ज्यांनी अगोदरच्या कोणत्याही फेरीत सहभाग घेतला नसेल (विकल्प नमुना भरला नसेल) अथवा ज्यांनी अगोदरच्या फेऱ्यांमध्ये त्यांचा प्रवेश घेऊन तो रद्द केला आहे अथवा नाकारला आहे अथवा ज्यांनी फ्रीझचा विकल्प निवडलेला होता परंतु ते या अंतिम फेरीमध्ये फ्लोटिंग विकल्प निवडण्यास इच्छुक आहेत असे उमेदवार या फेरीमध्ये भाग घेण्यास पात्र असतील ;

(तीन) ज्यांनी फ्लोटिंग या विकल्पाची निवड केली असेल आणि जे या फेरीकरितादेखील अर्ज करित असतील असे उमेदवार, त्यांना पूर्वीच्या फेरीमध्ये वाटप झालेल्या संस्थेचे नाव त्यांच्या पसंतीक्रमाच्या यादीत नमूद करणार नाही. यादीच्या शेवटी ती संगणक आज्ञावलीद्वारे समाविष्ट करण्यात येईल. एकदा का वरच्या पसंतीक्रमानुसार नवीन जागेचे वाटप करण्यात आले की मग, अगोदर करण्यात आलेले वाटप आपोआप रद्द होईल ;

(चार) फ्लोटिंग हा विकल्प या फेरीमध्ये वाटप केलेल्या जागांसाठी असणार नाही.

(ख) उमेदवाराने उपस्थिती केंद्रावर उपस्थित होऊन केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) वाटपानुसार देऊ केलेली जागा स्वीकारणे.

(४) संस्थेमध्ये उपस्थित राहून प्रवेश कायम करणे.— केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) अंतिम फेरीनंतर, उमेदवार त्यास अंतिमतः वाटप केलेल्या संस्थेमध्ये उपस्थित राहिल व त्या संस्थेतील आपला प्रवेश कायम करील.

१०. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅप) वाटपाचे टप्पे आणि पद्धती.— केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेअंतर्गत (कॅप अंतर्गत) येणाऱ्या जागांचे वाटप पुढील पद्धतीनुसार करण्यात येईल,—

(१) महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेले उमेदवार.— संगणकीकृत वाटपाचे टप्पे पुढीलप्रमाणे आहेत,—

टप्पा एक : सर्व उमेदवारांसाठी.—

(क) विविध प्रवर्गातील सर्व उमेदवारांचा (खुला, राखीव, पुरुष, महिला) त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार जागा वाटपाकरिता विचार करण्यात येईल ;

(ख) मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांचा, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागांसाठी विचार करण्यात येईल किंवा खुल्या प्रवर्गातील जागा त्यांच्या गुणवत्तेनुसार उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या संबंधित राखीव प्रवर्गात जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(ग) संस्था ज्या अल्पसंख्याक समाजाकरिता आहे त्या समाजातील, राज्याच्या उमेदवारांना त्यांच्या गुणवत्तेनुसार जागा उपलब्ध नसल्यास, गुणवत्तेच्या आधारे अल्पसंख्याकांसाठीच्या जागांचे वाटप करण्यात येईल किंवा खुल्या प्रवर्गातील जागांचे त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे वाटप करण्यात येईल ;

(घ) विशेष मागास प्रवर्गातील उमेदवारांचा, त्यांच्या गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल आणि अशा जागा उपलब्ध होत नसतील तर असे उमेदवार विशेष मागास प्रवर्गामध्ये त्यांचा समावेश होण्यापूर्वी ते ज्या मागासवर्ग प्रवर्गामध्ये होते अशा त्या मूळ मागासवर्ग प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी त्यांचा विचार करण्यात येईल ;

(ङ) विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांच्या त्यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागा वाटपासाठी विचार करण्यात येईल, अशा प्रकारच्या जागा त्यांच्या गुणवत्तेच्या उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेच्या आधारे खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(च) संरक्षण प्रवर्गातील उमेदवारांच्या, त्यांच्यासाठी राखीव असलेल्या जागांकरिता त्यांच्या गुणवत्तेच्या आधारे किंवा अशा जागा त्यांच्या गुणवत्तेनुसार उपलब्ध होत नसतील तर, त्यांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार खुल्या प्रवर्गातील जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(छ) एकापेक्षा अधिक प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता एकच जागा उपलब्ध असेल तर खालील क्रमानुसार जागा वाटप केले जाईल ;

(एक) महिलांसाठी जागा ;

(दोन) विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी जागा ;

(तीन) संरक्षण प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी जागा.

टप्पा दोन.— महिलांसाठी राखीव असलेल्या जागांचे पुरुष उमेदवारांना वाटप.- मागासवर्ग प्रवर्गातील किंवा खुल्या प्रवर्गातील महिला उमेदवारांना जागांचे वाटप झाल्यानंतर, जर जागा रिक्त राहिल्या तर अशा रिक्त राहिलेल्या जागांचे वाटप संबंधित मागासवर्गातील किंवा खुल्या प्रवर्गातील पुरुष उमेदवारांना करण्यात येईल.

टप्पा तीन.— विशेष मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता.- जर मागासवर्ग प्रवर्गातील जागा रिक्त राहिल्या तर अशा रिक्त राहिलेल्या जागांच्या कमाल २% इतक्या मर्यादेपर्यंत, विशेष मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांना अशा जागांचे वाटप करण्यात येईल.

टप्पा चार.— मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांच्या संबंधित गटासाठी.- जर पुढील मागासवर्ग प्रवर्गातील संबंधित गटातील जागा रिक्त राहिल्या तर, त्या रिक्त राहिलेल्या जागांचे वाटप संबंधित गटामधील उमेदवारांना करण्यात येईल ;

गट-१ : (एक) अनुसूचित जाती व बौद्ध धर्मांतरित अनुसूचित जाती (एससी) ;

(दोन) विनिर्दिष्ट क्षेत्राबाहेर राहणाऱ्या जमातीसह अनुसूचित जमाती (एसटी).

गट-२ : (एक) विमुक्त जाती/निरधिसूचित जमाती [व्हीजे/डीटी/एनटी(ए)] ;

(दोन) भटक्या जमाती १ (एनटी-बी).

गट-३ : (एक) भटक्या जमाती २ (एनटी-सी) ;

(दोन) भटक्या जमाती ३ (एनटी-डी) ;

(तीन) इतर मागासवर्ग (ओबीसी).

स्पष्टीकरण.— गट-१ साठी जर अनुसूचित जमाती प्रवर्गातील जागा, त्यातील उमेदवार उपलब्ध न झाल्यामुळे रिक्त राहिल्या असतील तर त्या जागांचे अनुसूचित जाती प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटप करण्याकरिता विचार केला जाईल किंवा तसेच उलटपक्षी अनुसूचित जाती प्रवर्गातील जागांबाबत केले जाईल.

टप्पा पाच : सर्व मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी.— जर मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्या असतील, तर अशा जागांचा विचार कोणत्याही मागासवर्ग प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटप करण्यात विचारात घेण्यात येतील.

टप्पा सहा : विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी.— जर विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांसाठी राखीव असलेल्या जागा रिक्त राहिल्या असतील तर, अशा जागांचा कोणत्याही विकलांग व्यक्ती प्रवर्गातील उमेदवारांना वाटपासाठी विचार करण्यात येईल.

टप्पा सात : सर्व उमेदवारांसाठी (महाराष्ट्र राज्य व अखिल भारतीय जागा असा फरक वगळून).— रिक्त राहिलेल्या जागांच्या वाटपासाठी महाराष्ट्र राज्य व अखिल भारतीय जागा असा फरक वगळून वाटपासाठी विचार केला जाईल;

(२) महिला उमेदवारांसाठी राखीव जागांच्या वाटपाची पद्धत शासनाच्या सामान्य प्रशासन विभागाच्या परिपत्रक क्र.आरएसव्ही. १०१२/सीएन-१६/१२/१६ए, दि. १३ ऑगस्ट २०१४ मध्ये दिल्यानुसार असेल.

(२) अखिल भारतीय उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारासाठीच्या जागा

(क) या जागा, पात्र उमेदवारांना सीईटी प्राप्तांकाच्या आधारे केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमार्फत वाटप करण्यात येतील.

(ख) या सर्व जागा “सर्वसाधारण प्रवर्गातील” जागा म्हणून समजण्यात येतील आणि या जागांसाठी, मागासप्रवर्ग, महिला, विकलांग व्यक्ती व संरक्षण इत्यादी प्रवर्गातील उमेदवारांकरिता कोणतेही आरक्षण उपलब्ध करून देण्यात येणार नाही.

(३) अल्पसंख्याक कोट्यातील जागा : संगणकीय प्रणाली वापरून करण्यात येणाऱ्या जागांच्या वाटपांचे टप्पे पुढीलप्रमाणे आहेत,—

टप्पा एक : भाषिक किंवा धार्मिक अल्पसंख्याक संस्थेमधील अल्पसंख्याक कोट्यांतर्गत जागांचे वाटप संबंधित अल्पसंख्याक उमेदवारांमधील उमेदवारांस करण्यात येईल.

टप्पा दोन : जर जागा रिक्त राहत असतील तर, त्यांचे वाटप महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल.

टप्पा तीन : जर जागा रिक्त राहत असतील तर त्यांचे वाटप, अखिल भारतीय उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल.

(४) जम्मू व काश्मीरची उमेदवारी असणारे उमेदवार.- जम्मू व काश्मीरची उमेदवारी असणाऱ्या उमेदवारांच्या अधिसंख्य जागांचे वाटप हे समुचित प्राधिकरणाने आयोजित केलेल्या प्रवेश चाचणी मधील गुणसंख्येच्या किंवा गुणांच्या आधारावर ५(६) याप्रमाणे पात्र असणाऱ्या उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल.

११. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या (कॅपच्या) पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेरीद्वारे जागा वाटप करणे.

(१) कॅपच्या तीनही (पहिली, दुसरी व तिसरी) फेऱ्यांमध्ये संगणकीय प्रणाली वापरून जागांचे वाटप करण्यात येईल ;

(२) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची फेरी एक.—

(क) अल्पसंख्याक संस्थांकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल,—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा एक;

(दोन) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चा टप्पा एक व दोन;

(तीन) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा दोन;

(चार) नियम १० चा पोट-नियम (२);

(पाच) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा तीन.

(ख) अल्पसंख्याक संस्था वगळता अन्य संस्थांकरिता जागांचे वाटप पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल.—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चा टप्पा एक व दोन;

(दोन) नियम १० चा पोट-नियम (२).

(३) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची फेरी दोन.—

(क) अल्पसंख्याक संस्थांकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल,—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा एक;

(दोन) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे एक ते चार;

(तीन) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा दोन;

(चार) नियम १० चा पोट-नियम (२);

(पाच) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा तीन.

(ख) अल्पसंख्याक संस्था वगळता अन्य संस्थांकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार उमेदवारांमध्ये करण्यात येईल,—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे १ ते चार;

(दोन) या नियमांच्या नियम १० चा पोट-नियम (२).

(४) केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेची फेरी तीन.-

(क) अल्पसंख्याक संस्थेकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार करण्यात येईल,—

(एक) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा एक;

- (दोन) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे एक ते सात;
 (तीन) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा दोन;
 (चार) नियम १० चा पोट-नियम (२);
 (पाच) नियम १० च्या पोट-नियम (३) चा टप्पा तीन.

(ख) अल्पसंख्याक संस्था वगळता अन्य संस्थाकरिता जागांचे वाटप, पुढील पसंतीक्रमानुसार करण्यात येईल.-

- (एक) नियम १० च्या पोट-नियम (१) चे टप्पे एक ते सात;
 (दोन) नियम १० च्या पोट-नियम (२).

(५) जागा वाटप न होणे आणि उमेदवार प्रवेशासाठी उपस्थित न राहणे यामुळे जर जागा रिक्त राहिल्या असतील तर, अशा जागांचे वाटप हे, परस्पर गुणवत्तेच्या आधारावर जागेच्या प्रकाराच्या असंबद्ध ५(१), ५(२) व ५(३) मधील सर्व उमेदवारांसाठी त्यापुढील फेरीत करण्यात येईल.

१२. सर्वसाधारण सूचना.

(क) कॅंपच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेऱ्यांमधील राज्यस्तरीय जागांचे वाटप, महाराष्ट्र राज्य उमेदवारी असलेल्या उमेदवारांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार केले जाईल. उमेदवारांना, परस्पर गुणवत्ता, त्यांनी भरलेले विकल्प आणि कॅंपच्या पहिल्या, दुसऱ्या व तिसऱ्या फेऱ्यामध्ये, त्यावेळी उपलब्ध असलेल्या जागा, यानुसार जागांचे वाटप केले जाईल ;

(ख) जागा वाटपाच्या विशिष्ट टप्प्यासाठी पात्र ठरलेल्या सर्व उमेदवारांचा, जरी त्यांना अगोदरच्या टप्प्यामध्ये जागा वाटप करण्यात आलेले असेल किंवा नसेल तरी, त्या टप्प्यामध्ये जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(ग) कोणत्याही टप्प्याच्या जागा वाटपादरम्यान, त्यावेळी असणाऱ्या जागांच्या उपलब्धतेप्रमाणे उमेदवाराने भरलेल्या विकल्पानुसार, त्याचा जागावाटपातील क्रम वर सरकत राहिल ;

(घ) विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्थांमध्ये या नियमांमधील नियम ७(२), ७(३), ७(४) आणि ७(५) मध्ये नमूद केलेल्या जागा वाटपासाठी विविध प्रवर्गांखाली कोणत्याही प्रकारचे आरक्षण असणार नाही ;

(ङ) सर्व राखीव प्रवर्गांतील उमेदवारांच्या (विशेष मागास प्रवर्गांतील उमेदवारांचा त्यांच्या मूळ प्रवर्गामध्ये) त्यांच्यासाठी राखीव जागांवर सर्व टप्प्यांमध्ये जागा वाटपासाठी विचार केला जाईल ;

(च) क्रम वर सरकल्यामुळे, रिक्त होणाऱ्या जागांचा, त्या टप्प्याच्या जागा वाटपाच्या तरतुदीनुसार त्याच टप्प्यावरील पुढील प्रक्रियेमध्ये जागा वाटप करण्याकरिता विचार करण्यात येईल ;

(छ) भरण्यात आलेल्या पसंती क्रमामधील पहिल्या उपलब्ध विकल्पानुसार करण्यात आलेले वाटप हे अंतिम वाटप म्हणून अबाधित ठेवण्यात येईल ;

(ज) संकेतस्थळावर प्रदर्शित करण्यात आलेल्या जागा वाटपाच्या यादीमध्ये, उमेदवारांना देऊ करण्यात आलेल्या तात्पुरत्या जागांचे वाटप दर्शविण्यात येईल. यासंदर्भात उमेदवारांशी व्यक्तिशः कोणताही पत्रव्यवहार केला जाणार नाही किंवा त्यांना जागा वाटप पत्र पाठविली जाणार नाहीत ;

(झ) ज्या उमेदवारास जागेचे वाटप करण्यात आले असेल तो उमेदवार "तात्पुरते जागावाटप पत्र" संकेतस्थळावरून डाऊनलोड करून घेईल. जागा स्वीकृतीच्या वेळेस उमेदवारास प्रवेश उपस्थिती केंद्रावर, समक्ष प्राधिकाऱ्याच्या नावे दर्शनी धनाकर्ष जमा करावा लागेल. मूळ कागदपत्रांची पडताळणी केल्यावर आणि उमेदवार सर्व पात्रता निकषांची पूर्तता करत असल्याची खात्री पटल्यावर उपस्थिती केंद्राकडून जागा नक्की केली जाईल व प्रभारी केंद्रप्रमुख स्वीकृतीची संगणकीय पावती देईल ;

(ञ) जागा-स्वीकृती शुल्क, सर्वसाधारण प्रवर्गांतील, विमुक्त जाती/निरधिसूचित जमाती, भटक्या जमाती, विशेष मागासवर्ग/इतर मागासवर्ग प्रवर्गांतील उमेदवारांसाठी रु. ३,००० आणि अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती प्रवर्गांतील उमेदवारांसाठी रु. १,००० एवढे असेल. कॅंप प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर उमेदवार संबंधित संस्थेत उपस्थित झाल्यास रु. १,००० एवढे प्रक्रिया शुल्क वजा करून, उर्वरित शुल्क संस्थेकडे उमेदवारांकडून भरावयाच्या फीपोटी समायोजनासाठी हस्तांतरित केले जाईल. उमेदवाराने संस्थेत उपस्थित होण्यापूर्वी प्रवेश रद्द केला तर, प्रक्रिया शुल्काचे रु. १,००० वजा करून उर्वरित रक्कम उमेदवारास परत करण्यात येईल ;

- (ट) जागा- स्वीकृतीकरिता व्यक्तिशः उपस्थित न राहणे म्हणजे उमेदवाराने देऊ केलेली जागा नाकारली असल्याचे समजण्यात येईल ;
- (ठ) जर कोणतीही कागदपत्रे किंवा प्रमाणपत्र विधी अग्राह्य किंवा खोटी असल्याचे आढळून आले आणि/किंवा उमेदवाराने पात्रता निकषांची पूर्तता केली नाही तर वाटप करण्यात आलेली जागा कोणत्याही वेळी रद्द करण्यात येईल ;
- (ड) ज्या उमेदवारांना वाटप करण्यात आलेली जागा नाकारावयाची असेल त्यांना स्वीकृती शुल्क भरण्यासाठी उपस्थिती केंद्रावर जाण्याची आवश्यकता नाही. केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या पहिल्या फेरीत वाटप केलेली जागा नाकारणारे उमेदवार, तिच्या दुसऱ्या फेरीमध्ये सहभागी होऊ शकणार नाहीत.
- (ढ) उमेदवार उपस्थिती केंद्रावर उपस्थित झाल्यानंतर जर संबंधित संस्थेमध्ये उपस्थित होण्यास अयशस्वी ठरला तर उमेदवाराने भरलेले जागा स्वीकृती शुल्क तो आपोआप गमावेल.

१३. संस्थास्तरीय कोट्यातील जागा आणि केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेनंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर प्रवेश.

विनाअनुदानित संस्थेचा संचालक किंवा प्राचार्य, या जागांवरील प्रवेश प्रक्रिया खालील पद्धतीचा वापर करून पार पाडील.-

- (क) उपलब्ध जागांवरील प्रवेश हे पारदर्शक रितीने व ज्यांनी कागदपत्र पडताळणीसाठी सक्षम प्राधिकाऱ्याकडे आणि नंतर संस्थेकडे आवेदनपत्र सादर केलेले आहे अशा उमेदवारांच्या परस्पर गुणवत्तेनुसार प्रवेश करण्यात येतील ;
- (ख) ज्यात प्रवेशाचे नियम विनिर्दिष्ट केलेले आहेत, अशी संस्थेची माहिती-पुस्तिका किंवा निर्देशपुस्तिका प्रवेशप्रक्रिया सुरु करण्यापूर्वी पुरेसा वेळ मिळेल अशा रितीने प्रकाशित करण्यात यावी. माहिती पुस्तिकेमधील सर्व माहिती ही संस्थेच्या संकेतस्थळावर देखील प्रदर्शित करण्यात यावी ;
- (ग) संस्था प्रवेशाचे वेळापत्रक आणि संस्थेकडून प्रत्येक पाठ्यक्रमातील भरावयाच्या एकूण जागांची संख्या, यांची जाहिरात समक्ष प्राधिकरणाने निश्चित केलेली देय रक्कम भरून, सक्षम प्राधिकाऱ्याच्या संकेतस्थळावर आणि संस्थेच्या संकेतस्थळावर अधिसूचित करून आवेदनपत्र मागविल ;
- (घ) प्रवेशासाठी वेळोवेळी शासनाने अधिसूचित केलेले व समुचित प्राधिकाऱ्याने विनिर्दिष्ट केलेले पात्रतेचे निकष पूर्ण करणारे इच्छुक उमेदवार, संस्थास्तरावरील प्रवेशासाठी नियम ३(२) (ख) मध्ये तरतूद केल्यानुसार संबंधित संस्थेचे संचालक किंवा प्राचार्य यांच्याकडे आवेदनपत्र सादर करतील ;
- (ङ) संस्था, संस्थास्तरीय कोटा आणि अनिवासी भारतीय, भारतीय वंशाची व्यक्ती समुद्रपार नागरिकत्व असलेले भारतीय अधिसंख्य कोटा व कॅंपनंतर रिक्त राहिलेल्या जागांवर संस्थास्तरावर प्रवेश देण्यासाठी, उमेदवारांची गुणवत्ता यादी (याद्या) तयार करील व सूचना फलकावर प्रदर्शित करील आणि ती यादी संस्थेच्या संकेतस्थळावरसुद्धा प्रसिद्ध करील ;
- (च) संस्थास्तरीय कोट्यातील जागा (अंशतः किंवा पूर्णतः), केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेला परत करण्याचा उद्देश असणाऱ्या अल्पसंख्याक किंवा अल्पसंख्याकेतर संस्था, केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या प्रत्येक फेरीतील जागेची रचना प्रदर्शित करण्यापूर्वी दोन दिवस अगोदर तसे कळवतील आणि त्या जागांचे, केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या नियमांनुसार वाटप करण्यात येईल ;
- (छ) घेतलेल्या आणि रद्द केलेल्या सर्व प्रवेशाबाबतची माहिती संगणकीय (ऑनलाईन) प्रणालीमार्फत तात्काळ संस्था अद्ययावत करतील ;
- (ज) जर केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या फेऱ्या पार पाडल्यानंतर केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेच्या जागा रिक्त राहिल्यास किंवा झाल्यास ती जागा केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेदरम्यान ती ज्या प्रवर्गाकरिता राखून ठेवलेली होती, त्याप्रवर्गाच्या उमेदवारांमधूनच भरण्यात येईल. तद्नंतरही जागा रिक्त राहिल्यास, त्या जागा, अर्जदाराच्या गुणवत्तेच्या आधारे परस्पर भरण्यात येतील.

१४. गुणवत्ता यादी व प्रवेश देण्यात आलेल्या उमेदवारांच्या यादीस मान्यता.

- (१) प्रवेश प्रक्रिया संपल्यानंतर, अधिनियमाच्या कलम ९ च्या पोट-कलम (५) मध्ये नमूद केल्यानुसार प्रत्येक खाजगी विनाअनुदानित व्यावसायिक शिक्षण संस्था संचालक, उच्च शिक्षण व प्रवेश नियामक प्राधिकरण यांच्याकडे प्रवेश मान्यतेसाठीचा प्रस्ताव सादर करील.
- (२) प्रवेश मान्यतेसाठीच्या प्रस्तावामध्ये, संस्थास्तरावर प्रवेश देण्यात आलेला व कोटा आहे अशा सर्व विद्यार्थ्यांची यादी, उमेदवारीचा प्रकार, आरक्षण, अर्हता गुण तसेच प्रवेशासाठीच्या आवश्यक कागदपत्रांचा समावेश असेल.
- (३) जर अल्पसंख्याक संस्था संबंधित अल्पसंख्याक समाजाच्या उमेदवारांमधून मंजूर प्रवेश क्षमतेच्या किमान ५१% प्रवेश देण्यास लागोपाठ तीन वर्षे अपयशी ठरली तर तद्नुसार सक्षम प्राधिकारी त्याची सूचना विभागाला देईल. विभाग या अधिनियमाच्या कलम ६ चे पोट-कलम (२) च्या तरतुदीअन्वये, अशी प्रकरणे आपल्या अभिप्रायासह अल्पसंख्याक विकास विभागाला पाठविल.

१५. संस्थेमधील प्रवेश रद्द केल्यानंतर शुल्काचा परतावा.

(क) उमेदवार, प्रवेश रद्द करण्यासाठी संगणकीय (ऑन-लाईन) अर्ज करील आणि संस्थेमधील प्रवेश रद्द करण्यासाठी, असलेल्या प्रणाली निर्मित अर्जाची यथोचितरित्या स्वाक्षरीत प्रत संस्थेला सादर करील.

(ख) उमेदवाराकडून प्रवेश रद्द करण्याबाबत यथोचितरित्या स्वाक्षरीत विनंती अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर, संस्था तात्काळ प्रवेश रद्द करील आणि संस्थेच्या लॉगईन मार्फत प्रवेश रद्द करण्याबाबत संगणकीय (ऑनलाईन) पोच तयार करील आणि उमेदवाराला स्वाक्षरीत प्रत देईल.

(ग) प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकापूर्वी प्रवेश रद्द केल्यास, एकूण शुल्कामधून रु. १,००० एवढे प्रक्रिया शुल्क वजा करून किंवा समुचित प्राधिकरणाच्या किंवा राज्य शासनाच्या यथास्थिती मार्गदर्शक तत्वानुसार शुल्क परताव्यासाठी केलेल्या नियमान्वये दोन दिवसात देण्यात येईल.

(घ) जर सक्षम प्राधिकाऱ्याने घोषित केलेल्या प्रवेशाच्या अंतिम दिनांकानंतर प्रवेश रद्द केला असेल तर, प्रतिभूती ठेव आणि तारण धन ठेव वगळता कोणताही परतावा मिळणार नाही.

(ङ) कोणत्याही व्यक्तीने प्रवेश घेण्याच्या हेतूने सादर केलेली पदवी, पदविका किंवा इतर कोणतेही बक्षिस किंवा इतर कागदपत्रे, त्या व्यक्तीचा सदर संस्थेत कोणत्याही सेवेचा लाभ घेण्याच्या हेतू नसल्यास, कोणतीही संस्था कोणताही पाठ्यक्रम किंवा अभ्यास उपक्रमांतर्गत शुल्क भरण्याबाबत सदर व्यक्तीला प्रेरित अथवा सक्ती करून पदवी, बक्षिस प्रमाणपत्र किंवा अन्य कागदपत्रे देण्यास नकार देऊ शकत नाहीत.

१६. पहिल्या वर्षानंतर पाठ्यक्रम किंवा संस्था बदलणे.

(१) विनाअनुदानित संस्थेतील प्रथम किंवा द्वितीय किंवा तृतीय किंवा चौथ्या वर्षाचा (जे लागू असेल ते) पाठ्यक्रम यशस्वीपणे पूर्ण केल्यानंतर संस्था बदलण्याची विनंती करणाऱ्या उमेदवाराला, जागांच्या उपलब्धतेच्या अधीन राहून दुसऱ्या कोणत्याही विनाअनुदानित संस्थेत तसे करण्याची मुभा देण्यात येईल आणि हे बदल प्रथम वर्षाच्या किंवा संबंधित वर्षाच्या गुणांच्या आधारे करण्यात येतील. पाठ्यक्रमासाठी संबंधित विद्यापीठाने निर्धारित केल्याप्रमाणे उमेदवारांच्या पात्रतेची सुनिश्चिती करण्याची जबाबदारी संबंधित प्राचार्यांची असेल.

(२) पहिल्या, दुसऱ्या, तिसऱ्या किंवा चौथ्या वर्षानंतर उमेदवारांचा बदल पुढील पद्धतीने करण्यात येईल :—

(क) पहिल्या, दुसऱ्या, तिसऱ्या किंवा चौथ्या वर्षात एकदा प्रवेश घेतलेला उमेदवार त्याच शैक्षणिक वर्षात इतर कोणतीही संस्था बदलून मागण्यास पात्र असणार नाही.

(ख) पहिले वर्ष (पहिल्या आणि दुसऱ्या सत्रामध्ये) किंवा दुसरे वर्ष (तिसऱ्या आणि चौथ्या सत्रामध्ये) किंवा तिसरे वर्ष (पाचव्या आणि सहाव्या सत्रामध्ये) किंवा चौथे वर्ष (सातव्या आणि आठव्या सत्रामध्ये) परीक्षा सर्व विषयांमध्ये उत्तीर्ण असणारा किंवा उत्तीर्ण होण्यासाठी आवश्यक असलेल्या विषयांपैकी एका विषयात अनुत्तीर्ण असलेला उमेदवार, संस्था किंवा अभ्यासक्रम बदलून घेण्यास पात्र असल्याचे समजण्यात येईल.

परंतु, दुसऱ्या वर्षानंतर संस्था किंवा अभ्यासक्रम बदलण्यासाठी उमेदवाराने पहिले वर्ष उत्तीर्ण केलेले असले पाहिजे आणि तिसऱ्या वर्षानंतर बदली करण्यासाठी उमेदवाराने पहिले आणि दुसरे वर्ष उत्तीर्ण असला पाहिजे आणि चौथ्या वर्षानंतर बदली करण्यासाठी उमेदवार पहिले, दुसरे आणि तिसरे वर्ष उत्तीर्ण असावा.

(ग) विनाअनुदानित संस्थेतील विद्यार्थ्यांना कोणत्याही परिस्थितीत शासकीय किंवा शासकीय अनुदानित, विद्यापीठ विभाग, विद्यापीठ संचलित संस्था कोणत्याही टप्प्यावर बदलून घेता येणार नाही. तथापि, शासकीय किंवा शासकीय अनुदानित, विद्यापीठ विभाग, विद्यापीठ संचलित संस्थेतील उमेदवाराला, विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थेमध्ये बदल करून देण्याची मागणी करता येईल.

(घ) विद्यार्थी कोणत्याही टप्प्यावर स्वायत्त संस्थांमध्ये बदली होवून जावू शकत नाही.

(ङ) विनाअनुदानित संस्थांचे प्राचार्य हे, उच्च शिक्षण संचालनालयाकडून पूर्व मान्यतेने, संस्थेचे ना-हरकत प्रमाणपत्र, संबंधित विद्यापीठाचे पात्रता प्रमाणपत्र व रिक्त जागाबाबतची स्थिती सादर केल्यावर बदल करून घेण्याच्या मागणीसाठी इतर संस्थामधील उमेदवारांचा विचार करतील. संबंधित विद्यापीठाने निर्धारित केल्याप्रमाणे, उमेदवारांच्या पात्रतेची सुनिश्चिती संस्थेचे प्राचार्य किंवा संचालक करतील.

(च) संस्थेच्या प्राचार्यांच्या शिफारशीशिवाय उच्च शिक्षण संचालनालयाकडून कोणताही अर्ज दाखल करून घेतला जाणार नाही.

(३) अधिसंख्य जागेतील कोट्यावर घेतलेल्या उमेदवारांना संस्था बदलून घेता येणार नाही.

(४) व्यावसायिक शिक्षण संस्थेतील उमेदवार जे या अधिनियमाच्या कार्यक्षेत्राबाहेर आहेत ते विनाअनुदानित व्यावसायिक शिक्षण संस्थेत पात्रतेच्या निकषानुसार या अधिनियमाच्या कलम-३ च्या पोट-कलम (१) च्या तरतुदीअन्वये आणि उप-नियम (२) च्या शर्तीच्या पूर्ततेनुसार बदलीस पात्र असतील.

(५) उच्च शिक्षण संचालनालयाद्वारे अशा बदल्यांची सर्व यादी, अंतिम मान्यतेसाठी प्रवेश नियामक प्राधिकरणाच्या कार्यालयाला पाठविण्यात येईल.

अनुसूची

(प्रथम वर्ष प्रवेशासाठी)

(नियम ७)

क. मंजूर क्षमतेअंतर्गत जागांचे वाटप—

अ.क्र.	संस्थेचा प्रकार	जागांची संख्या-मंजूर प्रवेशक्षमतेच्या टक्केवारीप्रमाणे			
		महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवार	अखिल भारतीय स्तरावरील जागा	अल्पसंख्याक समाजासाठीचा कोटा	केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया जागा
(१)	(२)	(३)	(४)	(५)	(६)
१	विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (अल्पसंख्याकांसाठीच्या संस्था वगळून)	६५%	१५%	काही नाही	२०%
२	विनाअनुदानित अल्पसंख्याक शैक्षणिक संस्था.	महाराष्ट्र राज्यातील जागांपैकी १००%\$	केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेअंतर्गत असणाऱ्या जागांपैकी १५%#	किमान ५१%@	२०%

कॅप जागा = मंजूर प्रवेश संख्या-संस्थास्तरीय जागा

अल्पसंख्याक उमेदवारांसाठीच्या जागा वगळून केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेतील जागा.

\$ महाराष्ट्र राज्यातील उमेदवारांसाठी जागा = केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेतील जागा.—(अखिल भारतीय उमेदवारांसाठी जागा + अल्पसंख्याक उमेदवारांसाठीच्या जागा)

% टक्केवारी

@ अल्पसंख्याक संस्था कमीत कमी ५१% जागा केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेमधून (अल्पसंख्याक समुदायाच्या उमेदवारांमधून) भरेल. ही संख्या १००% पर्यंत वाढू शकेल. तथापि, प्रत्येक संस्था केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रिया सुरु होण्यापूर्वी, त्यांच्या संस्थेतील अल्पसंख्याक कोट्यातून भरावयाच्या जास्तीत जास्त टक्के (जागा) घोषित करतील आणि सक्षम प्राधिकार्याला कळवतील.

ख. अधिसंख्य जागांचे वाटप

(१) जम्मू व काश्मिर मधून विस्थापित झालेल्या उमेदवारांसाठीचे प्रवेश समक्षम प्राधिकरण करेल. या कोट्याअंतर्गत उपलब्ध जागांची संख्या शासनाच्या धोरणानुसार असेल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

रोहिणी भालेकर,

शासनाच्या उप सचिव.

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk, Mumbai 400 032,

Dated the 5th May 2017.

NOTIFICATION

MAHARASHTRA UNAIDED PRIVATE PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (REGULATION OF ADMISSION AND FEES) ACT, 2015.

No. CET. 2015/C.R.243(Part-2)/Mashi-2.—In exercise of the powers conferred by section 23 of the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015 (Mah. XXVIII of 2015) and in suppression of Government Notification, Higher and Technical Education Department No.CET-2015/C.R.243/Mashi-2, dated 2nd April 2016, the Government of Maharashtra hereby makes the following rules to regulate the admissions to the First Year of Full Time Professional Undergraduate Law Courses (Three Years and Five Years), namely :—

1. *Short title and commencement*— (1) These rules may be called the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admission to the Full Time Professional Undergraduate Law Courses) Rules, 2017.

(2) They shall come into force with effect from 5th May of 2017.

2. *Definitions*.—(1) In these rules, unless the context otherwise requires,—

(a) “Act” means the Maharashtra Unaided Private Professional Educational Institutions (Regulation of Admissions and Fees) Act, 2015 (Mah. XXVIII of 2015);

(b) “Admission Reporting Centre” means a center where the Candidate shall report for confirmation of admission by verification of documents and payment of fees;

(c) “All India Seats” means seats available to an eligible Indian National Candidate;

(d) “Application Form” means prescribed form filled up online by the Candidate for admission;

(e) “CAP Seats” means the seats filled in through the centralized process of admission carried out by the Competent Authority;

(f) “Courses” means the Three Years Degree Course i.e. Bachelor of Law (LL.B.) or Five Years Integrated Degree Course i.e. Bachelor of Law (LL.B) as the case may be;

(g) “Department” Means the Higher and Technical Education Department of Government of Maharashtra;

(h) “Eligible Candidates” means the candidates who are eligible for different professional courses as notified by the Government, from time to time, under sub-section (1) of section 3 of the Act;

(i) “Facilitation Centre” means a center where the facilities like sale of application kits, filling online forms, verification of documents and grievances, etc. are provided;

(j) “HSC” means the Higher Secondary School Certificate (Standard XII) examination conducted by the Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education or its equivalent certificate awarded by a recognized Boards;

(k) “Institutional Quota” means seats available for admission to eligible Candidates at Institution level as declared by the Government or appropriate authority, from time to time;

(l) “*Inter-Se-Merit*” means the order of merit declared by the Competent Authority in respect of various classes or category of Candidates;

(m) “Minority Quota” means seats earmarked for the Minority Community students from within the State, belonging to the Minority Community to which the institution belongs;

(n) “Overseas Citizen of India (OCI)” means a Candidate or person registered as an Overseas Citizenship of India as declared by the Central Government under section 7A of the Citizenship Act, 1955 and includes Persons of Indian Origin (PIO);

Explanation.—For the purposes of this clause, all the existing Persons of Indian Origin (PIO) cardholders registered under Notification of the Government of India, Ministry of Home Affairs F.No.26011/04/98- F.I, dated 19th August 2002 and shall now be deemed to be Overseas Citizens of India (OCI) cardholders by virtue of Notification of Government of India, Ministry of Home Affairs, No. 25024/9/2014-F.I., dated 9th January 2015;

(o) “Qualifying Examination” means examinations on the basis of which a Candidate becomes eligible for admission or its equivalent examination;

(p) “SSC” means the Secondary School Certificate (Standard X) examination conducted by the Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education or its equivalent certificate awarded by a recognized Boards;

(q) “Supernumerary Seats” means seats which are over and above the Sanctioned Intake approved by the appropriate authority and the Government, from time to time.

(2) Words and expressions used but not defined in these rules, shall have the same meanings respectively assigned to them in the Act.

3. *Invitation of Application.*—(1) The Competent Authority shall invite Online Applications from the Candidates for participating in CET and/ or CAP for seeking admission to the Professional Courses for which State CET or alternative entrance examination is required for the academic year.

(2) The Candidates seeking admissions to the Professional Courses for the seats provided in —

(a) rule 7(1), 7(2), 7(3) and 7(5) of these rules shall apply to the Competent Authority for admission through Centralized Admission Process (CAP);

(b) rule 7(4) of these rules shall initially apply to the Competent Authority for verification of documents and then to respective institute, to enable the institutions to give admissions to such eligible applicants on the basis of *Inter-Se-Merit*, as specified in rule 13.

(3) The Candidate should submit along with the application, the requisite certificates, as applicable in the necessary Proforma issued by the concerned Competent Authority.

4. Declaration of Medium, Pattern, Syllabus, Schedule, etc. of CET and CAP.—(1) The Competent Authority shall, in relation to Common Entrance Test (CET), declare :—

- (a) Medium of CET;
- (b) Pattern of CET;
- (c) Mode of CET;
- (d) Schedule of CET;
- (e) Issue of Hall Ticket;
- (f) Result of CET;
- (g) Schedule of CAP, etc.

(2) The Competent Authority shall also declare the Syllabus relating to CET in consultation with the Director of Higher Education.

(3) The Concerned Directorate shall publish the “Information Broacher”.

5. *Candidature Type.*—

(1) Maharashtra State Candidature :—

(i) For Three Year Degree Course (LL.B.)—

(a) a graduate or postgraduate candidate in any faculty of any University in Maharashtra established by an Act of Parliament or by a State Legislature or an equivalent National Institution in Maharashtra recognized as a Deemed to be University or Foreign University in Maharashtra recognized as equivalent to the status of an Indian University by an authority competent to declare equivalence; and

(b) a candidate who is Domicile of Maharashtra or born in Maharashtra, or

(b) the Father or Mother of the Candidate is domiciled in the State of Maharashtra, or

(b) the Father or Mother of the Candidate is an employee of the Government of India or Government of India Undertaking who is posted and reported to duty in the Maharashtra State before the last date for submitting the Application Form for CAP, or

(b) the Father or Mother of the Candidate is an employee of the Government of Maharashtra or Government of Maharashtra Undertaking, or

(b) the candidates passing SSC and or HSC Examination or Equivalent Examination from a recognized institution from a disputed Maharashtra-Karnataka Border Area and whose Mother tongue is Marathi.

(ii) For Five Year Integrated Degree Course (LL.B.):—

(a) the Candidates passing SSC and HSC Examination from a recognized institution in Maharashtra State or the candidates passing equivalent examination (such as 11+1, A level in Senior Secondary School Leaving Certificate Course) from a recognized University of India or outside or from Secondary Board or equivalent, constituted or recognized by the Union or by a State Government, which is in Maharashtra; and

(b) a candidate who is Domicile of Maharashtra or born in Maharashtra, or

(b) the Father or Mother of the Candidate is domiciled in the State of Maharashtra, or

(b) the Father or Mother of the Candidate is an employee of the Government of India or Government of India Undertaking who is posted and reported to duty in the Maharashtra State before the last date for submitting the Application Form for CAP, or

(b) the Father or Mother of the Candidate is an employee of the Government of Maharashtra or Government of Maharashtra Undertaking, or

(b) the Candidates passing SSC and or HSC Examination or Equivalent Examination from a recognized institution from a disputed Maharashtra-Karnataka Border Area and whose Mother tongue is Marathi.

(2) *All India Candidature.*—The Candidates having Indian Nationality are eligible under this Category.

(3) *Minority Candidature.*—The Maharashtra domiciled Candidate belonging to a particular Linguistic or Religious Minority Community from within the State and as notified by the Government are eligible under this Category.

(4) *NRI Candidature.*—The Candidate who fulfills the conditions as defined in clause (n) of section 2 of the Act are eligible under this Category.

(5) *Foreign Student or OCI or PIO Candidature.*—The Foreign Student Candidates, as defined in clause (i) of section 2 of the Act, the Overseas Citizen of India (OCI) Candidate, as defined under clause (n) of rule 2 and Persons of Indian Origin (PIO) as defined in clause (o) of section 2 of the Act are eligible under this Category.

(6) *Jammu and Kashmir Migrant Candidature.*—

(a) The children of citizens, who are displaced from Jammu and Kashmir to any part of India or from unsafe border area of Jammu and Kashmir to a relatively safer place in Jammu and Kashmir from 1990 onwards due to terrorist activities; or

(b) The children of officers belonging to Indian Administrative Services (IAS) or Indian Police Services (IPS) or Indian Foreign Services (IFS) and children of staff belonging to military and paramilitary forces transferred to Jammu and Kashmir to combat terrorist activities and joined the post on or before the last date for submission of application for admission; or

(c) The children of staff and officers of Jammu and Kashmir police engaged in combating terrorism;
are eligible under this category.

6. *Sanctioned Intake and Supernumerary Seats*—

(1) The Sanctioned Intake for First Year of Three Years Degree Course and Five Years Integrated Degree Course shall be as per the approval given by the authority which is competent for giving approval to said courses and affiliation given by the respective affiliating University.

(2) The supernumerary seats shall be available to the Private Professional Educational Institutions as per the policy of the Government, from time to time.

7. *Allocation of Seats.*—The percentage of allocation of seats for various types of Candidates in the State Level Seats shall be in accordance with the policy of the Government as specified in *Schedule*.

(1) *Maharashtra State Candidature Seats.*—The Candidates having Maharashtra State Candidature as specified in rule 5(1) of these rules, shall be eligible for these seats.

(2) *All India Candidature Seats.*—The Candidates having Candidature as given in rule 5(2) of these rules shall be eligible for these seats.

(3) *Minority Quota Seats.*—The Candidates having Candidature mentioned in rule 5(3) of these rules shall be eligible for these seats as specified in *Schedule*. These seats shall be filled in accordance with the provisions of sub-section (2) of section 6 of the Act.

(4) *Institutional Quota Seats.*—The Institution can admit Eligible Candidates as specified in *schedule*, subject to following conditions :—

(i) The Candidates having Candidature mentioned in rule 5(1), 5(2), 5(3), 5(4), 5(5) and 5(6) of these rules shall be eligible for these seats;

(ii) The maximum 5% seats may be filled in from the NRI or Foreign Student or OCI or PIO Candidates, at the Institution level on the basis of *Inter-Se-Merit* of candidates, as given in rule 8 of these rules.

(iii) The seats reserved for this NRI or Foreign Student or OCI or PIO quota remains vacant, those vacant seats may be filled in by the Institution, from the Eligible Candidates :

Provided that while filling of these vacant seats the preference shall be given to the Maharashtra State Candidature Candidates on the basis of *Inter-Se-Merit*.

(5) *Supernumerary Seats for Jammu and Kashmir Migrant Candidature* :—

(i) The Candidates having candidature as given in rule 5(6) of these rules shall be eligible for these seats;

(ii) The number of seats for this quota shall be as per the policy of the Government;

(iii) These seats shall be filled in by the Competent Authority;

(iv) These seats will be lapsed, if remains vacant.

8. *Preparation of Merit List*—

(1) *Assignment of merit number*.—All the eligible Candidates who have submitted Application Form on or before the last date specified for the submission of Application Form for Admission through CAP shall be assigned a merit number. The merit list shall be prepared on the basis of CET score or on the basis of marks obtained at qualifying examination, or any other criterion as specified in sub-section (3) of this rule.

(2) *Change of Marks due to verification*.—If the marks in the qualifying examination are modified due to verification and the same is duly certified by the concerned Competent Authority or Board, the same shall be reported to the Competent Authority for admission through CAP or its designated representatives immediately. However, the effect of such change will be taken into consideration only or the subsequent round(s) of admission.

(3) *Assignment of Merit Number*.—(I) The merit list for the Candidates as per rule 5(1), 5(2), 5(3) and 5 (6) of these rules, shall be prepared on the basis of CET score:

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

(a) *Three Year Degree Course (LL.B.)*—

(i) first preference shall be given to the candidate having post graduate degree of statutory University;

(ii) higher percentage of marks in Post graduate degree of statutory University;

(iii) higher percentage of marks in Qualifying undergraduate Examination;

(iv) higher percentage of marks in aggregate at HSC or Equivalent Examination.

(b) *Five Year Integrated Degree Course(LL.B.)*—

(i) higher percentage of marks in Qualifying Examination (HSC or equivalent examination);

(ii) higher percentage of marks in first language at HSC or equivalent examination;

(iii) higher percentage of marks in SSC or equivalent examination;

(iv) higher percentage of marks in English at SSC or equivalent examination.

(II) The merit list for the NRI or OCI or PIO and Foreign Students stated at rule 5(4) and 5(5) of these rules shall be prepared on the basis of the percentage of marks in the Qualifying Examination:

Provided that, in case of tie, the relative merit of Candidates shall be resolved in the following order of preference and the methodology as specified below,—

(a) *Three Year Degree Course (LL.B.)* —

- (i) higher percentage of marks in aggregate at HSC or equivalent examination;
- (ii) higher percentage of marks in aggregate at SSC or equivalent examination.

(b) *Five Year Integrated Degree Course (LL.B.)*.—

- (i) higher percentage of marks in first language at HSC or equivalent examination;
- (ii) higher percentage of marks in SSC or equivalent examination;
- (iii) higher percentage of marks in English at SSC or equivalent examination.

9. *Centralized Admission Process (CAP)*.—(1) The Unaided Private Professional Educational Institution shall admit Candidates through the Centralized Admission Process (CAP) as referred to in sub-section (3) of section 3 of the Act. The stages of CAP shall be as stated below,—

(a) display or publishing of Information Brochure by the Competent Authority.,

(b) filling Online Application Form by Candidate for participation in the Centralized Admission Process;

(c) document Verification at Facilitation Centre by the Candidate in person;

(d) display or Publishing of provisional merit lists, submission of grievances, if any, and display or publishing of final Merit Lists;

(e) display of available Category wise Seats (Seat Matrix) for CAP Rounds I and II;

(f) filling up and confirmation of Online Option Form having preferences of a Institutions before CAP Round I. Candidates may fill in choices of Institutes in decreasing order of their preference as specified by the Competent Authority. The option form once confirmed shall be considered for allotment in CAP Round I and II;

(g) display of Provisional Allotment of CAP Round I and II indicating allotted institute.

(2) During the CAP, before accepting the allotted seat a candidate can opt to 'Freeze' or 'Float' the choice of academic institute for subsequent rounds, if any, of seat allocation, as provided below,—

(a) *Freeze* : Candidates accept the offered seat and they do not want to participate in any further rounds of seat allocation. Such Candidates will not be considered in subsequent rounds of admission;

(b) *Float*: Candidates accept the offered seat and indicate that, if admission to an academic programme in any Institution of higher preference is offered, they will accept it. Else, they will continue with the currently accepted academic programme. Such Candidates will be considered in subsequent rounds of admission;

(c) For Candidates who choose the Float option, and secures a seat of his choice of higher preference, then it would automatically result in the forfeiture of the seat accepted by the Candidate in the earlier round;

(d) Float options will not be available to a Candidate who is offered admission to his first choice;

(3) *Conduct of CAP Round-III*.—(a) The seats available for this round shall be published on the website. The Candidates are allowed to fill in or edit the already filled online option form. The seats to be allotted during the course of this round shall be subject to following conditions:—

(i) Before start of this round, the Candidates can change their seat acceptance option from Floating to Freezing or *vice-versa* by submitting an application at Admission Reporting Centre (ARC) where he has confirmed his admission by paying the seat acceptance Fee ;

(ii) Candidates who have not been allotted any seat in any of the previous rounds or who did not participate (failure of filling option form) in previous round or those who have taken and cancelled their admission in the earlier rounds or rejected seats and those who have Freeze the admission in earlier rounds but are desirous of Floating in this final round are eligible to participate in this round ;

(iii) Candidates who have opted for Floating and also applying for this round shall not fill in the allotted institution in their choice list. It will be added by the software at the end of the list. Once the upward allotment is made the earlier allotment automatically stands cancelled;

(iv) Float options are not available for the seats allotted in this round.

(b) Reporting and accepting the offered seat will be as per the allotment by the Candidate at Admission Reporting Centre.

(4) *Reporting and confirmation of admission.*—After final CAP Round, the Candidate shall report to the institution finally allotted to him and confirm his admission in institution.

10. *CAP allotment stages and process of allotment.*—Allotment of seats under CAP shall be made in the following manner :—

(1) *Maharashtra State Candidature Candidate.*— (i) The stages of computerized allotment are as follows :—

Stage -I : For all the Candidates—

(a) All the Candidates (Open, Reserved, Male, Female) belonging to various categories shall be considered for allotment of seats as per their *Inter-Se-Merit*;

(b) Backward Class Category Candidates shall be considered for allotment in Open Category seat by virtue of their *Inter-Se-Merit* or in their respective Category of reservation, if Open Category seats are not available at their merit;

(c) The Minority seats shall be allotted to the Candidates of the Maharashtra State belonging to the Minority Community to which the institution belongs by virtue of merit or in Open Category as per their *Inter-Se-Merit* if the seats reserved for them are not available at their merit;

(d) SBC Category Candidates shall be considered for allotment in Open Category by virtue of their merit and in case of SBC Candidates who were in Backward Class prior to their inclusion in SBC Category shall be considered in their original Backward Class Category;

(e) Persons with Disability Category Candidates shall be considered for allotment for the seats reserved for them otherwise in Open Category as per their *Inter-Se-Merit* if the seats reserved for them are not available at their merit;

(f) Defence Category Candidates shall be considered for allotment for the seats reserved for them by virtue of their merit or in Open Category as per their *Inter-Se-Merit* if the seats reserved for them are not available at their merit;

(g) If a seat is available for a candidate in more than one category then the seat allotment shall be done in the sequence as given below.—

(i) seat for Ladies;

(ii) seat for Persons with Disability candidate;

(iii) seat for Defence.

Stage - II : For allotment of seats reserved for Female to Male Candidates.—If the seat remains vacant after allotment to Female Candidates of the Backward Class Category or Open Category, such seat shall be allotted to the Male Candidates belonging to respective Backward Class or Open Category.

Stage -III : For SBC Category Candidates.—If the Backward Class Category seat remains vacant, such seat shall be considered for allotment to the Candidates of SBC Category, limited to the extent of 2% seats.

Stage -IV : For respective groups of Backward Class Category Candidates.—If the seat remains vacant in the respective group of following Categories, such seat shall be considered for allotment to the Candidates of within the respective group,—

Group 1 : (i) Scheduled Castes and Scheduled Castes converted to Buddhism (SC);

(ii) Scheduled Tribes including those living outside the specified areas(ST).

Group 2 : (i) VimuktaJatis/De-Notified Tribes(VJ/DT), NT(A);

(ii) Nomadic Tribes 1 (NT-B).

Group 3 : (i) Nomadic Tribes 2 (NT-C);

(ii) Nomadic Tribes 3 (NT-D);

(iii) Other Backward Class (OBC).

Explanation.—For Group 1, if the seat remains vacant in ST Category due to non-availability of its Candidates, such seat shall be considered for allotment to the Candidate belonging to the SC Category or *vice-versa*.

Stage-V : For all Backward Class Category Candidates.—If the seat reserved for Backward Class Category Candidate remains vacant, such seat shall be considered for allotment to the Candidate of any Backward Class Category.

Stage -VI : For Persons with Disability Candidates.—If the seat reserved for Persons with Disability remains vacant, such seat shall be considered for allotment to any Persons with Disability Candidates.

Stage -VII : For all Candidates (without any type of Reservation).—The seats shall be considered for allotment to all the Candidates based on *Inter-Se-Merit*.

Stage-VIII : For all Candidates (without Maharashtra State Seat and All India Seat Tag).—If the seat remains vacant after completion of Stage -VII then for allotment of such vacant seats, Stage VIII shall be executed by removing the Maharashtra State and All India Seat Tag.

(ii) For seats reserved for female candidates the procedure for reservation as given in Government Circular of General Administration Department, No. RSV. 1012/CN.16/12/16.A, dated 13th August 2014 shall be adopted.

(2) *All India Candidature Candidate.*—

(a) The allotment to these seats shall be done through CAP on the basis of CET score;

(b) All these seats are treated as “General Category” seats and no reservation is provided in these seats for Candidates of Backward Class Category, Ladies, Persons with Disability and Defence, etc.

(3) *Minority Quota Seats :* The stages of computerized allotment are as follows,—

Stage- I : The seats under minority quota in the minority institution linguistic or religious shall be allotted to the candidate belonging to respective minority candidates.

Stage- II : If the Seats remains vacant shall be allotted to the Maharashtra State candidature candidates.

Stage- III : If the seats remains vacant shall be allotted to the all India candidature candidates.

(4) *For Jammu and Kashmir Candidature Candidates :* The Supernumerary seats for Jammu and Kashmir Candidature candidates shall be allotted to the eligible candidates as in 5(6) on the basis of the Score or Marks in the Entrance test conducted by the appropriate authority, further if seats remain vacant then the seat shall be allotted to the candidates on the basis of CET conducted by the Competent Authority.

11. *Allotment of seats by CAP Round I, II and III—*

(1) CAP Round I, II and III shall be conducted by computerized allotment.

(2) In CAP Round I.—

(a) For Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,—

- (i) Stage I of sub-rule (3) of rule 10,
- (ii) Stages I and II of sub-rule (1) of rule 10,
- (iii) Stage II of sub-rule (3) of rule 10,
- (iv) Sub-rule (2) of rule 10,
- (iv) Stage III of sub-rule (3) of rule 10 ;

(b) For other than Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,—

- (i) Stages I and II of sub-rule (1) of rule 10,
- (ii) Sub-rule (2) of rule 10 ;

(3) In CAP Round II.—

(a) For Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,—

- (i) Stage I of sub-rule (3) of rule 10,
- (ii) Stages I to IV of sub-rule (1) of rule 10,
- (iii) Stage II of sub-rule (3) of rule 10,
- (iv) Sub-rule (2) of rule 10,
- (v) Stage III of sub-rule (3) of rule 10 ;

(b) For other than Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,—

- (i) Stages I to IV of sub-rule (1) of rule 10,
- (ii) Sub-rule (2) of rule 10 of these rules.

(4) In CAP Round III.—

(a) For Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,—

- (i) Stage I of sub-rule (3) of rule 10,
- (ii) Stages I to VII of sub-rule (1) of rule 10,
- (iii) Stage II of sub-rule (3) of rule 10,
- (iv) Sub-rule (2) of rule 10,
- (v) Stages III of sub-rule (3) of rule 10 ;

(b) For other than Minority Institutions, the allotment shall be given to the candidates as per following preference,—

- (i) Stages I to VII of sub-rule (1) of rule 10,
- (ii) Sub-rule (2) of rule 10.

(5) If the seat remains vacant due to non-allotment and non-reporting such seat will be considered for allotment in subsequent round to all the candidate in 5(1), 5(2) and 5(3) irrespective of the seat type on the basis of *Inter-Se-Merit*.

12. *General provisions* :—

(a) Allotment in CAP Round-I,II and III of State Level Seats will be carried out as per *Inter-Se-Merit* of Candidates having Maharashtra State Candidature. The seats will be allotted to Candidates as per *Inter-Se-Merit*, options filled and seats available at that point of time in the stage of CAP Round-I, II and III.

(b) All Candidates eligible at a particular stage of allotment will be considered for allotment of a seat in that stage, even if they have been allotted or not allotted a seat in the previous stage.

(c) During the allotment of any stage, the Candidate may get upward shift in the allotment with reference to the options filled by the Candidate according to availability of seats at that point of time.

(d) There shall not be any reservation under different categories in an unaided private Professional Educational Institutions for allocation of seats stated in rule 7(2), 7(3), 7(4) and 7 (5) of these rules.

(e) All reserved Category Candidates (including SBC in their original Category) shall be considered for allotment in all stages.

(f) Due to upward shifts, the seats falling vacant shall be considered for allotment in further iterations of the same stage as per the provisions of that stage of allotment.

(g) Allotment against the first available option in the order of preference filled in shall be retained as final allotment.

(h) The allotment list displayed on website will show the provisional allotment offered to the Candidates. No personal communication or allotment letters in this regard shall be issued to the Candidates.

(i) A Candidate who has been allotted a seat shall download the "Provisional Seat Allotment Letter." At the time of seat acceptance, Candidate has to pay a demand draft in favour of Competent Authority at an Admission Reporting Centre. Seat will be confirmed by the Reporting Centre after verification of the original documents and ensuring that the Candidate meets all the eligibility norms. The centre in-charge shall issue the Online Receipt of acceptance.

(j) The Seat Acceptance Fee shall be Rs. 3,000 for Candidates of General Category, VJ/DT, NT, SBC/OBC Category and Rs. 1,000 for SC, ST Category Candidates. This fee shall be transferred to the institution after deducting Rs.1,000 towards processing fee, if the Candidate reports to the institution after completion of CAP process which shall be adjusted towards fees to be paid by the Candidate to the institution. On cancellation of admission before reporting to the institution, the amount shall be refunded after deduction of Rs.1,000 towards processing charges.

(k) Failure to report in person for Seat acceptance will be considered as if the Candidate has rejected the offer.

(l) Allotted Seat will be cancelled if, at any time, any of the documents or certificates is found to be invalid or fraudulent and/or the Candidate does not meet the eligibility norms.

(m) Candidates who want to reject the allocated seat can do so by not remitting the seat acceptance fee at the Reporting Centre. Candidates who reject allocated seat in CAP Round I, cannot participate in CAP Round II.

(n) The seat acceptance fee paid by the candidate shall be forfeited if the Candidate fails to report to the institute after reporting to the ARC.

13. *Admissions in Institutional Quota and vacant seats after CAP.*—The Principal or Director of the institution shall carry out the admissions for these seats in the following manner,—

(a) Admissions shall be made in a transparent manner and strictly as per the *Inter-Merit* of the Candidates who have applied to the Competent Authority for verification of documents and then to institution.

(b) Information brochure or prospectus of the Institution which specifies rules of admission should be published well before the commencement of the process of admission. All the information in the brochures should also be displayed on the Institution's website.

(c) Institution shall invite applications by notifying schedule of admission and the number of seats in the course to be filled by the institution, by advertisement on the web site of Competent Authority by paying charges as decided by Competent Authority and on the website of the institution.

(d) Aspiring Candidates fulfilling the eligibility criteria as notified by the Government and specified by the appropriate authority, from time to time, shall apply to the Principal or Director of the respective institution for admission at the Institution level as provided in rule 3(2)(b).

(e) The institution shall display the *Inter-Se-Merit* lists of the Candidates to be filled in at the institution level, in the Institutional Quota and Quota for NRI, PIO, OCI and Supernumerary Quota along with the vacant seats after CAP, on the notice board and shall publish the same on the website of the institution.

(f) The Minority or Non-Minority in stitution in tending to surrender the Institutional Quota (in part or full) to the CAP shall communicate two days before the display of seat matrix of each CAP Round and the same shall be allotted as per the rules of CAP.

(g) All the admissions and cancellations shall be updated immediately through online system.

(h) If any CAP seat remains or becomes vacant after the CAP Rounds then the same shall be filled in by the Candidate from the same Category for which it was earmarked during the CAP. Further if the seats remains vacant then the seats shall be filled on the basis of *Inter-Se-Merit* of theapplicants.

14. *Approval of Merit List and the Admitted Candidates List :—*

(1) After completion of Admission process every Unaided Private Professional Educational Institution shall submit the Admission-approval proposal to the Director, Higher Education and the Admission Regulating Authority in accordance with the sub-section (5) of the section 9 of the Act.

(2) The Admission-approval proposal shall include the list of all Candidates admitted which shall have the quota, Candidature Type, Reservation, Qualification Marks, etc., as well as, the required documents of the Candidates admitted at institution level.

(3) If a minority institution fails to admit minimum fifty-one percent of its sanctioned intake from the persons belonging to the concerned minority, for period of three consecutive years the Competent Authority shall inform the Department accordingly. The Department shall forward such cases along with observations to the Minorities Development Department as per provisions of sub-section (2) of section 6 of the Act.

15. *Refund of fees after cancellation of admission :—*

(a) The Candidate shall apply online for cancellation and submit duly signed copy of system generated application for cancellation of admission to the institution.

(b) After receiving duly signed admission cancellation request from the Candidate, the institution shall cancel the admission immediately and generate online acknowledgement of cancellation of admission through institution login and issue a signed copy to the Candidate.

(c) The refund of fees before cut-off date of admission shall be made within two days i.e. total fee minus the processing charges of Rs.1,000, or refund rule shall be as per the guidelines of the appropriate authorities or the State Government, as the case may be.

(d) If the admission is cancelled after the cut-off date of admission declared by the Competent Authority, there shall be no refund except the Security Deposit and Caution Money Deposit.

(e) No institution, who has in its possession or custody, of any document in the form of certificates of degree, diploma or any other award or other document deposited with it by a person for the purpose of seeking admission in such institution, shall refuse to return such degree, certificate award or other document with a view to induce or compel such person to pay any fee or fees in respect of any course or program of study which such person does not intend to pursue or avail any facility in such institution.

16. *Change of Institution after Firstyear.—*

(1) The Candidate seeking for a change in institution after successfully completing the First or Second or Third or Fourth Year (Whichever is applicable) of studies in unaided institution will be allowed to do so in any other unaided institution subject to the availability of seats and changes will be carried out based on the marks of First Year or relevant Year. The Principal shall be responsible for ascertaining the eligibility of the Candidates as laid down by the concerned University for the course.

(2) Transfer of Candidates after one, two, three or four year shall be made in the following manner,—

(a) The Candidate once admitted in First or Second or Third or Fourth Year shall not be eligible for transfer to any other institution during the same academic year.

(b) The Candidate passing the First Year (both first and second semester) or Second Year (both Third and Fourth Semester) or Third Year (both Fifth and Sixth Semester) or Fourth Year (both seventh and eighth Semester) examinations in full or failed in one of the heads of passing are considered as eligible for transfer of Institution or course provided that for transfer after Second Year the candidate should have passed the First year, and for transfer after Third Year the candidate should have passed First and Second Year and for transfer after Fourth Year the candidate should have passed First, Second and Third Year ;

(c) There shall be no transfer of students at any stage in any case from Unaided Institutions to Government or Government Aided, University Departments, University Managed Institutions. However, the Candidate from Government or Government Aided, University Departments, University Managed Institution may seek transfer to Unaided Educational Institution ;

(d) There shall be no transfer of students at any stage to Autonomous Institutions ;

(e) The Principals of Unaided institutions shall consider the Candidates from other institutions for transfer with prior approval from the Directorate of Higher Education on submission of No Objection Certificate (NOC) from institution, Eligibility Certificate from University and Vacancy position. The Principal or Director shall ascertain the eligibility of Candidates as laid down by the concerned University for the course to which the Candidate is being transferred ;

(f) No application without recommendation of the Principal of Institution shall be entertained by the Directorate of Higher Education ;

(3) The Candidates admitted under Supernumerary Quota seats are not eligible for change of Course or Institution ;

(4) The candidates from the professional educational institutions which are outside the purview of this act shall be eligible for transfer to the unaided private professional educational institutions subject to the fulfilment of eligibility criterion and requirements stipulated under the provisions of sub-section (1) of section 3 of the Act and the fulfilment of the conditions stated in sub-rule (2);

(5) List of all such transfers shall be communicated by the Directorate of Higher Education to the office of the Admissions Regulating Authority for final approval.

SCHEDULE

(For First Year Admission)

(See rule 7)

A. Allocation of seats within Sanctioned Intake

Sr. No.	Type of Institution	No. of Seats-as % Sanctioned intake			Institutional Quota (including 5% Quota for NRI, OCI, PIO, Foreign Candidate if applicable)
		CAP Seats			
		Maharashtra State (M.S.) Candidates	All India Seats	Minority Quota	
1	Unaided Private Professional Educational Institutions (excluding minority institutions).	65%	15%	Nil	20%
2	Unaided Minority Educational Institutions.	100% of M.S. Seats ^{\$}	15% of seats under CAP [#]	Minimum 51%	20%

CAP Seats = Sanctioned Intake – Institutional Quota

CAP seats excluding Minority Quota

\$ M.S. Seats = CAP Seats – (All India Seats + Minority Quota)

% - Percentage

@ These are the minimum percentage of seats to be filled in the Minority Institution through CAP, this may be extended up to 100%. However before commencement of the CAP, such Institution shall declare and inform to the Competent Authority about the maximum percentage of minority quota to be filled in their institution.

B. Allocation of Super numerary Seats

Jammu and Kashmir Migrant Candidates seats to be filled by the Competent Authority. The number of seats for this quota shall be as per the policy of the Government.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

ROHINI BHALEKAR,
Deputy Secretary to Government.

उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक ५ मे २०१७.

अधिसूचना

महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५.

क्रमांक. सीईटी. २०१६/प्र.क्र.१२८/मशि-२, महाराष्ट्र विनाअनुदानित खाजगी व्यावसायिक शैक्षणिक संस्था (प्रवेश व शुल्क यांचे विनियमन) अधिनियम, २०१५ (सन २०१५ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २८) च्या कलम २ च्या खंड (द) आणि कलम ३ ची पोट-कलमे (१) व (२) याद्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन, याद्वारे, शासन अधिसूचना, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक : बीएड ४६१५/प्र.क्र.२१०/मशि-२, दिनांक २१ जानेवारी २०१६ यामध्ये पुढील सुधारणा करित आहे :—

उक्त अधिसूचनेतील अनुसूचीमध्ये,—

(१) नोंद क्रमांक १ मधील स्तंभ (३) मध्ये “इतर राज्य उमेदवार” या शीर्षकाखाली ज्या ज्या ठिकाणी, तीन वर्षांचा कालावधीची “पदवी परीक्षा” हा मजकूर आलेला आहे त्या त्या ठिकाणी त्या मजकुरानंतर “आणि/किंवा पदव्युत्तर पदवी परीक्षा” मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;

(२) नोंद क्रमांक २ मधील स्तंभ (३) मध्ये “(४) डी.एल.एड.” या मजकुराऐवजी “(४) डी.टी.एड.” हा मजकूर दाखल करण्यात येईल ;

(३) नोंद क्रमांक ३ मधील स्तंभ (३) मध्ये “ही पदवी परीक्षा उत्तीर्ण केलेली” या मजकुरानंतर “किंवा अंतिम वर्षाची परीक्षा दिलेली” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल ;

(४) नोंद क्रमांक ६ मधील स्तंभ (३) मध्ये “ही परीक्षा उत्तीर्ण केलेली” हा मजकूर ज्या ज्या ठिकाणी आला आहे तेथे त्यानंतर “किंवा अंतिम वर्षाची परीक्षा दिलेली” हा मजकूर समाविष्ट करण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

रोहिणी भालेकर,
शासनाचे उप सचिव,

HIGHER AND TECHNICAL EDUCATION DEPARTMENT

Madam Cama Road, Hutatma Rajguru Chowk, Mantralaya, Mumbai 400 032.

Dated the 5th May 2017.

NOTIFICATION**MAHARASHTRA UN-AIDED PRIVATE PROFESSIONAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (REGULATIONS OF ADMISSION AND FEES) ACT, 2015.**

No.CET-2016/C.R.128/Mashi-2—In exercise of the powers conferred by clause (r) of section 2 read with sub-sections (1) and (2) of section 3 of the Maharashtra Un-Aided Private Professional Educational Institutions (Regulations of Admission and Fees) Act 2015 (Mah. Act. No. XXVIII of 2015), the Government of Maharashtra hereby amends the Government Notification, Higher and Technical Education Department, No. BEd-4615/C.R.210/Mashi-2, dated the 21st January 2016 as follows,—

In the said notification, in the schedule,—

- (1) in entry 1, in column (3), under the heading “Others State candidates:”, after the words “Bachelor’s Degree,” at both the places where they occur, the words “and/or Master’s Degree” shall be inserted;
- (2) in entry 2, in column (3), for the brackets, figure and letters “(4)D.El.Ed.” the brackets figure and letters “(4) D.T.Ed.” shall be substituted;
- (3) in entry 3, in column (3), after the word “passed” the words “or appeared for the final year examination of” shall be inserted;
- (4) in entry 6, in column (3), after the word “passed” wherever it occur, the words “or appeared for the final year examination of” shall be inserted.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

ROHINI BHALEKAR,
Deputy Secretary to Government.